יודען, געדענקט, אַז דער קאַמף געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד דויערט!

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

הײַנט 12 זײַטען (טאַבעלע פון די מלוכה־לאָטעריע — זעה זײַט 4) פרייז 20 גראָשען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 296	לאָדז, זונטאָג כ"ו כסלו תרצ"ו	דרייצעהנטער יאָהרגאַנג	Łódź, Niedziela, 22 grudnia 1935	№ 296

אדרעס פון רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71.

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

פּראָפעסאָרן פון לעמבערגער פּאָליטעכניקום

פערורטיילען די געוואַלדטאַטען געגען די יודישע סטודענטען

לעמבערג, 21 (יט"א טעלעפאָניש)

דער אַקאַדעמישער סענאַט און רעקטאָרען־ראַט האָבען פּרעפּענטליכט אַ קאָמוניקאַט, וואָס איז בעשלאָסען געוואָרען אויף אַ זיצונג פון פּראָפעסאָרען־ראַט. דער בעשלוס שטעמפּעלט אַמשאַרפסטען די געוואַלדטאַטען און די אַרויסטרעטונגען געגען דער יודישער מינדערהייט. דער סענאַט, יוערט אין דעם קאָמוניקאַט געזאָגט — יועט להבא נישט טאָלערירען די דאָזיגע אַרויסטרעטונגען.

די פּעראָרדנונג יועגען בעזונדערע פּלעצער פאַר יודישע סטודענטען איז נאָר אַ פּראָוויזאָרישע יואָס וועט בעזייטיגט ווערען.

לעמבערג, 21 (ספ. טעל.)

דער רעקטאָראַט פון לעמבערגער פּאָליטעכניקום האָט פּרעפּענטליכט פאָלגענדען בעשלוס פון דער אַלגעמיינער פּערזאַמלונג פון די פּראָפעסאָרען פון לעמבערגער פּאָליטעכניקום.

די יעהרליכע אַלגעמיינע בעריכטס פּערזאַמלונג פון די פּראָפעסאָרען פון דער לעמבערגער פּאָליטעכניקום, יואָס איז פּאָרגעקומען דעם 21 דעצעמבער 1935, פּעראורטיילען מיט דער גאַנצער ענטשי־דענקייט די געוואַלד־אַקטען, וואָס זענען אויסגע־פיהרט געוואָרען דורך אַ טייל סטודענטען אויף דער יודישער מינדערהייט און פאָדערט אַ שטרענגע שטראָף פאַר די שולדיגע.

די אַלגעמיינע פּערזאַמלונג פון די פּראָפעסאָרען פאָדערט אויף די גאַנצע יוגענד אָפּצוהיטען די פּולשטענדיגע רוהע און אַכטונג פון טעמפּעל פון דער יויסענשאַפט, ווי אויך די געהאָרכזאַמקייט לגבי דער אַקאַדעמישער מאַכט. אין געגענפאַל יועלען אַנ־געיוענדעט ווערען די שאַרפסטע מיטלען.

די אַלגעמיינע פּערזאַמלונג פון די פּראָפעסאָרען שטעלט פעסט, אַז אין דער פּראַגע פון בעשטימטע ערטער אין די זאַלען פאַר די יודישע סטודענטען איז נישט געיוען קיין שום בעשלוסען פון דער אַקאַדעמישער מאַכט פון פּאָליטעכניקום אין די פּעראָרדנונג, יואָס זענען אייניגע פאַלען אַרויס געגעבען געיואָרען אין דעם זין האָבען געהאַט נאָר אַ פּראָוויזאָרישען כאַראַקטער מיטן מאָמענ־טאַלען ציל אָפּצוהיטען די רוה און פּערזיכערען דעם נאָרמאַלען גאַנג פון די אַרבייטען אין פּאָליטעכ־ניקום.

גרויסע רעדע פון סענאַטאָר טראַקענהיים

אויף דער נעכטיגער סענאַט־זיצונג

וואַרשאַ, 21 (טעלעפאָניש)

היינט איז פאָרגעקומען אַ פּלענאַר־זיצונג פון סענאַט, עס איז בעטראַכט געיואָרען דער פּראָיעקט פון געזעץ יועגען אויספיהרען די קאָנטראָלע איבער די מלוכה חובות.

דאַן האָט דער סענאַט מאַרשאַלעק ערקלערט: אויף דער נעכטיגער זיצונג פון סענאַט האָט דער סענאַטאָר ראַדזיוויל אין זיין רעדע בענוצט אַ וואָרט יועלכען איך האָב נאָכן בעקענען זיך מיט'ן סטע־נאָגראַם, אַנערקענט פאַר נישט דערלאָזבאַר אין אונזערע פּערהאַנדלונגען און איך האָב בע־שלאָסען אויסצושטרייכען איהם פון סטענאָגראַם, דעם סענאַטאָר ראַדזיוויל רוף איך דערפאַר צו אָרדנונג.

דאַן האָט דער סענאַט אָנגענומען דעם פּראָיעקט פון דער קאָנטראָלע איבער די מלוכה־חובות.

דאַן איז בעטראַכט געיואָרען די פראַגע וועגען ראַטיפיצירען דעם פּויליש־דייטשען האַנדעלס־אָפּמאַך אין דער פראַגע האָט געהאַלטען אַ גרעסערע רעדע סענאַטאָר טראַקענהיים, יועלכע האָט זיך אַרויסגע־זאָגט געגען ראַטיפיצירען דעם אָפּמאַך. סענאַטאָר טראַקענהיים האָט אָנגעיוויזען, אַז דייטשלאַנד וועט אימפּאָרטירען קיין פּוילען סחורות, יואָס מען האָט אין דער צייט פון צאָל־קריג אָנגעהויבען צו פּראָ־דוצירען אין פּוילען. דערפון יועט ליידען די היי־מישע פּראָדוקציע און אַרבייטער יועלען פערלירען זייער ברויט. דאַגעגען יועט פּוילען עקספּאָרטירען קיין דייטשלאַנד פּעטס, אַ אַרטיקעל אין יועלכען דייטשלאַנד נויטיגט זיך איצט שטאַרק און דערפאַר יועט דייטשלאַנד אַריינפיהרען קיין פּוילען ביר, שפּילצייג וכדומה. סענאַטאָר טראַקענהיים וויזט נאָך אָן, אַז דער אימפּאָרט פון דייטשלאַנד איז אַ סך גרעסער יוי דער עקספּאָרט פון פּוילען קיין דייטשלאַנד, אַז דער דייטשער מאַרק האָט אַ מינימאַלע גאָלד־דעקונג, עס זענען אין דייטשלאַנד איינגעפרוירען אַ סך מיליאָנען פאַר פּוילישע סחו־רות און אַז ענדליך יועט אין דייטשלאַנד קומען צו אַ דעיואַלואַציע און מיר וועלען פאַר אונזערע [illegible] בעקומען יוערטלאָזע פּאַפּירען.

[illegible] טראַקענהיים זאָגט, אַז אַ חוץ די יוירטשאַפטליכע מאָטיווען זענען אויך פאַרהאַן אַנ־דערע מאָטיוען און נעמליך אין פּוילען לעבען 3 און אַ האַלבען מיליאָן יודען, יואָס זענען פיינד ליך געשטימט געגען דעם נאַצי רעזשים אין דייטש לאַנד. צום סוף ערקלערט סענאַטאָר טראַקענהיים אַז ער יועט שטימען געגען דער ראַטיפיקאַציע.

אין דער אָפּשטימונג איז די ראַטיפיקאַציע אָנגענומען געיואָרען.

טאָג־טעגליך

קלאַרע רייד

צוויי מלוכות זענען פאַראַן אויף דער וועלט, וואָס זייערע אגרעסיע־פּלענער פּערטרייבען דעם שלאָף פון די אויגען פון די אייראָפּעאישע און אמער־ריקאַנישע מלוכה־מענער. און דאָס זענען היטלער־דייטשלאַנד אין אייראָפּע און יאַפּאַן אויפ'ן ווייטען מזרח. נישט בחינם רופט מען די יאַפּאַנער די פּרייסען פון אזיען. אין דער צייט, וואָס אייראָפּע איז פּערנומען אין דעם איטאַליעניש־אַביסינישן קאָנ־פליקט, האָט יאַפּאַן אונטערגענומען אויף אַ ענערגי־שען אופן אַדורכצופיהרען איהרע פּוחות. קודם־כּל האָט זי זיך געשטעלט אלס נאָהענטסטען ציל אַרונ־טערצובעקומען אונטער איהר השפּעה כינע, בכדי פּכ צו בענוצען אלס שפּרונג־ברעט פאַר איהר ווייטערדיגער אַקציע.

די מלוכה מאַנדזשוקאָ, וואָס זי האָט אָפּגעשטעלט אויף דער גרעניץ פון ראַטען־פּעראַנד ווערט אויס־גענוצט בכדי כסדר צו פּראָוואָצירען די קאָנפליקטען. מיט בעאונרוהיגונג קוקט זיך די וועלט צו דעם, וואָס קומט פאָר אויפ'ן ווייטען מזרח און די דאָזיגע בעאונרוהיגונג האָט איצט געפונען אַ אויסדרוק אין דעם אינטערוויאו, וואָס דער פּאָרזיצענדער פון אויס־סערן־קאָמיסיע פון אמעריקאַנישען סענאַט, סענאַ־טאָר פּיטמאַן האָט איצט ערטיילט פאַר דער אמערי־קאַנער פּרעסע.

זעלטען אַ מלוכה־מאַן זאָל רעדען אַזעלכע קלאָרע און אָפענע רייד. סענאַטאָר פּיטמאַן האָט אָהן שום צוריקהאַלט אָנגערופען דאָס קינד ביי זיין אמת'ן נאָמען, ער האָט אָנגעוויזען אויף דער געפאַהר וואָס דראָהט פון די אַגרעסיע טענדענצען, וואָס בעהערשען יאַפּאַן און אויך אויף די מיטלען וואָס דאַרפען אָנ־גענומען ווערען בכדי די דאָזיגע געפאַהר אויסצו־מיידען.

עס קען שוין מיט דער גאַנצער זיכערקייט פעסט־געשטעלט ווערען, אַז די ים־קאָנפערענץ, אויף וועל־כער מען האָט אַגב פון איצט אויך נישט געלעגט קיין גרויסע האָפנונגען איז נאָך סענאַטאָר פּיטמאַנס אינטערוויאו פולשטענדיג צוקלאַפּט. דער געיעג פון בעוואַפנונגען אויפ'ן ים וועט זיך אָנהויבען מיט אַ פערשטאַרקטער קראַפט און די דאָזיגע בעוואַפנונגען וועלען סוף כּל סוף מוזען דערפיהרען צו אַ מורא'־דיגען מלחמה־קאַטאַקליזם, וואָס זיין אויסגאַנג לאָזט זיך נאָרנישט פאָראויסזעהן.

ש.

וויכטיגע אויפקלערונג

וועגען ביליגער דירה־געלד אין נייע הייזער

וואַרשאַ, 21 (ספ. טעל.)

פון מאַסגעבענדע קרייזען דערוויסט מען זיך, אַז אין די נאָהנטסטע טעג וועלען אַרויסגעגעבען ווערען אויפקלערונגען פון דער רעגירונג וועגען דעם דעקרעט פון ביליגער מאַכען דאָס דירה־געלד אין וואוינונגען, וואָס אונטערליגען נישט דעם לאָקאַ־טאָרען־שוץ. עס זענען פאַראַן זעהר אַ סך וואוי־נונגען אין נייע הייזער, וואָס ביים דינגען זיי איז אין קאָנטראַקט אַריינגעשריבען געוואָרען, אַז זיי ווערען בעדינגען אויפ'ן סמך פון געזעץ וועגען לאָקאַטאָרען. אין די פאַלען וואו אַזאַ בעדינג איז אַריינגעשריבען געוואָרען אין קאָנטראַקט, וועלען די לאָקאַטאָרען אויך געניסען פון דירה־געלט־רעדוקציע.

וואַרשאַווער שטאָט־ראַט

בעגרעניצט דעם יודישען פלייש־האַנדעל

וואַרשאַ, 21. (טעל.) אויף דער דאָנער־שטאָג'דיגער זיצונג פון שטאָט־ראַט האָט מען ווי־דער גערעדט וועגען דער שחיטה, ראַטמאַן אדוו. מיעדזשעיאָווסקי האָט אָנגעוויזען, אַז קרויזעס רע־פּעראַט וועגען דעם ענין איז נישט געשטאַנען אויף דער געהעריגער הויך און די ספּעציעל געשאַפענע קאָמיסיע האָט געמוזט אוועקשטעלען דעם גאַנצען ענין פון ווירטשאַפטליכען שטאַנדפּונקט.

צום סוף האָט דער שטאָט־ראַט אָנגענומען 4 פּונקטען, וועלכע בעגרעניצען דעם יודישען פלייש־האַנדעל, דער לעצטער פּונקט לויטעט: די יודישע שחיטה דאַרף צוגעפּאַסט ווערען צו די בעדערפני־שען פון דער יודישער בעפעלקערונג, מ'דאַרף איינ־פיהרען אַנ'צווידענץ פון די כּשר'ע יאַטקעס, כּדי זיי זאָלען נישט טאָרען האַנדלען מיט קיין טרפה פלייש. דאָס זאָל מיט דער צייט ברענגען דערצו, אַז עס זאָל איינגעפיהרט ווערען מעכאַנישע שחיטה.

די גאַנצע זאַך איז אַנערקענט געוואָרען אַלס אַ ריין־ווירטשאַפטליכער ענין.

Na Gwiazdkę ceny znacznie zniżone!

wykwintne platery

ŁYŻKI, WIDELCE, NOŻE NIERDZEWNE
PATERY, KLOSZE, CUKIERNICZKI, MASZYNKI DO KAWY
PUDEŁKA DO PAPIEROSÓW, KOMPLETY DO PALENIA i MANICURE

ŁYŻWY DLA PAŃ, PANÓW i DZIECI wielki wybór, niskie ceny

ROMAN LINKOWSKI

PIOTRKOWSKA 120 i nr. 52.

אונזער וואָרט

די מתנה פון דער מאַנדאַטען־מאַכט

די חנופה־מתנה, מיט וועלכער די מאַנדאַטאַר־מאַכט האָט בדעה מזכה צו זיין דאָס יודישע פאָלק, רופט אַרויס אַ שטאַרקע בעאונרוהיגונג נישט נאָר ביי דעם יודישען ישוב אין ארץ ישראל, נאָר אויך און אפשר טאַקע נאָך אין אַ גרעסערער מאָס ביי די יודען אויף דער גאַנצער וועלט.

דער ענין לעגיסלאַטיווער ראַט איז איגענטליך נישט ניי און ער איז אַרויפגעשוואומען און צוריק אַראָפּגענומען געוואָרען פון דער טאָג־אָרדנונג שוין אייניגע מאָל. דאָס מאָל שמועסט מען אָבער, זאָל די פּראַגע ענדגילטיג ענטשיידען ווערען. און אַ מערק־ווירדיגע זאַך: דווקא איצט, ווען די פּראַגע הויבט אָן אונצוגעהמען רעאַלע פּאָרמען, בעמערקט מען עפּעס נישט, סיי מצד די פאָרשטעהער פון ישוב און אויך נישט מצד די פאָרשטעהער פון די פאַראַנטוואָרט־ליכע ציוניסטישע אינסטאַנצען זאָל אונטערגענומען ווערען אַ אַקציע געגען דעם געפּלאַנטען לעגיסלאַטי־ווען ראַט. עס מאַכט דעם איינדרוק, ווי דער יודי־שער צד וואָלט זיך אונטערגעוואָרפען דעם פּאַטאַליזם פון אונפערמיידליכען און געגנצליך רעזיגנירט פון אונטערנעהמען וועלכע עס איז שריט בכדי אָפּצו־שלאָגען די דאָזיגע סכנה.

און אַז דער לעגיסלאַטיווער ראַט איז אַ ממשות'־דיגע סכנה, אונטערליגט נישט קיין שום ספק. ווען אפילו די פּראַגע פון עליה אין באַזען זאָלען אַרויס־גענומען ווערען פון דער קאָמפּעטענץ פון ראַט, וועט דער צוזאַמענשטעל פון קומענדיגען לעגיסלאַטי־ווען ראַט, לויט ווי ס'איז רעפּרעזענטירט גע־וואָרען אין דער פּרעסע, אַ דראָהונג פאַר דעם נאַר־מאַלען אויפבוי פון יודישען לאַנד.

7 יודישע מיטגלידער אויף 28 איז אַזאַ פאַר־העלטניש, וואָס ענטשפּרעכט ווייט נישט דעם עקאָ־נאָמישען, ווירקונגדיגען כּח פון די יודען אין לאַנד, ווייל נאָר דער דאָזיגער כּח וואָלט געקאָנט נעטיטשען ווערען אַלס קריטיק ביי אַ ווערטעלוען אַנטייל פון ישוב אין לעגיסלאַטיווען ראַט.

די יודישע פאָרשטעהער, וואָס וועלען היינט קאָנ־פערירען מיט'ן הויך־קאָמיסאַר, דאַרפען קודם כּל אין זינען האָבען די פּראָטעסט ־ דעמאָנסטראַציעס, וואָס זענען איינגעאָרדנעט געוואָרען אין תּל־אביב געגען דעם לעגיסלאַטיווען ראַט און די רעדעס וואָס זענען דאָרט געהאַלטען געוואָרען.

ב.

הילפס-פעראיין פאר ארימע און קראנקע יודען
„משמרת החולים"
לימאנאווסקיעגא 6 טעלעפאן 25=146.
● XXX ●
ענגלישער זאל
אלעע 1 מאי 2

היינט, זונטאג, דעם 22-טן דעצ. 7 אווענד, קומט פאר
לכבוד דעם 30-יעהריגען יובילעאום פון „משמרת החולים"
א פייערליכער אווענד
אין מוזיקאלישן טייל נעהמען אנטייל: אויבערקאנטאר ה' לוואווימש, דער מעבער-כאר פון דער סינאגאגע אונטער דער ליטונג פון דירעקטאר ה' דארגוזשאנסקי
און די בעקאנטע סאליסטען די ה"ה: גריגוואלד, העכט א. א.
איינטריטס-בילעטען צו בעקומען אין פאראיינס-קאנצעלאריע פון 7 ביז 10 אווענד

דער בעוואוסטער ניי-ערעפענטער
שיך-סאלאן
L. ODERBERG
33 פיעטריקאווער 33 (פריהער פיעטריקאווער 17)
עמפפעהלט צום יעצטיגען סעזאן די לעצטע מאדעלען שיך

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער שווער-געטראפענער פאמיליע שאמשאנאוויטש צוליב'ן טויט פון אונזער חשוב'ן מיטגליד
נ"ע שלמה שאמשאנאוויטש
צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 22 ד. ח. 12 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז 6-טער שערפיען (בענעדיקטא) 44, ווערען אלע מיטגלידער אויפגעפאדערט צו קומען אפגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד.
די פערוואלטונג פון יורישעז בעקער-צעך אין לאדז.

נאך לאנגע און שווערע לייען איז געשטארבען אונזער ליבע מוטער, שוויגער-מוטער און גרויסמוטער
נ"ע לאה אשת ר' חיים ז"ל בוגייסקא
בת ר' אברהם משה ז"ל וועמלאופער.
די לוי' קומט פאר היינט, זונטאג, כ"ו כסלו תרצ"ו 2 נאכמ. פון טרויער-הויז שרודמיעסקא 26, וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער
די פערבליבענע פאמיליע.

דער ערשטקלאסיגער
הערען-שניידער-אטעליער
א. ח. קוטשינסקי
נארוטאוויטשא 13 אויפ'ן הויף 1-טער שטאק
מאכט בעקאנט די ג' קונדשאפט דאס צום נייעם ווינטער-סעזאן ווערען אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות ווי אויך פעלצען לויט די נייעסטע מאדע-זשורנאלען. מעסיגע פרייזן, רעעלע בעהאנדלונג
מיט אכטונג
Mistrz Krawiecki Męski
A. Ch. Kuczyński
Narutowicza 13. tel. 247-90
w podwórzu poprzeczna oficyna I-sze p.

התסתדרות „מזרחי"
זאכאדניא 63
היינט, זונטאג, כ"ו כסלו (22/12) פונקט 6 אווענד צום 3-טען חנוכה-ליכטעל קומט פאר אין לאקאל פון דער מזרחי-שולע „תחכמוני" שענקעוויטשא 3, א גראנדיעזע
יובילעאום-פייערונג
צו דער 35-יעריגער עקזיסטענץ פון לאדזער „מזרחי"
פערבונדען מיט דער
איינוויי'הונג פון א נייעם פאהן און א נשף חנוכה
איינגעלאדענע גענען איינלאדונגען.

צום האכצייטס-טאג פון אונזערע פריינד
שמואל יונה
און
רחל זאק
גראטולירען הערצליך און ווינשען לאנגע גליקליכע יאהרען
מ. דארגוזשאנסקי
פרוי און טאכטער.

לאפרושי מאיסורא!
מען איז מודיע, אז פיל קצבים כאפען ארויס פון שכטי-הויז פיס אהן בלאמבעס, וואס דאדורך ווערט אויסגעמישט כשר מיט טריפות.
זאל מען זיין געווארענט צו קויפען פיס נאר מיט בלאמבעס פון היגען ועד הרבנים.
ועד הרבנים
וועד הכשרות

פראקטישע חנוכה-געלד
אין חנוכה-יום-טוב, ווען מיר ווילען מאכען אונזערע נאהענטע פריינד א אנגענעהמען סיורפריז, אין פארם פון קויפען זיי א חנוכה-מתנה, ערוועקט זיך ביי אונז די פראגע — וואס קויפען? אפשר האט ער שוין דאס גראד, אדער אפשר וועט דאס איהם נישט געפעלען ווערען א.א.וו.?
נישט איין זיידע אדער פאטער בא-דויערט יעצט, וואס צוליב דער שלעכטער עקאנאמישער לאגע, איז ער יעצט נישט אימשטאנד צו געבען זיין אייניקל אדער קינד די חנוכה-געלד, וועלכע ער פלעגט איהם געבען אין די אמאליגע גוטע צייטען, און ער פערטראכט זיך יעצט וועגען קויפען איהם א מתנה, וואס זאל נישט קאסטען קיין סך געלד און עס זאל זיין גוט.
אמפראקטישסטען איז צו קויפען אלס מתנה, אונזערע פרייבד א לאס פון דער מלוכה-לאטעריע. אזא מתנה קען מען צומאלס געדענקען אויף שטענדיג, ווייל די שאנסען צו געווינען זענען זעהר גרויסע און אין פאל פון א געווינס פער-זיכערט עס אונזער עקזיסטענץ אויפ'ן גאנצען לעבען.
ווי בעוואוסט האט די מלוכה-לאטעריע איינגעפיהרט יעדען יאהר 3 אומזיסטע צוגאב-ציהונגען: אין מאנאט דעצעמבער — א חנוכה-ציהונג; אין מאנאט אפריל — א פסח-ציהונג און אין מאנאט אויגוסט — א נאך-זעריעז-ציהונג.
לאמיר אלזא אין אונזער חנוכה-יום-טוב — אנשטאט דעם טראדיציאנעלען חנוכה-געלד — קויפען פאר אינזערע נא-הענטע א לאס פון דער מלוכה לאטעריע.

איבערצייגעניז
א 5 יעהריגעס גוט-פראספערירענדעס פאפיר-געשעפט
S. Z. ORBACH, Piotrkowska 33.
בעמערקונג: זעמטליכע שרייבווארען זאווי וויצטשנע פעדערן, געשעפטסביכער, פאק-פאפיר און שפאגאט צו אויסער-ארדענטליכע ביליגסטע פרייזען.

געגעז גרויסע בעלוינונג!
פאהרענדיג צו דער קאלישער באהן האב איך פערלוירען א פארטפעל מיט פערש. דאקומענטען, וועלכע האבען פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט, אבצוגעבענגען געגען בעלוינונג צו ברייננבארד, נאווא-מיעסקא 12. דיסקרעציע געזיכערט. מ'קען זיך אויך פערשטענדיגען טעלעפאניש פון 12–10 יעדען טאג.

„תומכי-אורחים"
פאמארסקא 18, טעל. 266-31
מיר טיילען מיט, דאס אין פעראיינס-קאנצעלאריע אמטירט
אנ'אדוואקאט
יעדען מאנטאג און מיטוואך פון 7 ביז 8 30 אווענט און ערטיילט
יורידישע עצות
פאר מיטגלידער, שפענדער פון אונזער אינסטיטוציע און פאר אונפערמעגליכע — גענצליך אומזיסט.
א מינימאלען אפצאהל ווערט גענומען פאר דורכפיהרען פראצעסען.
די פערוואלטונג.

Dr. med.
H. ROZANER
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראנקה.
Narutowicza 9
tel. 128-98
נעמט אן פון 9–1 פארמ. און פון 5–9

אויערען, נאז און האלז קליניק
מיט בעהטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאָ-רישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענט.

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
צום ווינטער-סעזאן. א גרויסער אויסוואהל פון אריגינעלע ביליגער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אוו.

Dr. med.
A. Banasz
כירורג - אורלאג
Wólcz ńska 23, tel. 139-88
האט בעגייט די אויפנאהמען.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אווענט.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8 טעל. 179-83
נעהמט אן פון 8-11 און פון 4-8 אין אווענד
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע— לעטשניצע פרייזען.

Dr. med.
H. GUTSZTADT
ספעציאליסט פאר אקושעריע
און פרויען-קראנקהייטען
ZACHODNIA 66, tel. 129-52
נעמט אן פון 10–12 און פון 5–7 אוו.

וויבטיג פאר דאמען
נאר 2 זל. ווערען נאך איבערגע- מאכט די עלטעסטע
הימען!
אויף גאנץ ניי ווי אויך נייע הימען צו
3.50
„TOLA"
23 Zawadzka 23

וואס יעדער סוחר און האנדווערקער דארף וויסן!
אז שעהנע דרוק-ארבייט הייבט דעם אימפולס פון געשעפט און דערינער איילט צו בעשטעלען אייערע דרוק-ארבייט אין דער בעוואוסטער שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
צעגעלניאנא 8 פראנט
טעל. 255-09
בריפבויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, צירקולארען, עטיקעטען, חתונה-קארטען, קאנפעקציע-טיט
= ביליג = רעעל = שנעל =
אכטונג, שניידער-מייסטער!
בעזיכ' אויף לאגער מאס-ביכער!

פאר גאלד, בריליאנטען
בריזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr. med.
A. STILLER
אינערליכע קראנקהייטען
נעהמט אן פון 4–8
פילסודסקיעגא 15,
טעל. 206-75. פראנט, 2. שטאק.

אונזערע פריינד
יצחק ווילבער אין פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכ-טער פייגל. הינדע חוה מיט ה' מתית צבי איצעק ווינשען א הערצליכען מז"ט און דעם יונגען פאר, אז זייער לעבען זאל מיט רויזען בעצירט זיין.
ד"ר קרישטאל און פרוי.

לעזט און פערשפרייט
דעם נייעם
פאלקסבלאט

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי
עבער מאשין
אויף דער
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפיען 37 (בענעדיקטא)
נעהמט אן פון 5—7 נאכם.

Dr. med.
M. Wejs
אינערליכע און קינדער קראנקהייטען
לאגעווניצקא 25 טעל. 215-18
אים קאבינעט: בעלויכטונג מיט קווארץ-לאמפע און עלעקטריזאציעס.

בײנאַכט פֿערטריבן פֿון זײערע װאױנונגען

די לאַגע פֿון די דײטשע יודען אין די קלײנע שטעטלעך

ווי מיר האָבען שוין בשעתו געשריבען איז אין פּאַריז ערשינען אַ בוך „דער געלער פלעק" (די אויסראָטונג פֿון 500.000 דייטשע יודען), דאָס איז אַ זאַמלונג פֿון דאָקומענטען פֿון דעם טאָג־טעגליכען סאַדיסטישער טעראָר געגען יודען אין היטלער־דייטשלאַנד.

עס איז זעלבסטפֿערשטענדליך אוממעגליך צוזאַמענשטעלען דאָס גאַנצע מאַטעריאַל וועגען די פֿערפֿאָלגונגען פֿון די דייטשע יודען. „דער געלער פלעק" האָט אויך נישט די מעגליכקייט צונויפֿצושטעלען די גאַנצע ליסטע פֿון די אוממענשליכע רדיפֿות, וואָס די יודען אין דייטשלאַנד האָבען אויסגעשטאַנען. און וואָס לעבען די דייטשע יודען ווירקליך איבער אין יענע קליינע פּראָווינץ־געגענדען, פֿון וועלכע עס דערלאַנגט אַפֿילו נישט קיין געשריי צום אויער פֿון אַ אויסלענדישען קאָרעספּאָנדענט, שפּילען זיך אָפּט אָפּ אַזעלכע סצענעס:

„איצט זענען מעהר נישט פֿאַראַן קיין יודען אין גלאַדענבאַך, הגם נאָך מיט אַ קורצער צייט צוריק האָבען נאָך דאָרט געוואוינט 16 יודישע פֿאַמיליעס. מיט אַ האַלב יאָהר צוריק זענען נאָך דאָרט געווען מעהר. אָבער דאַן האָט פּאַסירט פֿאָלגענדעס: אין אַ וואַרימע זומער־נאַכט איז פּלוצלינג אויסגעבראָכען אַ געוואַלדיגער שטורם און עס האָט גענאָסען אַ מבול־דיגער רעגען. פּלוצלינג איז דורכ'ן פֿענסטער צו מיר אין שטוב אַריינגעפֿאַלען אַ שטיין און אין אַ מינוט אַרום איז די טיר אויפֿגעריסען געוואָרען און די שטוב איז געוואָרען פֿול מיט שטורמיסטען. מיין פֿרוי און איך און מיינע צוויי קינדער זענען אַרויסגעשלעפּט געוואָרען פֿון די בעטען און אַזוי ווי מיר זענען געווען אין די נאַכטהעמדער, האָט מען אונז אַרויסגעטריבען אויפֿ'ן רעגען. דערווייל זענען שוין אויך אַנדערע יודען געהאַלטען געוואָרען פֿון די באַנדיטען. דאָס רוב האָט פּונקט אַזוי ווי מיר נישט געהאַט אויף זיך מעהר ווי די נאַכטהעמדער נאָר אַ קליינער טייל האָט געהאַט מיט זיך אַ קאָלדרע אָדער עפּעס אַ שמאַטע, מיט וועלכער זיי האָבען זיך אַרומגעוויקעלט די פֿיס און אַזוי איז עס געגאַנגען פֿון הויז צו הויז. מען האָט אַלע יודען אַרויסגעשלעפּט און געטריבען זיי מיט די פֿויסטען. אויף דער פֿראַגע, וואָס עס וועט מיט אונז געשעהן, האָבען מיר נישט בעקומען קיין תשובה. מען האָט אונז נאָר געזיהלט און אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָבען מיר אַלע געטריפֿט פֿון וואַסער פֿון אונזערע נאַקעטע קערפּער. אַזוי האָט מען אונז אַלע יודען פֿון שטעטעל אַרויסגעפֿיהרט אויפֿ'ן שאָסע און דאָרט האָבען מיר געמוזט מענער, פֿרויען און קינדער שטעהען אונטער דעם גאָס־רעגען. אַלס ענטפֿער אויף די געוויינען פֿון די פֿרויען און קינדער האָבען זיי געקריגען געשלאָגען און געקאָפּעט. ביז פֿאַרטאָגס זענען מיר אַלע געשטאַנען נאַקעט אין דעם רעגען. דאַן האָט מען אונז צוריקגעפֿיהרט אין דער שטאָט און ערלויבט צוריקצוגעהן אין אונזערע וואוינונגען. איבעראַל זענען די שויבען געווען אויסגעריסען און אַלע קליידער צושטאָכ'עט, די פֿענסטער און מעבעל צובראָכען.

אין אַ פּאָר וואָכען אַרום זענען די ס. א.־חיות ווידער געקומען מיט די פֿייערלעשער שפּריצען און האָבען אַלע וואוינונגען, אין וועלכע עס האָבען זיך נאָך געפֿינען יודען, פֿערפֿליצט מיט וואַסער, אַזוי אַז אַלץ איז געוואָרען פֿערניכטעט און אין די הייזער האָט מען מעהר נישט געקענט וואוינען. אין אַנדערע שטעט אין העסען איז אויך געשעהן דאָס זעלבע. איבעראַל אין קרייז גלעלנהאַוזען און אויך ביי אַלספֿעלד און ביי האַנאַו זענען די פֿענסטער געווען אויסגעהאַקט און מענער און פֿרויען זענען מעהרערליך געשלאָגען געוואָרען. אין דער גאַנצער געגענד איז אוממעגליך פֿאַר די יודען ווייטער צו בלייבען".

אין אַ סך געגענדען אין דייטשלאַנד האָבען זיך אָפּגעשפּילט עהנליכע סצענעס. זענען שוין די דערפֿער „אָפּגערייניגט", נעהמט מען זיך צו די שטעטלעך, און איינציגווייז דרינגט די פּאָגראָם־כוואַליע אַריין אויך אין די גרויסע שטעט. דאָרט, פֿערשטעהט זיך, וואו געוועהנליכע פּאָגראָם־אַקציעס וואָלטען געקענט אַרויסרופֿען אַ נישט אָנגענעהמען רעאַקציע אין אויסלאַנד, בענוצט מען זיך בעסער מיט די מיטלען פֿון קאַלטען טעראָר: אין די דערפֿער שלאָגט מען די יודען ביז צום טויט; אין בערלין, דיסעלדאָרף און האַמבורג ווערט ביי זיי צוגענומען דאָס פֿערמעגען, זיי ווערען אָפּגעזאָגט פֿון די פּאָסטענס, געמאַכט פּרנסה־לאָז, און אָפֿטמאָל אַרעסטירט. דער דאָזיגער באַרבאַריזם חזר'ט זיך איבער יעדען טאָג. יאָ, די אויסראָטונג פֿון די יודען איז דער איינציגער פּונקט פֿון פּראָגראַם, וואָס די נאַציס ווילען אַדורכפֿיהרען.

מען האָט אָפֿט געמיינט, אַז אויך אין דער יודישער פֿראַגע וועט סוף־כל־סוף קומען צו אַ קאָמפּראָמיס. עס איז דאָ געווען בלומרשטע פּויזען אין דער סעריע פֿון פֿערפֿאָלגונגען. אויך איצט נאָך דער פֿערעפֿענטליכונג פֿון די נירענבערגער געזעצען, זעהט אויס ווי עס וואָלט אַריינגעטרעטען אַ געוויסע בערוהיגונג, אָבער דאָס איז נאָר אַ טריק. בכדי די אָלימפּיאַדע, וואָס הויבט זיך שוין אָן סוף יאַנואַר אין גאַרמיש - פּאַרטענקירכען צו עפֿענען מיט גלאַנץ איז די אָפֿענע יודען־פֿערפֿאָלגונג עטוואָס צוריקגעהאַלטען געוואָרען. אין די קליינע דערפֿער, דאָרט וואו אַ פֿוס פֿון אַ אָלימפּיאַדע בעזוכער וועט קיינמאָל נישט פֿערבלאָנדזשען, קענען די יודען ווייטער געשלאָגען און אויסגעהונגערט ווערען, אָבער אויף די גרויסע שאָסעען, אויף וועלכע עס וועלען פֿליהען די אויטאָס פֿון די פֿרעמדע געסט, האָבען אויף אַ פּאָר חדשים געמוזט פֿערשווינדען די שילדען מיט אַנטיסעמיטישע אויפֿשריפֿטען: „אַכטונג אַ טויט בויגונג! יודען דאַרפֿען דאָ פֿאָהרען מיט דער שנעלקייט פֿון 120 קילאָמעטער!"

פֿערשטעהט זיך, אַז אויך די יודישע ספּאָרטלער דאַרפֿען זיך צוגרייטען צו דער אָלימפּיאַדע. ווי אַזוי זיי זאָלען דאָ מאַכען איז זייער זאַך. פֿאַר זיי איז לויט די ווערטער פֿון ספּאָרט רייכספֿיהרער פֿאָן טשאַמער — אָסטען „יעדע פֿרייהייט געגעבען" אָבער נישט די פֿרייהייט צו געהערען צו אַ ספּאָרט אָדער טורן־פֿעראיין, אָדער צו טרענירען אויף אַ ספּאָרט־פּלאַץ. אין דער היים, ביי זיך אין צימער, קענען זיי שווימען, וואַרפֿען מיט דיסק און שפּילען טעניס. עס וואָלט כדאַי געווען, אַז די אָנהענגער פֿון דער דייטשער אָלימפּיאַדע אין די פֿעראייניגטע שטאַטען, ענגלאַנד און פֿראַנקרייך זאָלען זיך נאָכפֿרעגען ביי פֿאָן טשאַמער אין אָסטען, פֿאַרוואָס מען זעהט אייגענטליך גאָרנישט מעהר די בעריהמטע באַל. די בעריהמטעסטע דייטשע אייז־האָקעי שפּילער, וואו עס געפֿינען זיך די ביידע דייטשע מייסטער אין דזשיו־דזשיטסו, ראָזענטאַל און אַנדער; וואָס עס מאַכען עפּעס די בעריהמטע שפּרינגער און לויפֿער נאַטאַן, לעווי און קאָהן; און פֿאַרוואָס האַלטען זיך פֿרייליין יאַקאָב, די דייטשע מייסטערין אין וואַרפֿען מיט דער שפּיז און דער דייטשער טעניס־מייסטער פּרען אויף אין ענגלאַנד אַנשטאָט צו טרענירען אין דייטשלאַנד צו דער אָלימפּיאַדע?

די מאַטעריאַלען־זאַמלער פֿון דעם „געלען פֿלעק" פֿערעפֿענטליכט אויך אַ סעריע פֿון די עקעלדיגסטע פֿאָטאָגראַפֿיעס און צייכנונגען, וואָס זענען גענומען פֿון „שטירמער", אויך דאָס איז אַ פֿערדינסט: די וועלט דאַרף וויסען דעם טיפֿסטען פֿערנעסטען, הגם דער „שטירמער" זאָל שוין אין דער נאָהענטסטער צייט פֿערקויפֿט ווערען. דער פֿריינד פֿון פֿיהרער, וועלכער האָט שוין מיט זיין צייטונג פֿערדינט מיליאָנען און בויט זיך איצט אין נירענבערג אַ פּאַלאַץ, וויל איצט פֿערקויפֿען זיין פּאָרנאָגראַפֿישע צייטונג און בעטראַכט פֿאַר איהר צוויי און אַ האַלבען מיליאָן מאַרק.

מיטעלשטאַנד אין אמעריקא פֿערמשפּט צום אונטערגעהן

די גרעסטע מעהרהייט פֿאַרשטעהער פֿון די אַזוי גערופֿענע מיטעלע שיכטען, דאָס הייסט פֿון די אַלע, וואָס זענען נישט קיין גרויסע קאַפּיטאַליסטען, נישט קיין פֿאַרמערס נישט קיין אַרבייטער זענען אין אמעריקע פֿערמשפּט צום אונטערגעהען.

די פֿאַקטען זענען זעהר בעלעהרענד אין משך פֿון דריי יאָהר פֿון 1930 ביז 1932 זענען 87,000 פֿערזאָן, וואָס האָבען אויסגעמאַכט דעם זעקסטען טייל פֿון אַלע קליינע סוחרים, אינדוסטריעלער און האַנדווערקער פֿון די פֿעראייניגטע שטאַטען רואינירט געוואָרען דורכ'ן קריזיס. זייט יענער צייט האָבען אַ סך טויזענטער פֿערגרעסערט די צאָהל פֿון יענע נייע אָרימעלייט. די אָבער וואָס האַלטען זיך נאָך, זענען צוליב דער שאַרפֿער קאָנקורענץ, וואָס הערשט אויפֿ'ן מאַרק שטענדיג בעדראָהט פֿון באַנקראָט. מיליאָנען קוואַליפֿיצירטע אַרבייטער און בעאַמטע זענען אַרבייטסלאָז. די היזקות, וואָס די מיטעל שיכטען האָבען געליטען זענען געוואַלדיג. עס איז בערעכענט געוואָרען, אַז די סומע הכנסה פֿון פֿערזאָנען וואָס זייערע יעהרליכע הכנסה שטייגט נישט איבער 5000 דאָלאַר האָט אין 1919 בעטראָפֿען 27 מיליאַרד דאָלאַר און אין 1932 האָט זי נישט בעטראָפֿען קיין גאַנצע 4 מיליאַרד דאָלאַר. דער אַנטייל פֿון די מיטעלע שיכטען אין די נאַציאָנאַל הכנסה איז געפֿאַלען פֿון 17 פּראָצענט אויף 4 פּראָצענט, מיליאָנען פֿאַרשטעהער פֿון די מיטעלע קלאַסען זענען אַריינגעפֿאַלען אין תהום פֿון אָרימקייט, גלייכצייטיג מיט אַרבייטער און מוזען עסען דאָס ביטערע ברויט פֿון נדבות.

אין 1930 זענען אין די פֿעראייניגטע שטאַטען געווען 12,5 מיליאָן פֿערזאָן וואָס האָבען געהערט צו די אַזוי גערופֿענע מיטעלע קלאַסען, ד. ה. 26 פּראָצענט פֿון דער בעפֿעלקערונג, וואָס איז געווען פּראָפּאָרציאָנעל (אָהן די משפּחות). אין דער דאָזיגער גרופּע זענען אַריין נאָר די פֿערזאָנען, וואָס זייער יעהרליכע הכנסה איז געווען נידריגער ווי 10.000 דאָלאַר. די אַלגעמיינע צאָהל אַרבייטער האָט בעטראָפֿען אין דער צייט 28,5 מיליאָן און די צאָהל־פֿאַרמערס — 6,2 מיליאָן, די גרויס־בורזשואַזיע האָט צוזאַמען געצעהלט נישט מעהר ווי 350,000 פֿערזאָן מיט אַ הכנסה פֿון איבער 10,000 דאָלאַר יעהרליך.

די מיטעלע קלאַסען נעהמען אַרום קליינע סוחרימלעך, קליינע אינדוסטריעלער, די אינטעליגענץ, בעאַמטע, פֿאַרשטעהער פֿון פֿרייע פּראָפֿעסיעס א. אַז. וו.

עס וואַרפֿט זיך אין די אויגען די קליינע צאָהל אומאָפּהענגיגע (קליינע) סוחרים און אינדוסטריעלער, אין 1930 איז אויף 12,5 מיליאָן פֿערזאָן וואָס האָבען געבילדעט דעם מיטעל קלאַס איז געווען סך הכל 3,3 מיליאָן קליינע סוחרים און אינדוסטריעלער. אין די יאָהרען 1931, 1932 — האָבען 3955 טויזענט פֿון די דאָזיגע פֿערזאָנען באַנקראָטירט. אין איצטיגען מאָמענט איז נישט פֿערהאַן מעהר ווי 2,2 מיליאָן קליינע סוחרים און אינדוסטריעלער. אין משך פֿון 5 יאָהר האָט זיך זייער צאָהל פֿערקלענערט אויף ווייטערדיגע 750,000, זיי רעפּרעזענטירען איצט נאָר 5 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער פּראָפֿעסיאָנעל טעטיגער בעפֿעלקערונג אין די פֿעראייניגטע שטאַטען, בעת מיט 60 יאָהר צוריק האָבען זיי אויסגעמאַכט 15 פּראָצענט פֿון דער בעפֿעלקערונג.

דער מיטעל קלאַס בעשטעהט איצט פֿון געצאָהלטע בעאַמטע. אין 1932 איז אויף 12,5 מיליאָן פֿערזאָן פֿון די מיטעל שיכטען געווען 9,2 מיליאָן געצאָהלטע בעאַמטע. די דאָזיגע צאָהל איז אין די לעצטע יאָהרען געשטיגען אויף 11 מיליאָן.

ווען מיר וועלען צוגעבען דערצו די אַרבייטער וועלען מיר בעקומען 42 מיליאָן פֿערזאָן, און צוזאַמען מיט די אַרבייטסלאָזע איבער 52 מיליאָן, וואָס מאַכט אויס 80 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער פּראָפֿעסיאָנעל טעטיגע בעפֿעלקערונג — 52 מיליאָן דערהאַלט זיך ביים לעבען פֿון פֿערקויפֿען זייערע אַרבייטס קראַפֿט.

די לאַגע איז אַלזאָ פּונקט אַ פֿערקעהרטע ווי מיט הונדערט יאָהר צוריק: אַמעריקע איז געוואָרען אַ לאַנד פֿון געדונגענע אַרבייט, דאָס רוב געדונגענע בעאַמטע האָט נישט קיין שום אייגענטום. קוים אַ מיליאָן פֿון זיי האָט ווערט־פּאַפּירען וואָס גיט זיי אַ געוויסע קליינע צוגאַב הכנסה. די אינהאַבער פֿון אַקציעס מאַכען בכלל אויס 3,7 מיליאָן פֿערזאָן.

נאָר 28 פּראָצענט פֿון די פֿאַרשטעהער פֿון מיטעל קלאַס האָט וועלכעס עס איז אייגענטום (אָפּשפּאָרונגען, פֿערזיכערונגס פּאָליסען, ווערט פּאַפּירען א. אַז. וו.).

דער מאַנגעל אין אייגענטום איז, אַ אַלגעמיינע ערשיינונג צווישען די פֿאָלקס מאַסען, קוים 12 פּראָצענט פֿון דער גאַנצער פּראָפֿעסיאָנעל טעטיגער בעפֿעלקערונג פֿון די פֿעראייניגטע שטאַטען איינשליסענדיג שוין די פֿאַרמערס (6,25 מיליאָן) האַלט זיך אויס פֿון פּריוואַט אייגענטום.

מיט הונדערט יאָהר צוריק האָט די גרופּע וואָס האָט געהאַט אַ אייגענטום און זיך דערפֿון אויסגעהאַלטען בעטראָפֿען 80 פּראָצענט פֿון דער בעפֿעלקערונג. איצט האָט זיך די אַלגעמיינע סומע פֿון דער הכנסה פֿון פּריוואַט אייגענטום געוואַלדיג פֿערגרעסערט, אָבער זי איז קאָנצענטרירט אין די הענד פֿון אַ קליינע גרופּע קאַפּיטאַליסטען.

אין איצטיגען מאָמענט געהען די אַזוי גערופֿענע מיטעל קלאַסען אַדורך אַ דאָפּעלטען קריזיס: פֿון איין זייט קעמפֿען נאָך די קליינע סוחרים און אינדוסטריעלער, אויף וויפֿיל זיי האָבען נאָך נישט באַנקראָטירט, געגען דעם אונפֿערמיידליכען אונטערגאַנג. פֿון דער אַנדערער זייט שטעהען די געדונגענע (עס האַנדעלט זיך דאָ וועגען געדונגענע אַרבייטער פֿון די מיטעל קלאַסען) פֿאַר דער סכנה פֿון אַרבייטסלאָזיגקייט.

דאָס אַלץ בעווייזט די פּראָלעטאַריזירונג פֿון דעם קליינעם בירגערטום און אינטעליגענץ.

בענזין און קויהלען

ווערט פּראָדוצירט אין דייטשלאַנד

דייטשלאַנד האָט נישט קיין נאַפֿט, וואָס איז אַזוי ענג פֿערבינדען מיט דער אויטאָ און אַעראָפּלאַנען־טעכניק. די פּראָדוקציע פֿון נאַפֿט אין האַנאָווערשען קרייז שפּילט נישט קיין שום ראָלע אין דער דייטשער ענערגיטישער ווירטשאַפֿט. אין 1933 האָט עס אויסגעמאַכט סך־הכל 5 פּראָצענט פֿון גאַנצען געברויך פֿון בענזין. דעריבער איז די אויפֿמערקזאַמקייט פֿון די דייטשע כעמיקער געווענדעט קודם כל אויף קויהלען, וואָס זיי האָבען גענוג און איבעריג. צווישען די דייטשע טעכניקער איז ענטשטאַנען די לאָזונג: „פֿליסיג מאַכען די קויהלען!" עס האַנדעלט זיך אין אַדורכצופֿיהרען געוויסע כעמישע און פֿיזישע פּראָצעסען אַלס רעזולטאַט פֿון וועלכע די קויהלען זאָלען פֿערוואַנדעלט ווערען אין בענזין אָדער אין אייל, וואָס זייער כעמישער צוזאַמענשטעל איז עהנליך צו נאַפֿט.

פֿאַרן כעמיקער זענען נאַפֿט און קויהלען כעמישע פֿערבינדונגען פֿון קויהלען־וואַסערשטאָף כאַראַקטער מיט געוויסע אונבעדייטענדע צומישונגען פֿון סובסטאַנצען, וואָס ענטהאַלטען שטיקשטאָף, שוועבעל און זויערשטאָף. די דאָזיגע פּרינציפּיעלע כעמישע עהנליכקייט פֿון קויהלען און נאַפֿט איז געווען דער אויסגאַנגס - פּונקט פֿאַר די דייטשע כעמיקער אַדורכצופֿיהרען איבער קויהלען די עקספּערימענטען, בכדי צו בעקומען בענזין (בענזין בעקומט מען פֿון נאַפֿט־ראַפֿע). דער כעמיקער זעהט נישט אין דעם צוזאַמענשטעל פֿון קויהלען און פֿון נאַפֿט קיין פּרינציפּיעלע אונטערשידען.

דער בעקאַנטער דייטשער כעמיקער פֿרידריך בערגיוס האָט זייט 1913 געאַרבייט איבערן פּראָבלעם צו פֿערפֿליסיגען קויהלען און דאַן דערפֿון אַרויסבעקומען בענזין. און היינט זענען שוין די דייטשע כעמיקער אַזוי ווייט, אַז זיי הויבען שוין אָן צו רעאַליזירען דאָס דאָזיגע פּראָבלעם. בערגיוס האָט אַדורכגעפֿיהרט אַ רייהע אויסערגעוועהנליך קאָמפּליצירטע פּראָצעסען, וואָס האָבען געהאַט צום ציל צו צורייסען דעם כעמישען צוזאַמענשטעל פֿון קויהלען אויף זיינע בעשטאַנד - טיילען און דאַן צוגעבען צו געוויסע טיילען וואַסער־שטאָף־גאַז.

גלייכצייטיג מיט בערגיוס מעטאָדען האָט מען אין דייטשלאַנד אויסגעאַרבייט אויך אַנדערע מעטאָדען פֿון בעקומען פֿליסיגען ברען־שטאָף. אַלס אויסגאַנגס מאַטעריאַל פֿאַר די דאָזיגע מעטאָדען איז קאָקס, אַ פּראָדוקט, פֿון וועלכען די דייטשע אינדוסטריע האָט גרויסע זאַפּאַס, ווי בעוואוסט ענטשטעהט קאָקס אַלס אַ רעשט פֿון קויהלען, נאָכדעם ווי מען האָט פֿון איהם אַרויסגעצויגען דעם לייכטגאַז און ביז איצט האָט מען קאָקס פֿערווענדעט אין די אייזען - הוטען צו שמעלצען די רודע. אָבער דער דאָזיגער בעגרענציטער פֿערברויך האָט אוממעגליך געמאַכט די פֿולע אויסנוצונג פֿון די גרויסע מאַסען קאָקס און אַזוי ווי נאָכ'ן אָפּציהען דעם לייכטגאַז פֿון די קויהלען ענטהאַלט נאָך דער קאָקס עטליכע אַכציג פּראָצענט פֿון דעם קויהלען - סובסטאַנץ איז זעלבסטפֿערשטענדליך געווען אַ פּראָבלעם, וואָס טוט מען מיט דעם דאָזיגען רייכטום.

אין די נאָך־מלחמה יאָהרען האָט דער פֿראַנצויזישער טעכנאָלאָג פּאַטאַר און די כעמיקער פֿון דער באַדישער אַנילין און סאָדאַ פֿאַבריק אויסגעאַרבייט אַ מעטאָדע ווי אַזוי פֿליסיג צו מאַכען דעם קאָקס און פֿערוואַנדלען איהם אין פֿליסיגען ברען - שטאָף. אויב מען זאָל איבער צעגליהטען קאָקס לאָזען אַ שטראָם וואַסער פּאַרע ענטשטעהט אַ גאַז און דאַן דורך אַ רייהע אַנדערע כעמישע פּראָצעסען איז די כעמיקער געלונגען צו בעקומען אַלקאָהאָל און בענזין.

אַ טעכנישע רעוואָלוציע זענען געווען די אַרבייטען פֿון פֿראַנץ פֿישער און טראָפּש. זיי איז געלונגען צו דערגרייכען די זעלבע רעזולטאַטען ביי אַ געוועהנליכען דרוק. בעת פֿריהער האָט מען אָנגעווענדעט דרוקען פֿון 200 ביז 300 אַטמאָספֿער.

די אַלע דריי מעטאָדען ווערען איצט אין דייטשלאַנד אויספּראָבירט אויף אַ האַלב־טעכנישען אופֿן, בכדי צו בעקומען פֿליסיגען ברען - שטאָף פֿון קויהלען. אַ טייל ווערט שוין פֿון דער אינדוסטריע פּראַקטיזיג אויסגענוצט. דער סיסטעם פֿון כעמיקער בערגיוס ווערט שוין אָנגעווענדעט דורך דער א. ג. פֿאַרבען - געזעלשאַפֿט אין לעאונאַ אויף אייל. אין לויפֿענדען יאָהר דאַרף זיך אָנהויבען די אַרבייט אין גרויסען מאַסשטאַב. דער פּראָצעס פֿון דער טעכנישער רעאַליזירונג ווערט נאָר צוריקגעהאַלטען צוליב דער מורא פֿאַר די גרויסע הוצאות פֿון דער אויסערגעוועהנליך קאָמפּליצירטער אַפּאַראַטור.

אָפּטימיסטען שאַצען האָט אָבער פֿישערס מעטאָדע צו בעקומען בענזין און ווייסגאַז דורך דער הילף פֿון אַ געוועהנליכען דרוק. די אַפּאַראַטור איז אַ פּשוט'ע און די איינוועסטיציע קאָסטען מאַכען אויס די העלפֿט, וואָס איז נויטיג צו בערגיוס מעטאָדע.

די אַלע פּראָצעסען פֿון „פֿליסיג מאַכען קויהלען" זענען ענטשטאַנען צוליב דער רויה־שטאָף פּראָבלעם אין דייטשלאַנד. אָבער דער בילאַנס, וואָס איז דורך די טעכניקער צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען קיהלט עטוואָס אָפּ דעם ענטוזיאַזם. אַפֿילו די דייטשע קויהלען גיבען אָן, אַז דער פּרייז פֿון בענזין, וואָס מען וועט בעקומען פֿון קויהלען וועט זיין טייערער פֿון בענזין, וואָס מען בעקומט פֿון נאַפֿט־ראַפֿע.

דאָס אונטערשטיצען די פּראָצעסען פֿון פֿליסיג מאַכען קויהלען איז אָבער פֿאַר דייטשלאַנד איינער פֿון די אופֿנים אָפּצורייסען זיך פֿון וועלט־מאַרק.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

געשיכטע פֿון מצרים אין די צייטן פֿון חומש

וועגן פֿערשטאָרבענעם גרעסטען עגיפּטען־פֿאָרשער פּראָפֿעסאָר דזשיימס ברעסטעד

פֿון ג. זאַלאַוויץ

מיט דעם טויט פֿון 70־יעהריגען פּראָפֿעסאָר דזשיימס ברעסטעד, האָט אַמעריקע איצט פֿערלוירען איהר גרעסטען פֿאָרשער און קענער פֿון דער געשיכטע פֿון אַלטען מצרים. פּראָפֿ. ברעסטעד איז געווען איינער פֿון די בעריהמטסטע עגיפּטאָלאָגען אין דער וועלט. אַ לעבען־לאַנג האָט ער געפֿאָרשט און געשטודירט די שפּראַכען און די מנהגים פֿון די פֿערשוואונדענע פֿעלקער אין קליין־אַזיען. פֿערגעסענע שטעט, וואָס זענען געלעגען בעגראָבען הונדערטער פֿוס אונטער דער ערד, האָט ער אויסגעגראָבען, פּאַלאַצען און קברים פֿון אַמאָליגע בעריהמטע פּרעה׳ס האָט ער אויסגעגראָבען. אַ דאַנק זיינע פֿאָרשונגען און אויסגראָבונגען ווייסען מיר איצט אָהן אַ שיעור מעהר וועגען די פֿעלקער און לענדער פֿון קליין־אַזיען ווי אַמאָל.

דזשיימס ברעסטעד איז געוועזן פֿערליבט אין דער פֿערגאַנגענהייט.

זיין הויפּט־אינטערעס איז געלעגען אין דער פֿערגאַנגענהייט פֿון די אַלע פֿעלקער און לענדער, וואָס ווערען דערמאָהנט אין חומש. ער האָט אויפֿגעגעבען אַ קאַריערע אַלס גייסטליכער, אום צו ווערען אַ קענער פֿון אַלטע שפּראַכען און פֿערשוואונדענע ציוויליזאַציעס.

די וויסענשאַפֿט פֿון אַרכעאָלאָגיע, פֿון מאַכען אויסגראָבונגען אין אַלטע לענדער מיט אַלטע ציוויליזאַציעס, איז שוין קאַרגע פֿינף הונדערט יאָהר אַלט. עס האָט זיך אָנגעהויבען אין איטאַליען אין דעם פֿופֿצעהנטען יאָהרהונדערט, ווען מענשען האָבען ביסלעכווייז גענומען ענטדעקען און אויפֿדעקען די פֿערגאַנגענהייט, אויסגראָבען די דענקמאָלען און חפֿצים פֿון אַמאָליגען רוים. די אַרכעאָלאָגיע האָט זיך אָנגעהויבען אין דער זעלבער צייט, ווען די רענעסאַנס האָט זיך אָנגעהויבען. דאָס געבורט פֿון אַרכעאָלאָגיע אַלס אַ קונסט און אַ וויסענשאַפֿט, בידע זאַכען אינאיינעם, איז געווען אַ טייל פֿון יענער גלאָררייכער עפּאָכע, אין דער אייראָפּעאישער געשיכטע, וואָס ווערט בעצייכענט אַלס רענעסאַנס, אָדער ווידער־געבורט פֿון דער גריכיש־רוימישער ציוויליזאַציע. ווען מענשען האָבען אָנגעהויבען זיך ווידעראַמאָל צו אינטערעסירען אין די קלאַסישע שפּראַכען און ליטעראַטור, וויסענשאַפֿט און פֿילאָזאָפֿיע, האָבען זיי גענומען גראָבען טיף אין דער ערד פֿון גריכענלאַנד און איטאַליען, וואו עס זענען געלעגען פֿערשאָטען די זעלטענסטע קונסט־ווערק און אַנטיקען פֿון דער אַלטער צייט.

די וויסענשאַפֿט, וואָס איז בעקאַנט אַלס „עגיפּטאָלאָגיע“ — דאָס שטודיום פֿונ׳ם אַמאָליגען מצרים — האָט זיך אָנגעפֿאַנגען אויף אַן־אמת׳ן ענדע 18־טען יאָהרהונדערט, ווען נאַפּאָלעאָן האָט איינגענומען עגיפּטען, און פֿראַנצויזישע וויסענשאַפֿטסלייט האָבען גענומען דאָרט מאַכען אויסגראָבונגען. די ערשטע און וויכטיגסטע ענטדעקונג איז געווען דאָס ראָזעטאַ שטיין — אַ שטיק עגיפּטישער פֿעלזענשטיין, וואָס מ׳האָט געפֿונען נעבען דער שטאָט ראָזעטאַ. אויפֿ׳ן שטיין זענען געווען אויסגעקריצט אויפֿשריפֿטען אין דריי לשונות — גריכיש און צוויי־ערליי סאָרטען היראָגליפֿען, די בילדער־שפּראַך אָדער פֿערצייטיגע שפּראַך פֿון מצרים. אַ פֿראַנצויזישער אָפֿיציר מיט׳ן נאָמען ברוטאַר האָט אַ לאַנגע צייט שטודירט דעם שטיין, פֿערגליכען דעם גריכישען אויפֿשריפֿט מיט די „היראָגליפֿען“ אָדער בילדער־שפּראַך, און ענדליך דערגאַנגען דעם סוד פֿון דער פֿערצייטיגער שפּראַך. ער האָט אויסגעפֿונען די בעדייטונג פֿון יעדען בילד אויפֿ׳ן שטיין, דעם אלף־בית פֿון דער אַמאָליגער עגיפּטישער שפּראַך. ער האָט אויסגעפֿונען, אַז די פֿערצייטיגע עגיפּטער האָבען געהאַט צוויי־ערליי שפּראַכען — איין שפּראַך, וואָס איז בענוצט געוואָרען פֿונ׳ם פּראָסטען פֿאָלק, און אַ צווייטע שפּראַך, וואָס איז בענוצט געוואָרען פֿונ׳ם פּריסטער קלאַס. דער „ראָזעטאַ שטיין“ — עס געפֿינט זיך איצט אינ׳ם בריטישען מוזעאום אין לאָנדאָן — איז דער פֿונדאַמענט פֿון דעם מאָדערנעם שטודיום פֿון עגיפּטאָלאָגיע. אַ דאַנק דעם, האָט מען נאָכהער געקענט איבערלייענען און איבערזעצען די אויפֿשריפֿטען אויף די אַלע עגיפּטישע מאָנומענטען. אַ דאַנק דעם, האָט מען געקענט איבערלייענען און איבערזעצען די פֿערשריבענע „פּאַפּירוסען“ — די פֿאַרצייטיגע פּאַפּיר, געמאַכט פֿון אַ געוויסען פּלאַנץ, וואָס פֿלעגט וואַקסען אין עגיפּטען. די אַמאָליגע עגיפּטער פֿלעגען שרייבען זייערע דאָקומענטען אויפֿ׳ן דאָזיגען סאָרט פּאַפּיר אָדער „פּאַפּירוס“. דער שטודיום פֿון די אומצעהליגע „פּאַפּירוסען“, וואָס מ׳האָט ענטדעקט אונטער דער ערד, האָט זיך אָנגעפֿאַנגען בלויז דאַן, ווען מ׳האָט געהאַט דעם שליסעל צו די צוויי פֿאַרצייטיגע עגיפּטישע שפּראַכען.

די מייסטע אויסגראָבונגען ווערען געמאַכט אין עגיפּטען. פֿאַר־וואָס גראָד עגיפּטען? הויפּטזעכליך צוליב דעם דאָרטיגען קלימאַט. דער קלימאַט אין עגיפּטען איז אַ וואַרימער און אַ טרוקענער. נישטאָ דאָרט קיין פֿייכטקייט, נישטאָ קיין קעלט. ס׳איז אַ קלימאַט, וואָס פּרעזערווירט אַלצדינג. דאָס, וואָס מענשען האָבען איבערגעלאָזט נאָך זיך, מיר פֿיר און פֿינף טויזענד יאָהר צוריק, איז פֿערבליבען ביז׳ן היינטיגען טאָג אין אַן־אויסגעצייכענטען צושטאַנד. סטאַטועס און חפֿצים, וואָס וואָלטען פֿערשוואונדען געוואָרען אָדער צופֿאַלען, אין אַ פֿייכטען קלימאַט, האַלטען אָן זייער גאַנצקייט און אָריגינעלען אויסזעהען טויזענדער יאָהרען נאָכאַנאַנד אין דעם טרוקענעם קלימאַט פֿון עגיפּטען. מ׳האָט אָנגעהויבען מאַכען אויסגראָבונגען אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב אין עגיפּטען ערשט אין די פֿופֿציגער און זעכציגער יאָהרען פֿון דעם נייצעהנטען יאָהרהונדערט.

די לעצטע צעהן פֿופֿצעהן יאָהר איז דער אינטערעס אין אַרכעאָלאָגיע געוואַלדיג אויסגעוואַקסען אין דער וועלט. ספּעציעל זינט מ׳האָט אויסגעגראָבען דאָס קבר פֿון דעם פּרעה טוטאַנקאַמען. עס האָבען זיך צעשפּילט די פֿאַנטאַזיעס ביי אַלעמען!.,... דער צייטונגס־לעזער האָט מיטאַמאָל ענטדעקט, אַז אַמאָל, מיט פֿינף טויזענד יאָהר צוריק, האָט געלעבט אַ הערשער אין מצרים, וואָס האָט געהייסען טוטאַנקאַמען. מ׳האָט זיך בעקענט מיט די אויפֿשריפֿטען אויף די ווענד פֿון זיין קעניגליכען קבר. איינע פֿון די דאָזיגע אויפֿשריפֿטען האָט אַרויפֿגעוואָרפֿען אַ ציטער אויף מיליאָנען לעזער. „דער טויט זאָל קומען צו־פֿליהען אויף זיינע אָדלער־פֿליגלען צו דעם יעניגען, וואָס וועט וואַגען צו פֿערשוועכען דעם קבר פֿון דעם פּרעה“. — אַזוי לייענט זיך די אויפֿשריפֿט. פֿון די פֿערציג מענשען, וואָס האָבען אַריינגעדרונגען אין טוטאַנקאַמען׳ס קבר, זענען שוין צוואַנציג געשטאָרבען. ביי מאַנכע אַבערגלויבישע מענשען איז פֿערשפּרייט אַ מיינונג, אַז טוטאַנקאַמען׳ס קללה פֿערפֿאָלגט אַלע די, וואָס האָבען „פֿעראומריינִיגט“ זיין קבר מיט זייער אַנוועזענהייט. די דאָקטוירים, וואָס האָבען בעהאַנדעלט פּראָפֿעסאָר ברעסטעד׳ן, ביז זיין לעצטער קראַנקהייט, האָבען געפֿונען פֿאַר נויטיג אַרויסצוגעבען אַן־ערקלערונג פֿאַר דער עפֿענטליכקייט, אַז זייער פּאַציענט איז געשטאָרבען פֿון אַ גאַנץ געוועהנליכער אָנשטעקונג און נישט פֿון קיין קללה.

וועלכער איז דער ריכטיגער האנס סאהל?

אינטערעסאַנטער פּראָצעס פֿון אַ הויך־שטאַפּלער

סוף פֿעברואַר איז אין סלאָמעא אַרעסטירט געוואָרען אַ יונגער מאַן, וואָס האָט זיך אויסגעגעבען אַלס דער בעקאַנטער יודיש־דייטשער ליטעראַט האַנס סאהל. ער האָט פֿאָרגעשטעלט אַ לעגיטימאַציע פֿון „אינטערנאַציאָנאַלען נאַכריכטען ביוראָ“ אין פּאַריז ווי אויך אַ צווייטע לעגיטימאַציע פֿון דעם זעלבען ביוראָ אויפֿ׳ן נאָמען פֿון האַנס בורג. צוליב דעם, וואָס מען האָט ביי איהם געפֿינען צוויי לעגיטימאַציעס אויף פֿערשידענע נעמען איז ער איינגעזעצט געוואָרען אין תּפֿיסה און די פּאָליציי האָט אָנגעהויבען אַן־אויספֿאָרשונג.

ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזען איז דער ריכטיגער נאָמען פֿון אַרעסטירטען האַנס מאַרטין גינסבורג געבוירען אין קעניגסבערג. אין 1933 איז ער אַרעסטירט געוואָרען אין דייטשלאַנד. מען האָט איהם אינטערנירט אין קאָנצענטראַציע לאַגער אין אָראַניענבורג און דאַן אין דאַכאַו. מיט אַ יאָהר שפּעטער איז איהם געלונגען צו אַנטלויפֿען. ער איז געקומען קיין פּוילען, ער איז געווען אין ווילנע, וואַרשאַ, קראַקאַ, וואו ער איז געקומען אין בעריהרונג מיט די יודישע ליטעראַריש־קרייזען און האָט זיך אויסגעגעבען אַלס דער בעקאַנטער דיכטער האַנס סאהל. ער איז אויך געווען אין קראַקאַ, זאַקאָפּאַנע, זאַלעשטשיקי, ווי אויך ביז איצט אין לאָדז וואו ער איז געקומען אין קאָנטאַקט מיט די ליטעראַרישע און זשורנאַליסטישע קרייזען. אין קראַקאַ איז ער בעת אַ פֿאָרלעזונג דעמאַסקירט געוואָרען („ווילקגראַד“) האָט זיך אין זאַל געפֿינען אַ פּערזאָן וואָס האָט איהם געקענט אַלס גינסבורג און נישט סאהל.

די פּוילישע פּאָליציי האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז אַזאַ אינפֿאָרמאַציע ביוראָ פֿון וועלכער דער פֿער־האַלטענער האָט פֿאָרגעשטעלט אַ לעגיטימאַציע עקזיסטירט בכלל נישט אין פּאַריז. אַ חוץ דעם האָט די דייטשע געסטאַפּאָ וועגען איהם אַרויסגעגעבען פֿאָלגענדע מיינונג: גינסבורג־סאהל איז אַ הויך־שטאַפּלער, אַמאָל האָט ער געהערט צו דער דייטשער קאָמוניסטישער פּאַרטיי פֿון וועלכער ער איז אויסגעשלאָסען געוואָרען און ער איז געשטעלט געוואָרען אויף דער שוואַרצער ליסטע אַלס פּראָוואָקאַטאָר און קאָנפֿידענט.

די טעג איז אין קאַלאָמעא פֿאָרגעקומען זיין פּראָצעס פֿאַר אומלעגאַל אַריבערגעהען די גרעניץ און פֿעלשען אַ לעגיטימאַציע.

האַנס גינסבורג—סאהל האָט זיך אין געריכט פֿערטיידיגט, אַז ער איז אַ אָנהענגער פֿון אָטאָ שטראַסער׳ס פּאַרטיי, ער איז אַלזאָ אַ געגנער סיי פֿון די קאָמוניסטען, סיי פֿון היטלעריזם. ווייטער האָט ער ערקלערט, אַז ער בענוצט זיך שוין מיט דעם פּסעודאָנים האַנס סאַהל זייט 1929 ווען ער האָט פֿערעפֿענטליכט זיין ערשט בוך (21 בריפֿע איינעם אומבעקאַנטען). דער האַנס סאַהל אַבער, וואָס וואוינט אין פּאַריז האָט איהם אויסגעכאַפּט זיין פּסעודאָנים.

אמת איז, אַז דער ריכטיגער האַנס סאַהל איז אַ אויסגעצייכנעטער טאַלאַנטירטער דיכטער. איצט איז אָבער שווער פֿעסטצושטעלען ווער עס זאָגט אמת. דער בעשולדיגטער האָט זיך אינטערעסירט מיט אַלע ערשיינונגען פֿון פּאָליטישען און קולטורעלען לעבען, וואָס בעווייזט דער פֿאַקט, אַז נישט קוקענדיג אויף זיין יוגענד (ער איז אַלט 23 יאָהר) איז ער שוין איינִיגע מאָל געווען אין מאָסקווא, אין פֿראַנקרייך און אין אַנדערע לענדער. אויב אַפֿילו עס איז געשעהען עפּעס אַ מיסטיפֿיקאַציע מיט זיין פּערזאָן, איז עס נאָר מעגליך געווען אַ דאַנק דעם אויסערגעוועהנליכען צויבער פֿון זיין פּערזאָן צוליב וואָס עס איז איהם געלונגען אַריינצופֿיהרען אין טעות אַ ריי אָנגעזעהענע ליטעראַטען. עס איז אינטערעסאַנט, אַז אין תּפֿיסה אין קאַלאָמעא האָט גינסבורג אָנגעשריבען ציוויי בענדער פּאָעזיע און אַ באַנד נאָוועלען.

ביים סוף פֿון די געריכטס אונטערהאַנדלונגען, האָט דער אָנגעקלאַגטער, וועלכער האָט די גאַנצע צייט גערעדט דייטש געבעטען, מען זאָל איהם בעפֿרייען, ציטירענדיג מיצקעוויטשען אַז דאָס געפֿיהל און דער גלויבען רעדען צו איהם מעהר, ווי דאָס גלעזעל און אויג פֿון געלעהרטען. ער האָט נאָך צוגעגעבען, אַז האַנס סאַהל, וואָס וואוינט אין פּאַריז הייסט פֿאַקטיש סאָלאָמאַן האַנס.

דאָס געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אַן־אורטייל לויט וועלכען גינסבורג־סאהל איז פֿערמשפּט געוואָרען פֿאַר אומלעגאַלען אַריבערגעהן די ליטוויש־פּוילישע גרעניץ צו 6 חדשים תּפֿיסה, פֿאַר פֿעלשען ציוויי פּעסער צו 6 חדשים, פֿאַר׳ן ערשטען פֿאַל און 8 חדשים פֿאַר׳ן צווייטען פֿאַל, ווי אויך פֿאַר׳ן אַרויסטרעטען אין קראַקאַ, וואַרשאַ לאָדז זאַקאָפּאַנע אונטער׳ן נאָמען האַנס סאהל אויף 9 חדשים תּפֿיסה. די אַלע שטראָפֿען זענען פֿעראייניגט געוואָרען צו איין שטראָף פֿון 10 חדשים.

אַ חוץ דעם איז אַריין אינקראַפֿט דער פּסק־דין וועגען איין חודש תּפֿיסה, וואָס ער האָט בעקומען אין שייכות מיט זיין אַראַגאַנטישען פֿערהאַלטען זיך לגבי דער געריכטס־מאַכט. ער האָט נעמליך אין דער אָנקלאַגע וואָס ער האָט אַריינגעטראָגען געגען דעם אויספֿאָרשונגס־אַרעסט האָט ער בענוצט דאָס וואָרט „ווילקיר“ אויפֿ׳ן אַדרעס פֿון געריכט. אַ חוץ דעם האָט ער געשריבען, אַז „דאָס געריכט קען אַזוי האַנדלען מיט אַ פּוילישען בירגער און נישט קיין פֿרעמדען“.

דער זינדיגער זוהן פֿון גרויסען רבי׳ן פֿון ליאַדי

פֿון מנשה אונגער

— .2 —

דערפֿאַר האָט די גרויסע נשמה פֿון ר׳ משה׳ן, דער זוהן פֿון גרויסען רבי׳ן ר׳ שניאור זלמן פֿון ליאַדי, געמוזט אַזויפֿיל ליידען אויף דער וועלט — דערצעהלט די חסידישע לעגענדע — ווייל דער פֿאָטער זיינער האָט פֿערטשעפּעט דעם רבי׳ן ר׳ ברוכ׳ל פֿון מעזשיבעזש, וועלכער איז געווען אַן־עכט אייניקעל פֿון ר׳ ישראל בעל־שם־טוב; וואָרים אַ מחלוקה האָט אויסגעבראָכען צווישען דעם רבי׳ן ר׳ ברוכ׳ל און דעם רבי׳ן ר׳ שניאור זלמן פֿון ליאַדי.

האָט אַמאָל געטראָפֿען, אַז דער ליאַדיער רבי איז געקומען קיין מעזשיבעזש צו זיין אויפֿ׳ן קבר פֿון בעל־שם־טוב, האָט דער רבי ר׳ ברוכ׳ל צו־ערשט געהאַט פֿאַר איהם פֿערשלאָסען דעם „אוהל“, וואו דער בעש״ט איז געלעגען. ערשט נאָך לאַנגער מיה איז די חסידים געלונגען צו פּועל׳ן ביים רבי׳ן ר׳ ברוכ׳לען, אַז מען זאָל צוריק עפֿענען דעם „ציון“.

האָט דער רבי ר׳ שניאור זלמן געוואָלט נוהג כבוד זיין אין רבי׳ן ר׳ ברוכ׳לען און ער איז, נאָכדעם ווי ער האָט זיך משתטח געווען אויפֿ׳ן קבר פֿון בעש״ט, צו איהם אַהיימגעגאַנגען, אָבער ר׳ ברוכ׳ל האָט געהאַלטען, אַז קיינער טאָר נישט זיין קיין רבי, אַ חוץ ער אַליין, ווייל ער איז אַן אייניקעל פֿון בעל־שם־טוב, און ער האָט געהאַט גרויס הרעומות אויפֿ׳ן ליאַדיער רבי׳ן.

און אַזוי ווי דער רבי ר׳ ברוכ׳ל האָט דערזעהען, אַז דער ליאַדער רבי קומט אַריין צו איהם אין שטוב אַריין, האָט ער זיך געזעצט אויף זיין זיידענ׳ס שטול, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט בעשיצען אונטער׳ן שאָטען פֿון זיין גרויסען זיידען, דעם בעל־שם־טוב.

דער רבי ר׳ ברוכ׳ל האָט זיך נישט אויפֿגעשטעלט, ווען דער ליאַדיער רבי איז אַריינגעקומען, נאָר זיצענדיג האָט ער אויסגעשטרעקט די שפּיץ פֿינגער און געגעבען איהם שלום־עליכם און איהם געזאָגט: „מיר האָבען אויף אייך אַרויסגעקוקט, ווייל מיר האָבען אייך אַ סך קשיות צו פֿרעגען“....

— אדרבה — האָט דער ליאַדיער רבי געזאָגט און אויפֿגעהויבען זיינע שווערע ברעמען פֿון זיינע טיפֿע אויגען — מיר זענען מוכן צו ענטפֿערען.

— אונז איז קשה — האָט ר׳ ברוכ׳ל געצויגען די ווערטער — פֿאַ־וואָס איהר זאָגט נישט פֿרייטאג צונאַכט ביים דאַווענען קבלת־שבת „ושמרו“ (די חב״ד׳ער חסידים זאָגען נישט „ושמרו“, כדי עס זאָל נישט זיין קיין הפסק צווישען „גאולה“ און „תּפֿילה“).

— און וואו שטעהט דאָס געשריבען, אַז מען דאַרף יאָ זאָגען „ושמרו“? — האָט דער ליאַדיער רבי צוריקגעפֿרעגט און געוואָלט דערמיט איהם געבען צו פֿערשטעהן, אַז מען ווייסט, דאָס ער איז נישט קיין גרויסער למדן אין נגלה...

איז דאָרט דעמאָלט געווען ר׳ יוסף יאמפּאָלער, דער זוהן פֿון רבי׳ן ר׳ מיכל פֿון זלאָטשעוו; האָט ער זיך אָנגערופֿען:

— אין הימעל איז געוואָרען אַזאַ גרויסער יאַריד, וואָס די יודען זאָגען „ושמרו“, קומט איהר צו געהען און פֿרעגט גאָר, וואו עס שטעהט, אַז מען דאַרף זאָגען „ושמרו“.

דער ליאַדיער רבי האָט אָבער נישט געוואָלט מען זאָל מיט איהם רעדען וועגען הימעל־זאַכען. ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אַ דין, און ער האָט געענטפֿערט מיט אַ שמייכעל:

— מילא, נישט קיין גרויס אומגליק, ווען מען איז אויך אַלע יאַרידים און מען פֿערפֿעהלט איין יאַריד...

דאָ האָט זיך דער רבי ר׳ ברוכ׳ל שוין נישט געקאָנט איינהאַלטען, און ער האָט זיך אָנגעלייגט מיט בײדע הענד אויף זיין זיידענ׳ס שטול און אַ געשריי געטון:

— דרך־ארץ דאַרף מען פֿאַר מיר האָבען! איך בין אַן־אייניקעל פֿון מיין הייליגען זיידען דעם בעל־שם־טוב הקדוש!...

האָט איהם דער ליאַדיער רבי צוריק מיט שטאָלץ געענטפֿערט:

— איהר זייט אַן־אייניקעל פֿון בעל־שם־טוב בגשמיות און איך בין דעם בעל־שם־טוב׳ס אַן־אייניקעל ברוחניות, ווייל איך בין אַ תלמיד פֿון גרויסען מגיד ר׳ בער פֿון מעזריטש, וועלכער איז געווען אַ תלמיד מבוהק פֿון בעל־שם־טוב הקדוש...

— איהר רעדט שוין מיט מיר אַ דריי־פֿערטעל שעה און איך האָב נישט געהערט איהר זאָלט די גאַנצע צייט כאָטש איין מאָל דערמאָנען אַ הייליגען „שם“ — האָט זיך ר׳ ברוכ׳ל צובייזערט.

— איז וואָס? — האָט ר׳ שניאור זלמן געלאַסען געענטפֿערט — האָט האָבען מיר די מגילה וואָס מיר זענען מחויב איהר צו לייענען יעדען יאָהר, און טאַקע פֿערפֿעהלען מיר צו הערען אַיין אות פֿון איהר, האָבען מיר נישט יוצא געווען מיט דער מצוה, און דאָך יוערט נישט דערמאָנט דאָרט קיין איין „שם“, און פֿונדעסטוועגען ווייסען מיר, אַז די מגילה איז פֿול מיט „שמות“ ברמז...

דאָ האָט זיך שוין דער רבי ר׳ ברוך נישט געקאָנט איינהאַלטען, וואָס דער ליאַדיער רבי רעדט פֿון זיך אַזוי גרויס און ער האָט מיט כעס אַ געשריי געגעבען:

— דרך־ארץ דאַרף מען פֿאַר מיר האָבען! איך געה אָנגעטון אין די תּפֿילין פֿון מיין הייליגען זיידען, דעם בעל־שם־טוב!...

— תּפֿילין, וואָס מען האָט זיבען יאָהר נישט בודק געווען, זענען על־פּי־דין פּסול, מעגען זיי אויך זיין דעם בעל־שם־טוב׳ס אַליין — האָט דער ליאַדיער רבי צוריק אַ געשריי געגעבען, און איז באַלד אַנטלאָפֿען פֿון דער שטוב אַרויס...

דער ליאַדיער רבי האָט גלייך דערנאָך געהייסען איינשפּאַנען די בויד, וואָס איז געשטאַנען פֿאַר׳ן רבי׳ס ר׳ ברוכ׳לס הויז, און געהייסען וואָס שנעלער אַרויספֿאָהרען פֿון דער שטאָט, ווייל ער האָט מורא געהאַט פֿאַר אַ „הקפּדה“ פֿון רבי׳ן ר׳ ברוכ׳ל.

— ער איז פֿאָרט דעם בעל־שם־טוב׳ס אַן־אמת׳דיג אייניקעל, און שלעכטס קאָן יעדער איינער טאָן... — האָט דער ליאַדיער רבי געזאָגט צו זיין גבאי — אָבער קיין טובה וועט ער זיך אויך נישט טאָן...

און דער רבי ר׳ ברוכ׳ל האָט שוין מעהר נישט געקאָנט רוהען און ער האָט גלייך דערנאָך, ווי דער ליאַדיער רבי איז אַנטלאָפֿען פֿון זיין שטוב, געשיקט רופֿען נאָך דעם סופֿר, ער זאָל איבערזעהען די תּפֿילין זיינע, וואָס ער האָט געירש׳ענט פֿון בעל־שם־טוב.

איז באַלד געקומען דער סופֿר און האָט איבערגעזעהען די תּפֿילין און ער האָט טאַקע געפֿונען, אַז זיי זענען פּסול — עס איז געווען אָפּגעמעקט אַ „יוד“ פֿון „שם“...

איז דער רבי ר׳ ברוכ׳ל אַרומגעלאָפֿען איבער דער שטוב אַ צעקאָכטער און האָט געוויינט מיט ביטערע טרעהרען: „וואָס וויל מען פֿון מיר האָבען?“ — האָט ער צו זיך אַליין גערעדט — פֿאַר וואָס האָט „ער“ מיר געפּסל׳ט די תּפֿילין פֿון מיין זיידען?“...

און צום סוף האָט ער אַ געשריי געגעבען: „ער האָט מיר אויסגעריסען אַ „יוד“ פֿון מיינע תּפֿילין, און איך וועל איהם אויסרייסען אַ „יוד“ פֿון זיינע קינדער!“...

און אָט דערפֿאַר זענען דעמאָלט פֿאָרגעקומען צוויי גרויסע טראַגעדיעס אין די רבי׳אישע הויפֿען... צוליב דער „הקפּדה“ פֿון ליאַדיער רבי׳ן איז ביים רבי׳ן ר׳ ברוכ׳לען אין דעמזעלבען יאָהר זיין בעליבטסטע טאָכטער געשטאָרבען...

און די קללה פֿון רבי׳ן ר׳ ברוכ׳ל איז אויסגעגאַנגען אויף דעם בעסטען קינד פֿון ליאַדיער רבי׳נס הויז.

די קללה האָט זיך אויסגעגאָסען אויף דעם טייערסטען זוהן פֿון ליאַדיער רבי׳ן, אויף ר׳ משה׳ן. איז ר׳ משה געוואַקסען ביים ליאַדיער רבי׳ן און איינגעזאַפּט אין זיך תּורה און חכמה, סיי אין נגלה און סיי אין נסתּר, און אויף זיין קאָפּ האָט געלויערט די קללה פֿון רבי׳ן ר׳ ברוכ׳ל.

(פֿאָרטזעצונג מאָרגען)

רבי לוי יצחק פון בערדיטשעוו / (צום 125־טען יאהרצייט)

— 3. —

דער בערדיטשעווער רבי לוי יצחק פלעגט שטענדיג אליין בעדינען זיינע געסט. ער פלעגט זיי ברענגען דאס עסען, מאכען זייערע געלעגערס א. אז. וו. ווען מען האט איהם געפרעגט פאר וואס טוט ער אזעלכע זאכען וואס בעדינער קענען טון, האט ער געענטפערט: „הכנסת אורחים איז א גרויסע מצוה, און מען דארף בעדינען די געסט אהן געצאהלט. דינער בעקומען בעצאהלט, זייער בעדינען די געסט ווערט דערפאר נישט געטון מיט יענער אינערליכער גוטהארציגקייט, מיט וועלכער מען דארף געסט בעדינען, און די מצוה פון הכנסת אורחים ווערט פערלוירען“.

דער בערדיטשעווער האט נישט געזאגט קיין מוסר צו קיין יודען, אבער ער פלעגט ברענגען משלים, וועלכע האבען געווירקט ווי דער שטארקסטער מוסר. מען דערצעהלט: איין מאל איז ער געקומען אין א דארף א קצב האט איהם געזעהען און האט איהם געפרעגט: „זענט איהר א שוחט. איך דארף זעהר נויטיג א שוחט צו שעכטען א בהמה“. דער בערדיטשעווער האט געענטפערט: „יא“, און דער קצב האט איהם געפיהרט צום פלאץ, וואו ער האט געהאט צו שעכטען די בהמה. פאר'ן שעכטען זאגט דער בערדיטשעווער, אז ער וויל קודם דאס דער קצב זאל איהם בארגען צוועלף טאלער, אז נישט שעכט ער נישט. צוקאכט זיך דער קצב: „ווי קען איך אייך לייהען געלד, אז איך קען אייך גארנישט“. „זעהסטו ווי נישט פארזיכטיג דו ביזט — האט דער בערדיטשעווער רבי געענטפערט — געלד ווילסטו מיר נישט לייהען, ווייל דו קענסט מיך נישט, און שעכטען דיין בהמה ווילסטו מיך לאזען כאטש דו קענסט מיך נישט, כאטש דו ווייסט נישט צי איך בין טאקי א שוחט און פרעגסט מיך גארנישט אויף מיין קבלה. דו האסט דאך געקענט רופען א אונפעראנטווארטליכען מענשען שעכטען דיין בהמה, און דו וואלסט אנגעגעסען דעם עולם מיט טרפות“. דער קצב האט אנערקענט זיין טעות און פערשפראכען מעהר אזוי נישט צו האנדלען.

דער בערדיטשעווער האט שטארק געהאלטען פון אפהיטען דעם קערפער און די מחשבות. ער האט געזאגט: „דער מענש דארף שטענדיג האלטען זיין קערפער ווי דעם קודש קדשים, אין וועלכען עס מאניפעסטירט זיך די שכינה. אויב ער טוט דאס, ווערט ער זיין אפגעהיט פון זינדיגע נייגונגען. דער מוח פון מענשען איז ווי אן ארון־קודש, אין וועלכען מען לייגט אריין די ספרי תורה. ווער עס נעמט אריין זינדיגע מחשבות אין זיין מוח, איז ווי ער וואלט אריינגעשטעלט געטשקעס אין קודש־קדשים. און ווען א מענש הויבט אויף זיין האנד צו טון עפעס זאל ער זיינע הענד בעטראכטען אלס שליחים פון גאט“.

ער האט אמאל געהערט, אז נישט־רעליגיעזע יודען זענען פעראינטערעסירט אין ארץ־ישראל. האט ער וועגען דעם דערצעהלט א משל:

א רייכער מאן האט געזוכט א חתן פאר זיין טאכטער. האט איהם איינער געראטען, אז ער זאל זי חתונה מאכען מיט אן אָרימען יונגען מאן, וועלכער וועט פערשטעהן צו שעצען דעם נדן, וואס ער וועט איהם געבען; ער האט אזוי געטון. אבער גלייך נאך דער חתונה האט דער איידים אזוי פערנאכלעסיגט זיין ווייבעל, אז מען האט איהם געמוזט הייסען געהן. ער איז דאך דערנאך געקומען און ער האט געבעטען דעם נדן, וואס מען האט איהם צוגעזאגט. האט דער רייכער שווער געזאגט: „איך האב דיר צוגעזאגט נדן, אז דו זאלסט קענען בעזארגען מיין טאכטער. אבער אז דו האסט נישט געשעצט, נאר פערנאכלעסיגט מיין טאכטער, קומט דיר נישט דער נדן“. דער בערדיטשעווער האט דאן דעם משל פערטייטשט מיט פאלגענדען נמשל: ווען גאט האט געוואלט געבען די תורה פאר א כלה האט ער געזוכט פאר איהר א חתן א פאלק, וואס זאל זי שעצען. משה האט איהם געראטען זי צו געבען צו אן אָרים פאלק, אהן א לאנד, וואס וועט וויסען ווי זי צו שעצען. אנדערע פעלקער, האט ער געזאגט, האבען גענוג לאנד און זיי וועלען נישט שעצען דאס שטיקלע לאנד ארץ־ישראל, וואס דו ווילסט געבען אלס נדן מיט דער תורה. גאט האט געהאנדעלט לויט משה'ס ראט, און געגעבען די תורה צו די יודען. ווען די יודען האבען פערנאכלעסיגט די תורה, האט ער זיי ארויסגעטריבען פון לאנד. איצט ווילען יודען אהין צוריקגעהן אהן דער תורה, אבער דער רבונו של עולם וועט צו זיי זאגען: „איך האב אייך געגעבען דאס לאנד, כדי איהר זאלט קענען ווייזען אייער שעצונג און ליבע צו דער תורה. און אויב איהר קימערט זיך נישט אין דער תורה, דאן קענט איהר אויך נישט האבען קיין שום רעכט אויף דעם לאנד“.

מען דערצעהלט אויך, אז דער בערדיטשעווער האט געווארט אויף דאס באלדיגע קומען פון משיח, בעזונדערס האט ער געווארט אין תשעה באב, ווייל ס'איז פערהאן א לעגענדע אין תלמוד, אז דער טאג פון צושטערונג פון בית המקדש, דער טאג פון טרויער תשעה באב וועט ווערט פערוואנדעלט ווערען אין א טאג פון פרייד, אין טאג ווען משיח וועט קומען... א גאנצע נאכט האט ער געווארט, זיך צוגעהערט מיט גרויס אויפמערקזאמקייט, אפשר וועט ער דאך דערהערען די טריט פון משיח'ן. אבער אומזיסט איז געוועזען זיין ווארטען. עס איז שוין געווארען שפעט אין טאג, די יודען האבען זיך שוין געהאט פערזאמעלט אין שוהל צו זאגען קינות, און דער רבי איז נישטא... דער שמש איז צו איהם געקומען און געזאגט: „רבי, ס'איז שוין צייט קינות צו זאגען. דער עולם זיצט שוין אויף דער ערד אין שוהל און ווארט“. די ווערטער האבען געווירקט אויף'ן רבי'ן, ווי א דונער־שלאג. ער האט זיך אויפגעכאפט פון זיינע טיפע געדאנקען, און האט אויסגערופען: „ווי שרעקליך, ווי שוידערליך, עס איז די ווירקליכקייט: דאס פאלק ישראל איז אין גלות, דאס יודענטום איז אין גלות, און ער איז נישטא“... מיט א גרויס געוויין איז דאן דער הייליגער צדיק אריין אין שוהל, זיך געווארפען צו דער ערד פאר דעם ארון קודש און געזאגט „איכה ישבה בדד העיר“ און געזאגט האט ער דעמאלט די קינות אין דעם גייסט אין וועלכע ירמיהו הנביא אליין האט די עלעגיע פון יודישען אומגליק, די טרויער־פלאמע פון דעם יודישען חורבן, פערפאסט.

מען בעהויפטעט, אז דער בערדיטשעווער רבי לוי יצחק האט פארגעפיהלט זיין טויט. עס ווערט דערצעהלט, אז ערב סוכות פון יאהר אין וועלכען ער איז נסתלק געווארען איז ער אריינגעקומען אין זיין שוהל און געזאגט צו זיינע חסידים: „ווייסען זאלט איהר, אז היינט האט זיך געענדיגט די צייט פון מיין לעבען. איך האב שוין בעדארפט אין דער שעה זיך שיידען פון דער וועלט. אבער עס האט מיך שטארק געארט, וואס איך וועל נישט קענען מקיים זיין די צוויי בע'טעמ'טע מצוות פון סוכה און אתרוג, דערפאר האב איך מתפלל געווען, מען זאל מיך נאך לאזען ביז איבער סוכות, און גאט האט מיין תפילה אנגענומען“... תיכף אין טאג נאך סוכות איז דער בערדיטשעווער קראנק געווארען, און אויף דעם צווייטען טאג איז ער נסתלק געווארען.

וועגען זיין ליבע צום פאלק ישראל איז געשאפען געווארען א מערקווירדיגע לעגענדע, אז דער שטן האט געכאפט דעם בערדיטשעווער'ס נשמה, ווייל ער האט פערטיידיגט די יודען, און קיינער האט זי נישט געקאנט רעטען פון זיינע הענד, אבער כביכול אליין האט איהם געראטעוועט. נאר וועגען אזא צדיק ווי דער בערדיטשעווער רבי לוי יצחק איז געווען האט מען געקענט אזא לעגענדע בעשאפען.

היסטאָריקום

דיקע אדערן און זייער ראדיקאלע היילונג

מעדיצינישע שמועסן

פון ד"ר אלעקסאנדער פאקשאנסקי (כירורג)

— 4. —

ווי אזוי ראהפען אדורכגעפיהרט ווערען די אינשפריצונגען? אמבעסטען ווערען געהיילט אויף אזא אופן פאלגענדע פארמען פון דיקע אדערן:

1) א איינהייטליכער דיקער אדער, וואס זעהט זיך שטארק אן.

2) א אנזאמלען פון דיקע אדערן אונטער דער קני, אדער פון די זייטען פון דער קני.

3) דיקע אדערן וואס בילדען זיך נאך א קלאפ.

דאגעגען דיקע אדערן פערלאזטע, וואס זעהען אויס ווי א בלויער שוואם היילען זיך שווער און אפטמאל קומען זיי, ווידער צוריק. געוועהנליך קען מען אלע דיקע אדערן היילען מיט אינשפריצונגען, אויב עס איז נאר נישט פארהאן קיין מניעה דערצו צוליב אנדערע סיבות. דער קראנקער אויף דיקע אדערן פיהלט תיכף נאך דער אינשפריצונג א פערלייכטערונג.

אין דער אמבולאטארישער פראקטיק האב איך געהאט די געלעגענהייט אנצוווענדען אנ'ערך צוויי טויזענד אינשפריצונגען און האב אין קיין איין פאל נישט פעסטגעשטעלט קיין ערנסטערע קאמפליקאציע. דער איינציגער נעגאטיווער רעזולטאט פון דער אינשפריצונג וואס מ'טרעפט איבעריגענס זעהר זעלטען, ווייל קוים איינער אויף פינף הונדערט, בעשטעהט אין א ארטיגער ענטצינדונג אויפן ארט וואו די איינשפריצונג איז געמאכט געווארען, וועלכע האט אבער נישט קיין שעדליכען פערלויף, אהן געהעכערטע טעמפעראטור, אזוי אז דער קראנקער קען זיך היילען אמבולאטאריש און דער נארמאלער צושטאנד קעהרט צוריק נאך א וואך. מען קען אלזא דאס נישט בעטראכטען פאר א אפשרעקענדע קאמפליקאציע.

די סטאטיסטיק פון נעקערס שפיטאל אין פאריז צוטירט נישט אויף 15 טויזענד איינשפריצונגען קיין איין פאל פון א ערנסטע קאמפליקאציע. די דאזיגע גינסטיגע רעזולטאטען זענען צו פערדאנקען דער פארזיכטיגקייט פון דאקטאר ביים אויסוועהלען דעם מאטעריאל, וואס ביי א געוויסער איבונג נעהערט עס נישט צו די שווערע זאכען.

וואס זענען אייגענטליך די נארמאלע ערשיינונגען נאך דער איינשפריצונג? אויב עס האנדעלט זיך וועגען אלגעמיינע ערשיינונגען, קען מען זאגען אז עס איז בכלל נישט צו בעמערקען קיין שום ערשיינונגען, זיי טראגען אבער א צוויי־פאכען כאראקטער: דאס בלוט־געפעס אין וועלכען עס איז געמאכט געווארען די איינשפריצונג ציהט זיך אויף א געוויסען שטח צוזאמען; 2) א שמערצליכער קראמף אין פיס (נישט שטענדיג) וועלכער איז אבער נישט געפעהרליך און פערשווינדט נאך 1־2 מינוט, די שפעטערדיגע ערשיינונגען. דער קראנקער וואס האט בעקומען די איינשפריצונג בעמערקט צומארגענס שוין אויפן צווייטען טאג, אז די וועגע האט זיך פערקלענערט, דער פיס ווערט ווי לייכטער און מען פיהלט זיך א סך בעסער. ביים בעריהרען איז דער דיקער אדער קלענער, הארט און איינציגווייז פערשווינדט ער אינגאנצען.

איך וואלט נאך געוואלט זאגען א פאר ווערטער וועגען דער אלגעמיינער קוראציע, נאכן דערגרייכען ביי דער איינשפריצונג גינסטיגע רעזולטאטען, ווי איך האב שוין אויבען אנגעוויזען איז די הויפט סיבה פון דער ענטשטעהונג פון די דיקע אדערן א שטערונג אין דער אינערליכער אויסשיידונג. דעריבער איז וויכטיג איינצונעהמען אדער איינשפריצונגען פון א עקסטראקט פון מוח צוזאין און אייער שטאק. עס איז אויך וויכטיג צו נעהמען טעגליך פון 5 ביז 20 טראפען יאדינע. מען דארף אויך אפהיטען א נעוויסע היגיענע: אויסהיטען זיך ווי ווייט מעגליך פון א שטעהענדיגע פאזיציע און אפהיטען זיך פון א פערשטאפונג.

אין פאלגענדע וויכטיגע קראנקהייטס ערשיינונגען, וואס זענען ענטשטאנען דורך דיקע אדערן ווענדט זיך אויך א'איינשפריצונג:

1) בלוטונגען פון די דיקע אדערן, די בלוטונגען זענען א אפטע ערשיינונג און זענען גענוג שטארק. עס איז אבער גענוג אויפצוהויבען הויך דעם פיס, אז די בלוטונג זאל אויפהערען. די רעזולטאטען פון דער איינשפריצונג זענען אין אזעלכע פאלען פשוט אימפאנירענדע. איין אדער צוויי איינשפריצונגען אין דער אויסגעברייטערטער און בלוטענדער דיקער אדער פערשווינדט.

2) די צווייטע זעהר אפטע און אונאנגענעהמע קאמפליקאציע פון דיקע אדערן איז עקזעמא. עס איז פארהאן א שארפע און פריקרע עקזעמא וואס רופט ארויס א שטארק שווענדזשען, דער קראנקער האט דאס געפיהל פון א אונאנגענעהמע ווארעמקייט און פייכטקייט. עס זענען פארהאן עקזעמעס אין דער פארם פון איין גרויסען פלעק, וואס פערנעמט דעם אונטערשטען טייל פון דיקען פלייש. נאכן אונטערזוכען דעם קראנקען און איבערצייגענדיג זיך אז עס איז נישט פארהאן קיין אנדערע סיבה פון דער עקזעמע ווי דיקע אדערן, טרעט מען צו צו די איינשפריצונגען.

3) די וויכטיגסטע קאמפליקאציע פון די דיקע אדערן זענען בלאטערן און אויטערנדיגע וואונדען וועלכע מען קען אין משך פון 5־6 וואכען דורך איינשפריצונגען פולשטענדיג אויסהיילען.

אזוי ארום האט די כירורגיע אין די לעצטע יאהרען געפינען א זיכער און אומשעדליך מיטעל צו היילען דיקע אדערן, וועלכע זענען ביז־איצט געווען א ערנסטע פלאג פון די קראנקע. די מיטלען וואס זענען ביז איצט אנגעווענדעט געווארען, הגם זיי האבען טיילוויין געגעבען גוטע רעזולטאטען, אבער קיינמאל נישט אויף א לאנגע צייט.

דער געהאנגענער... / פון מאריס רעקאברא

די געשיכטע האט פאסירט אין איינער פון די קליינע שטעטלעך אין מזרח־טייל פון די פעראייניגטע שטאטען, וואו די גנבים פון בהמות ווערען אהן שום קונצען פערמשפט צום טויט און אויפגעהאנגען אין משך פון 24 שעה.

דער נעגער מאיז שעללי איז בעגאנגען אזא אונפערגעבליך פערברעכען. די געגנבעטע בהמה האט ער זיך בעמיהט צו פערקויפען א געוויסען מעקסיקאנער.

א טרעגער פון סאנטא־פע האט געהאט אויף איהם א פערדאכט און געמסרט פאר'ן שעריף (דער לייטער פון דער אדמיניסטראטיווער און אויך געריכטליכער מאכט). מ'האט איינגעארדענט אויף איהם א „יאגד“. מאיז שעללי איז מיט דער הילף פון א „לאסא“ געפאנגען געווארען דורך א קאוויבאי פון דער בעגנבעטער פערמע און איז פערמשפט געווארען צום טויט דורך אויפהענגען.

אין אונזער אלטען אייראפע, וואו די גערעכטיגקייטס־געטין ארבייט מיט טשערעפאכע־טריט וואלט אזא ענין געדויערט מינדעסטענס פיר חדשים אבער דארט, אין אמעריקע, איז דער ענין ערלעדיגט געווארען אין משך פון פיר טעג.

ס'איז געקומען דער טאג, ווען ביים זון־אויפגאנג האט דער נעגער מאיז שעללי פאר זיין פערברעכען שוין בעדארפט אויסהויכען די נשמה. לויט'ן מנהג, האט מען איהם געזאלט אויפהענגען אויף א צווייג פון דעם גרויסען דעמב, הינטער דער שטאט. דער שעריף און זיינע מיטהעלפער האבען געדוכערט זייערע לולקעס. זיי האבען געדולדיג געווארט אויף'ן אנקומען פונ'ם פערמשפט'ען. אויפ'ן וועג האבען זיך טאקי בעוויזען צוויי רייטער — קאוובאיען פון דער פערמע. זיי האבען געהאלטען אין דער האנד די קייטען, מיט וועלכע דער נעגער איז געשמידט געוועזען.

דער אויספיהרער פונ'ם אורטייל האט דעם פערמשפטען אנגעטון א שווארצען קיטעל און, בעת ער האט איהם געבונדען די פיס און די הענד, איז דער שעריף איבערגעגאנגען צום געוועהנליכען צערעמאניאל:

— בעשולדיגטער! זענט איהר מאיז שעללי?

— יא, הער שעריף.

— זוהן פון אבראהאם און געארגינא?

— יא, הער שעריף.

— האט איהר נאך עפעס צו זאגען פאר דעם אויספיהרען פון אורטייל?

— ניין, הער שעריף.

ווענדענדיג זיך צום תליון, האט דער שעריף פערענדיגט די צערעמאניע:

—דזשעמס, דער פערמשפטער גייט איבער אין אייער רשות.

מאיז שעללי האט נאך געהאט צו לעבען בלויז געציילטע מינוטן. ער האט שוין פערלוירען יעדע האפנונג, ווען פלוצים, האט זיך דערהערט א קלינג פון אנ'אלא־ם־גלאק, נאך איהם א צווייטער און, א דריטער. אין שטעטעל איז אויסגעבראכען א שרפה...

די פליכט פונ'ם שעריף איז געוועזען מיט זיינע מיטהעלפער צו לויפען צו די פייערלעשער, כדי פערזענליך אנצופיהרען ביים לעשען די שרפה.

— לאזט דעם פערמשפטען צוגעבונדען צום בוים פון גערעכטיגקייט, — האט ער פעראָרדענט. — מיר ווערען זיך אומקערען, ווען דאס פייער וועט זיין פערלאשען. חברים, אויף די פערד!...

די מענשען, וועלכע רעפרעזענטירען דאס געזעץ, זענען פערשוואונדען אין א וואלקען פון שטויב און מאיז שעללי איז געבליבען אויף דער ערד, צוגעבונדען מיט א שטריק צום בוים, ווי א הונד. זיינע געדאנקען זענען געוועזען ווייט נישט קיין פרייליכע. ער האט בעטראכט די שטריק, דעם בוים און די שנירען, וואס האבען פעסט קרעמפירט זיין גאנצען קערפער, און ער איז געקומען צום אויספיהר אז ס'וועט אונמעגליך זיין אליין זיך צו בעפרייען.

אין דער זעלבער מינוט האט זיך אויפ'ן וועג בעוויזען א נעגער אנגעטון ענליך ווי ער אין א רויט העמדעל און האקי־הויזען. דער נעגער איז אראפגעשפרונגען פונ'ם פערד און א פערוואונדערטער צוגעגאנגען צום בוים, וואו ס'איז געלעגען דער געבונדענער.

— האַ, וואס טוסטו דא?

א נייער געדאנק האט אנגעהויבען בויערען אין שעלליס מוח. ער האט זיך מיט גרויס מיה ברייט אוני הארציג צעלאכט און מיט א בעוועגונג פונ'ם קאפ געבעטען דעם דורכפאהרער זיך צו דערנענטערען.

— איך ארבייט ביי א פילם — האט ער פערטרויליך איהם איינגערוימט אין אויער אריין.

— ביי א פילם?

— יא. אונזער טרופע גרייט צו א סצענע מיט ריא זשים אין דער הויפט־ראל... דער דירעקטאר האט מיך אנגאזשירט צו שפילען דעם געהאנגענעם... צען דאלאר פאר א סעאנס... באלד וועלען זיי אנקומען צו דרייען די סצענע, און וועלכער מ'וועט מיך הענגען... נישט קיין שלעכט געשעפט, האַ?...

דער נעגער האט, האלטענדיג דאס פערד ביים צוימעל, אנגעצונדען א פאפיראס. ער איז געוועזען שטארק פעראינטערעסירט.

— צען דאלאר פאר איין סעאנס... עס איז גארנישט שלעכט... אפשר קאנסטו מיך פראטעושירען אין דיין טרופע?

מאיז שעללי האט זיך פערטראכט א מינוט און איינגערוימט דעם נעגער אין אויער אריין:

— ווייסטו וואס?... איך האב ערגעץ אנדערש א בעסערן פלאץ. ווילסטו איצט פערנעמען מיין ארט?

— איך בין עס גרייט צו טון.

— ווי הייסט דו?

— סאם בראון.

— אלזא גוט. בעפריי מיך פון די שטריק לייג זיך אויף מיין ארט, און די אפעראטארען וועלען מיט דיר שפילען דעם געהאנגענעם, אנשטאט מיט מיר. פאר זיי איז דאס דאך אלץ איינס...

— אל־רייט!

סאם בראון האט זיך גענומען אויפבינדען די שטריק און מאיז שעללי האט אין גרויס איילעניש איהם צוגעבונדען צום בוים. ער האט אבער נישט פערגעסען צו מאכען איינמיטען א פאלשען שלייף. דערנאך איז ער ארויפגעשפרונגען אויף דעם פערד און, צוזאגענדיג איהם איבערלאזען דאס פערד אין דער שכנות'דיגער אכסניה...

דערווייל איז דאס פייער פערלאשען געווארען און דער שעריף מיט זיינע בעגלייטער זענען צוריקגעקומען צום בוים. ער איז געווען מיד און האט זיך געאיילט וויי אמשנעלסטען דורכצופיהרען די עקזעקוציע. דער תליון איז א"אפ דער ערשטער פון פערד און זיך גענומען מאכען די פארבערייטונגען.

דער שעריף האט גארנישט בעמערקט אז שעללי איז פערביטען געווארען דורך אנ'אנדערן און האט אנגעהויבען שטיל צו זאגען די תפלה. סאם בראון איז ארויפגעטראגען געווארען אויף א הויכער צווייג אויף וועלכער ער האט געזאלט אויפגעהאנגען ווערען. אלע האבען געטרונקען א שפאר ביסעל וויסקי און אויך נישט בעמערקט דאס פערשווינדען ווערען פון מאיז שעללי.

וואס אנבעלאנגט יודער סאם בראון איז ער זיכער געווען דער פרייליכסטער פעראורטיילטער צום טויט, וואס מ'קען זיך נאר פארשטעלען און ער האט מיט פעראינטערעסירונג זיך צוגעקוקט צו דער גאנצער צערעמאניע.

ווען ער האט דערפיהלט, אז ער פערלירט דאס גלייכגעוויכט, האט ער זיך אביסעל דערשראקען און א געשריי געטון:

— מאכט נישט קיין קונצען מיט מיר, חברים!

אין דער זעלבער מינוט האט דער תליון אראפגעלאזט דעם געבונדענעם קערפער פון צווייג און דער שעריף האט שוין געווארט איהם צו זעהן הענגען אויף דער הויך פון א צוויי מעטער פון דער ערד.

אבער צו דער גרויסער שטוינונג פונ'ם שעריף און זיינע מיטהעלפער, האט זיך דער שטריק אויפגעבונדען און סאם בראון איז א דערשראקענער אראפגעשפרונגען אויף דער ערד.

— וואס מיינט איהר זיך טאקי? — האט ער א געשריי געטון, — אויב איהר וועט נאכאמאל מאכען מיט מיר אזעלכע קונצען, וועל איך זיך פערקלאגען פאר'ן רעזשיסער!...

רעכט און לעבן

יורידישע בייל‌אַגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

קוראַטעל איבער מינדיעהריגע און ענטוויליגטע

וואָס הייסט דאָס אַ קוראַטעל?

יעדער מינדעריעהריגער (יונגער ווי 21 יאָהר), אָדער ענטוויליגטער (וואָס איז צוליב אַ גייסטיגער קראַנקהייט רעכטליך נישט טאַטפעהיג), וועלכער וויל אונטערנעהמען אַ געוויסע גילטיגע רעכטליכע שריט, מוז זיין רעפּרעזענטירט דורך אַנ'אַזוי גערופענעם קוראַטעל.

אַ קוראַטעל איז אַלזאַ אַ רעכטליכע אינסטיטוציע, וועלכע האָט די אויפגאַבע צו בעשיצען די אינטערעסען פון מינדיעהריגע און ענטוויליגטע, צו געבען השגחה אויף זייערע פערזאָנען און צו פערוואַלטען מיט זייער פערמעגען.

וואָסערע קוראַטעלען זענען פערהאַן?

אָפּהענגיג פון פערזאָן, איבער וועמען די השגחה דאַרף זיך אויסשפּרייטען, זעהט דאָס געזעץ פאָר צוויי ערליי קוראַטעלעס: איבער געזעצליכע קינדער (פון אַ לעגאַלער חתונה) און איבער נאַטירליכע קינדער (פון אַ נישט־לעגאַלער חתונה).

וואָס שייך דעם אופן, ווי אַזוי ס'ענטשטייט אַ קוראַטעל, זענען פערהאַן 4־ערליי השגחות: פון אַ פאָטער און מוטער, פון אַ מוטער אָדער אַ פאָטער, פון אַ זיידע און פון אַ פאַמיליע־ראַט.

אַ קוראַטעל קאָן איינגעשטעלט ווערען נאָר לויט דער אויסגערעכענטער ריהע, און איין צייט מעג בעשטימט ווערען נאָר איין קוראַטעל.

דער בעשטאַנד פון אַ קוראַטעל

אַ קוראַטעל בעשטייט פון פאָלגענדע אָרגאַנען: הויפּט ־ אַפּיעקון, צוגאָב־אַפּיעקון, פאַמיליע ־ ראַט, געריכט, פּראָקוראַטור.

קוראַטעל פון אַ פאָטער און מוטער

כל־זמן די עלטערען וואוינען צוזאַמען געהער צו ביידע די אויפזיכטס־מאַכט איבערן קינד, סיידען דער פאָטער איז ערקלערט געוואָרען פאַר גייסטיג קראַנק און ממילא רעכטליך נישט טאַט־פעהיג. פאַר אָוועקגעקומען אָדער די ציווילע רעכט זענען איהם פערהאַנגען געוואָרען. דעמאָלט פיהרט אויס די השגחה ־ אויפגאַבען די מוטער.

אין פאַל, ווען איינער פון די עלטערען שטאַרבט, געהער די אויפזיכט איבערן מינדעריעהריגען קינד צום אַנדערען. ווי באַלד די מוטער איז נישט פעהיג צו פערוואַלטען מיטן קינד־פערמעגען, קאָן דער אָפּ־געשטאַרבענער פאָטער בעשטימען איינעם אָדער צוויי ראַטגעבער, וועלכע זאָלען מיטהעלפען דער אַלמנה אין ערפילען איהרע אויפזיכט ־ אויפגאַבען.

ווי באַלד די עלטערען זענען זיך פונאַנדערגעגאַנגען, פיהרט די אויפזיכט אויס דער צד, וואָס איז אָנערקענט געוואָרען פאַר נישט שולדיג. קיים זענען ביידע עלטערען שולדיג אין גט, מוז דער פאַמיליע־ראַט איינשטעלען אַנ'אויפזיכט.

גריט זיך די מוטער, וועלכע האָט די רעכטליכע אויפזיכט איבערן קינד, נאָכאַמאָל חתונה צו האָבען, איז זי פערפליכטעט צוזאַמענצורופען אַ פאַמיליע־ראַט. דער פאַמיליע־ראַט קאָן איבערלאָזען ווייטער די אויפזיכט איבערן קינד ביי דער מוטער. אין אַזאַ פאַל דאַרף דער פאַמיליע־ראַט בעשטימען דעם נייעם מאַן אַלס מיט־אַפּיעקון.

קוראַטעל פון אַ פאָטער אָדער מוטער

די עלטערען מעגען אין פאַל, ווען זיי וועלען שטאַרבען בעשטימען אַנ'אַפּיעקון איבער זייערע קינדער. דאָס בעשטימען קאָן פאָרקומען דורך אַ צוואָה, געריכטס אָדער נאָטאַריאַלען אַקט און אַנ־וועזענהייט פון 2 עדות.

אַזאַ אויפזיכט ווערט איינגעשטעלט, ווען איינער פון די עלטערען, וועלכער האָט בעשטימט אַנ'אַפּיע־קון, פיהרט אויס די אויפזיכט איבערן מינדעריעה־ריגען קינד ביזן טויט, ווען דער אַנדערער פון די עלטערען, צו וועלכען די אויפזיכט איבערן קינד דאַרף אויטאָמאַטיש איבערגיין, איז דורך הער צייט גע־שטאָרבען, פערשוואונדען געוואָרען אָדער פערלוי־רען די רעכטליכע טאַט־פעהיגקייט.

קוראַטעל פון אַ זיידע

דאָרט, וואו ס'איז נישט פערהאַן קיין השגחה מצד עלטערען און אויך נישט קיין בעשטימטע דורך זיי השגחה, גייט די אויפזיכט איבער אַ מינדעריעהריג קינד אויטאָמאַטיש איבער צום זיידען. קודם כל פון פאָטערס צד, און אויב אַזעלכער איז נישט פערהאַן, צום זיידען פון דער מוטערס זייט.

קוראַטעל פון אַ פאַמיליע־ראַט

אויב ס'קאָן נישט קומען אין בעטראַכט קיינער פון די אויסגערעכענטע השגחות. בעשטימט די אויפ־זיכט איבערן קינד דער פאַמיליע־ראַט. אַ פאַמיליע־ראַט בעשטייט פון 6 מיטגלידער און אַ ריכטער. די מיטגלידער ווערען אויסגעוועהלט צו דריי פערזאָן פון פאָטערס און מוטערס צד, לויט דער ריהע פון קרובה'שאַפט.

אַזאַ אויפזיכט ווערט איינגעשטעלט, ווען איינער איבערגעבליבענע קינד איז מינדעריעהריג און נישט זעלבסטשטענדיג, ווען ס'בלייבט אָהן פאָטער און מוטער, אָהן בעשטימטע דורך די עלטערען אַפּיעקו־נעס, ווען ס'האָט נישט קיין זיידע אָדער די אַלע אויס־גערעכענטע פערזאָנען זענען נישט פעהיג אויסצו־פיהרען די אויפזיכט אָדער זיי זענען דורכן געריכט בעפרייט געוואָרען פון דער אויפגאַבע.

ווי געזאָגט, וועהלט דער פאַמיליע־ראַט אויס אַנ'־אַפּיעקון, ווי באַלד דער אויסוואַהל ווערט אַנולירט, קומט זיך צוזאַמען נאָכאַמאָל דער פאַמיליע־ראַט און וועהלט אויס אַנ'אַנדערען אַפּיעקון.

ווי אַזוי בעקומט מען אַנ'אויסלענדישען פּאַס

(אויספיהרליכע אינפאָרמאַציעס)

ווער ס'וויל בעקומען אַנ'אויסלענדישען פּאַס, מוז דערלאַנגען אַ בקשה אין דער סטאַראָסטווע פון זיין וואוינאָרט.

צו דער בקשה מוזען בייגעלייגט ווערען.

1) אַ בעשטעטיגונג פון פּוילישער בירגערשאַפט

2) אַ יוזאוינשאַפט־בעווייז;

3) 2 פאָטאָגראַפיעס.

פערזאָנען, וועלכע אינטערליגען דער אַלגע־מיינער מיליטער דינסט־פליכט, דאַרפען נאָך צו־שטעלען אַ בעווייז, אַז מצד דער מיליטער־מאַכט איז נישט פערהאַן קיין מניעה אויף זייער אַרויספאָהר קיין אויסלאַנד. אַזעלכע דערלויבנישען מצד דער מיליטער מאַכט פאָדערט זיך פון פאָלגענדע פערזאָנען

1) מענער, וועלכע זענען אַנערקענט געוואָרען דורך די פּאָבאָר־קאָמיסיע פאַר פעהיגע צו מילי־טער דינסט לויט דער קאַטעגאָריע „א" אין משך פון דער גאַנצער צייט פון קוואַליפיצירען ביז'ן אַריינציהען אין די מיליטערישע רייהען.

2) פערבליבענע מהוץ'ן קאָנטינגענט (ביז'ן 25־סטען יאָהר).

3) זעלנער אורלאַפּירטע צוליב צייטווייליגע און פעהיגקייט צו מיליטער־דינסט אויפ'ן סמך פון אַ וי גערופענער דאָקטאָרישע רעוויזיע.

די אַלע אויסגערעכענטע פערזאָנען בעקומען די נויטיגע דערלויבנישען דורך די פּ. ק. או'ען אָהן בזונדערע שוועריגקייטען, אויב זייער אַרויספאָהר קיין אויסלאַנד שטייט אין שייכות מיט אַ טויט פאַל אָדער אַ קראַנקהייט אין דער משפחה, קוראַציע אַ־דער אָפּעראַציע, מיט אַ ירושה, האַנדעלס אָדער אינדוסטריע ענין, מיט אַ ספּאָרט אימפּרעזע, שטודיום, אויספלוג, אורלאָפּ, קאָנגרעס־צוזאַמענפאָהר, טוריסטיק אָדער סעזאָן־אַרבייט אַלזאַ מיט אַ קורץ־דויערענדער געשעהעניש.

האַנדעלט זיך אָבער וועגען אַרויספאָהר אויף שטענדיג (עמיגראַציע) אַזאַ ערלויבניש דאַרף צו־ערטיילען די ד. א. ק. די ד. א. ק. ערטיילט אָבער אַזעלכע ערלויבנישען בלויז אין אויסנאַהמליכע פאַ־לען און דאָס אויך נאָר, אויב ס'ווערט פאָרגעשטעלט פיי עמיגראַציע־אַמט, אַרבייטס־פערמיטלונג אָדער פון דער אָרטיגער סטאַראָסטיע אַ בעווייז וועגען דער נויטווענדיגקייט פאַר'ן פעטענט פון אַזאַ רייזע.

די בקשה וועגען דער דערלויבניש פון דער מי־ליטער מאַכט אויף אַרויספאָהר קיין אויסלאַנד מוז דערלאַנגט ווערען אין דער געהעריגער פּ. ק. או. אַפילו אויך אין דעם פאַל, ווען דעם ענין איז בערו־פען צו דעצידירען די ד. אַ. ק. צו דער בקשה מוז בייגעלייגט ווערען דער פערזענליכער מיליטערישער דאָקומענט און אויך אַ בעשטעטיגונג וועגען דער נויטיגקייט פון דער נסיעה.

צום סוף דאַרף נאָך צוגעגעבען ווערען, אַז ס'־זענען פערהאַן אַ גאַנצע רייהע מיליטער־פליכטיגע פערזאָנען, וועלכע דאַרפען נישט קיין ערלויבנישען אויף אַרויספאָהר קיין אויסלאַנד, זיי גיט אָבער די סטאַראָסטווע אַרויס אויסלענדישע פּעסער בלויז אין אויסנאַהמליכע פאַלען:

יזאַ קומען אין בעטראַכט פערזאָנען אין על־טער פון 18 ביז 20 יאָהר, ווי אויך אַנערקענטע פאַר צייטווייליג נישט פעהיג צו מיליטער־דינסט (קאַט. „ב"), וועלכע פאָהרען קיין אויסלאַנד צוליב עמי־גראַציע אָדער פערדינסט צוועקען, אויף זיפיל די נויטיגקייט פון דער רייזע ווערט בעוויזען דורך אַנ־ענטשפּרעכענדען דאָקומענט, דאַגעגען אויף אַזוי־גערופענע געלעגענהייטס־רייזעס גיט די סטאַראָסטווע אַרויס אויסלענדישע פּעסער די אַנגעוויזענע קאַ־טעגאָריעט מיליטער־פליכטיגע אָהן בעגרעניצונגען.

וואָס שייך פערזאָנען אין פּאָבאָר־עלטער (21 יאָהר) דאַרף די סטאַראָסטווע זיי אַרויסגעבען אויס־לענדישע פּעסער נאָר אין פאַל פון אויסערגעוועהנ־ליכע נויט־בעדערפענישען אָדער ווען זיי בעווייזען, אַז דער צוועק פון זייער רייזע איז צו בעזעצען זיך אין אויסלאַנד אויף שטענדיג.

לאַדזשער יוד. לאַקאַטאַרען
און סובלאַקאַטאָרן־פאַריין
געפינט זיך
אויף פּיעטריקאָווער 31, וו. 22,
טעלעפאָן 38-264.
דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג טעגליך פון 6 ביז 9 אָוונט. ס'ווערען געשריבען ביטעס, ערטיילט עצות, אויסגעגליכט סכסוכים און געפיהרט כל־ערליי דירות־ און עקסמיטיע־פּראָצעסען.

שטורמדיגע צייטען

57

ראָמאַן

— איך בין גליקליך דיך צו בעגלייטען, כאן! האָט קיביראָוו אויסגערופען, זייענדיג באמת צופרידען, וואָס ס'איז איהם אונטערגעקומען אַזאַ געלעגענהייט, וועלכע ער וועט קענען אויסנוצען פאַר זיינע צוועקען.

גוט בעוואָפענטע און פערקליידעטע אַלס גרוזינער, זענען סעלים־כאַן און קיביראָוו אַרויס אין וועג אַריין, לאָזענדיג זיך קלעטערען איבער די פוסטע ערטער אין די בערג, דאָרטען, וואו עס בע־ווייזט זיך זעהר זעלטען אַ מענש.

זיי זענען אַרויס פונ'ם לאַגער בייטאָג, און ווען ס'איז געוואָרען נאַכט, זענען זיי אָנגעקומען אין אַנ'אָרט, וואו ס'איז געשטאַנען אַ פערלאָזט, האַלב־איינגעפאַלען ביידעל.

— מיר וועלען דאָ איבערנעכטיגען, — האָט סעלים־כאַן געזאָגט.

— אַ, ניין, נישט מיר. נאָר בלויז דו וועסט זיך לעגען שלאָפען. איך וועל שטעהען אויף דער וואַך, הגם מיר געפינען זיך אויף זעהר אַ פוסט אָרט, קאָן נאָך אַמאָל דאָ אַהער פערבלאָנדזשען אַ מיליטערישער פּאַטרול.

— נו, זאָל זיין, — האָט סעלים־כאַן געזאָגט, — אויב אָבער דו וועסט זיין שלעפעריג, וועק מיך אויף, וועסטו זיך לעגען און איך וועל שטעהען אויף דער וואַך.

— גוט, כאַן, איך וועל אַזוי טון. דערווייל לעג די זיך שלאָפען...

סעלים־כאַן איז אַריין אינ'ם האַלב־איינגעפאַ־לענעם ביידעל. ער האָט זיך אוועקגעלעגט אויף דער ערד, אונטערגעלעגט צוקאָפּענס דעם קאַפטאַן, וואָס ער האָט געטראָגען און עס האָט נישט געדויערט לאַנג, ווי ער איז געשמאַק איינגעשלאָפען.

קיביראָוו איז אויף די שפּיץ־פינגער אַריין אין ביידעל, זיך גוט איינגעהערט, צי סעלים־כאַן שלאָפט טאַקע, דערנאָך האָט ער זיך שנעל געלאָזט לויפען באַרג אַראָפּ, אָטעמענדיג און סאָפּענדיג שווער,

— שנעלער! שנעלער! — האָט איהם געזעצט דאָס האַרץ, ווי מיט אַ האַמער.

מען מוז וואָס שנעלער דערגרייכען צום נאָ־הענטסטען פּאָליציי־פּאָסטען — האָט קיביראָוו גע־טראַכט: — אום צו פאַנגען דעם שלאָפענדען סעלים כאַן, וועלען גענוג זיין אַ זעקס פּאָליציאַנטען. מ'־וועט איהם בינדען און — פאַרטיג! דאַן וועט ער שוין בלייבען אונשעדליך, דאַן — זאָל לעבען דער אָפּיציר קיביראָוו! — טראַכט ער און פיהלט, ווי דאָס האַרץ צאַפּעלט איהם פאַר פרייד.

קיביראָוו קאָן זעהר גוט די געגענד, וואו זיי געפינען זיך איצט. דער נאָהענטסטער פּאָליציי־פּאָסטען געפינט זיך אַ פּאָר ווערסט אַראָפּ, אונ־טען אין טאָל, נישט ווייט פון דאָרף וואַדין.

ער לויפט אַזוי שנעל, אַז ער האָט מורא ער זאָל זיך נישט אַראָפּקייקלען אין אָפּגרונד. אָבער וועגען טראַכט איצט וועגען אַ געפאַהר! ער צאַפּעלט איצט אינגאַנצען פאַר אויפרעגונג און פרייד צו־גלייך.

„באַלד, באַלד וועט סעלים־כאַן ליגען אַ גע־בונדענער! — טראַכט ער, — באַלד וועט „דער מענש, וואָס האָט אויפגערודערט גאַנץ רוסלאַנד" ליגען אַ בעזיגטער; און ער — קיביראָוו וועט איהם האָבען אין זיינע הענד! ער וועט ברענגען די „מתנה" צום גענעראַל־גובערנאַטאָר מיכעיעוו און איהם זאָגען: זעהסט, וואָס פאָלקען־מיליטער האָבען נישט דערגרייכט, דאָס וואָס צעהן יאָהר פערפאָל־גען סעלים־כאַנ'ען האָט נישט געקאָנט אויפטון — דאָס האָב איך דערגרייכט, דאָס האָב איך אויפגע־טאָן! אָט האָסטו איהם, סעלים־כאַנ'ען, אַ לעבע־דיגען, אַ בעזיגטען, אַ געפאַנגענעם!"

און קיביראָוו טראַכט שוין, וואָס פאַר אַנ'־אויסצייכנונג ער וועט בעקומען — געוויס דעם קרייץ פון הייליגען וואָלאַדימיר, און אפשר נאָך אַ גרעסערע אויסצייכנונג! עס קאָן זיין, אַז ער וועט בעקומען אַ העכערען ראַנג, אפשר אַ מאַיאָר! און חוץ דעם, וועט דאָך וועגען איהם, וועגען קיביראָוו'ן, רעדען גאַנץ רוסלאַנד, גאַנץ אייראָפּע! אַ קלייניג קייט, ער אייבער אַליין, האָט געפאַנגען דעם אונ־בעזיגבאַרען סעלים־כאַן!

און קיביראָוו לויפט אַלץ ווייטער און ווייטער איבער שטאָק און איבער שטיין. צוליב דער פינ־סטערניש גליטשט ער זיך אַלע ווײַלע אויס, שלעפּט מיט זיך שטיינער, וואָס קייקלען זיך אַראָפּ פון די בערג מיט אַ הילכיגע קנאַקעריי, כדי נישט אַראָפּ־צופאַלען, כאַפּט ער זיך אָן אַלע מינוט אָן אַנ'אַרויס שטאַרטשענדיגע קוסטע, אָן אַ פעלז, אָן אַ שטיין. ער סאָפּעט שווער, דאָס העמד קלעפּט אויף איהם, ער פיהלט, ווי דער שווייס רינט איהם אין גרויסע טראָפּענס פון שטערען.

ער רוהט זיך אָבער נישט אָפּ אויף קיין איין אויגענבליק, ער לויפט אַלץ האַסטיגער און שנעלער.

„יעדע מינוט קאָן זיך סעלים־כאַן אויפכאַפּען, — טראַכט קיביראָוו מיט שרעק — און זעהענדיג, אַז „אַלי" איז נישטאָ, קאָן פאַר איהם אַלץ קלאָר ווערען, קאָן ער אַלץ פערשטעהען און גלייך פער־שווינדען! זיין גאַנצע געפּעהרליכע אונטערנעה־מונג קאָן דאַמאָלט ליידען אַ שרעקליכע מפּלה. מען מוז זיך דעריבער שטאַרק צוייילען, יעדע מי־נוט קאָן זיין צו שפּעט!"...

אָט איז שוין קיביראָוו אונטען, אין טאָל. ער לויפט איצטער האַסטיגער. דאָס האַרץ זעצט איהם, ווי מיט אַ האַמער. ער קאָן קוים כאַפּען דעם אָטעם. פון דערווייטענס זעהט ער אַ פייערעל, איז דאָס שוין דער פּאָליציי־פּאָסטען? ער קאָן זיך נישט דערמאָנען, אין וועלכער ריכטונג עס געפינט זיך דער פּאָליציי־פּאָסטען, פונדעסטוועגען לויפט ער אין דער ריכטונג פונ'ם פייער.

ער קומט צו, ס'איז אַ הייזעל פון אַ וויינגערט־נער־היטער, ער קלאַפּט אָן אין דער טיר, אַנ'אַלטע פרוי עפענט איהם.

— וואו געפינט זיך דאָ דער פּאָליציי־פּאָסטען? — פרעגט האַסטיג קיביראָוו.

— אַנדערהאַלבען ווערסט פון דאַנען, אויפ'ן וועג קיין נאַרזאַן, — ענטפערט די פרוי און קוקט אָן קיביראָוו'ן מיט אַ פאַרשענדיגען בליק, — וואָס איז געשעהען, יונגערמאַן, האָט מען אימיצען דער־הרג'עט?

— גאַרנישט, גאַרנישט... — ענטפערט ער האַסטיג און ווישט זיך דעם שווייס פונשטערן, — וואָס זאָגט איהר, נאָך אַנדערהאַלבען ווערסט?

— יאָ, נאָך אַנדערהאַלבען ווערסט.

קיביראָוו לאָזט שטעהען די פרוי אַ פערוואונ־דערטע און לאָזט זיך ווייטער לויפען. ער איז שוין אַזוי מיד פון לויפען, אַז עס דוכט זיך איהם אָט־אָט פאַלט ער אַנידער! ער שטרענגט אָן אַלע זיינע כוחות, ער בעוועגט זיך מיט אַ שטאַרקען ווילען און לויפט ווייטער און ווייטער...

„איך מוז זיגען, איך מוז היינט פאַקען סעלים־כאַנ'ען, — האַמערען די געדאַנקען אין זיין מוח. — היינט מוז איך האָבען מיין לאַנג־ערוואַרטעטען זיג!"

אַ פערשוויצטער, אַ פערסאָפּעטער, קאָנענדיג קוים אָפּכאַפּען דעם אָטעם, פאַלט ער אַריין אויפ'ן פּאָליציי־פּאָסטען ווי אַ שטורם־ווינד.

— וואו איז דער עלטסטער? — פרעגט ער האַסטיג.

— ער שלאָפט. וואָס דאַרפט איהר איהם? — פרעגט דער דיזשורנער פּאָליציאַנט און קוקט אָן קיביראָוו'ן מיט פערדאַכט.

— וועקט איהם אויף! גיכער!

— ווער זענט איהר אַזעלכער, וואָס איהר באַ־לעבאַטעוועט דאָ אַזוי? — פרעגט דער פּאָליציאַנט און טראַכט, אַז ער האָט אַוודאי צו טון מיט אַ משוגענעם.

קיביראָוו'ס רויט און פערשוויצט געזיכט, זיינע ברענענדיגע אויגען, זיין האַסטיג רעדען און סאַ־פּען, האָבען טאַקע ביי יעדען איינעם געקאָנט אַרויס רופען אַ חשד, אַז מ'האָט דאָ צו טון מיט אַנ'אומ־נאָרמאַלען מענש.

— וועקט אויף דעם עלטסטען, זאָג איך אייך!

— שרייט קיביראָוו אין דער העכסטער אויפרעגונג,

— דאָ, נישט ווייט, שלאָפט סעלים־כאַן אין אַ ביי־דעל, כ'האָב אַליין געזעהען!

— סעלים־כאַן? — פרעגט איבער דער פּאָליצי־יאַנט און זיין פּנים דריקט אויס שרעק.

— יאָ, יאָ, סעלים־כאַן! אָבער וואָס־זשע זיצט איהר? — רעדט קיביראָוו מיט אַנ'אויפגערעגטער שטים: — וועקט אויף דעם עלטסטען, זאָל ער צו־נויפנעהמען אַ פינף־זעקס פּאָליציאַנטען, וועל איך איהם ווייזען דאָס אָרט, וואו סעלים־כאַן שלאָפט איצט. עס איז איהם איצט זעהר לייכט צו פאַנגען, ער איז איינער אַליין, ער געהט פערקליידעט פאַר אַ גרוזינער, וואָס־זשע זיצט איהר. גאָט מיינער, שנע־לער, שנעלער!

— ביי אייך געהט עס צו אַזוי שנעל — ענט־פערט דער פּאָליציאַנט מיט אַ געלאַסענעם טאָן: — אָבער ביי מיר נאָך נישט. ערשטענס, ווער זענט איהר?

— ווער איך בין? וואָס דאַרפט איהר וויסען ווער איך בין? צו אַלדע טייוועל! אויב איהר וועט זיך נישט איילען, וועט זיך סעלים־כאַן אויפכאַפּען און אַלץ וועט זיין פערשפּילט! צוויי שעה צייט, ווי איך לויף שוין אַהער — און איהר מאַכט זיך דערפון גאַרנישט! וועקט אויף דעם עלטסטען, קומט תיכף אַהין אויפ'ן אָרט, וואו סעלים־כאַן שלאָפט. אויב איהר האָט אַ פערד־און־וואָגען, איז נאָך בע־סער. אָבער, גאָט מיינער, מאַכט עס שנעלער!

(ווייטער קומט)

רעפּעראַטען אויף דער גרינדונגס־פערזאַמלונג פון פרייַלאַנד

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון „בני ברית“ די גרינדונגס־פערזאַמלונג פון דער טעריטאָריאַליסטישער ליגע „פרייַלאַנד“ אין לאָדז.

ווי ס׳איז שוין בעקאַנט האָבען די „פרייַלאַנד“ עסקנים: ריכטער נאַטאַן וואָהל און ד״ר יוסף קרוק פון וואַרשע געהאַלטען לענגערע רעפעראַטען וועגען דער פרייַלאַנד בעוועגונג וואָס שאַפט זיך אין דער יודישער וועלט.

ריכטער נ. וואָהל

האָט אין זיין רעפעראַט געזאָגט צווישען אַנד.:

„מיט א יאָהר צוריק האָבען מיר זיך פערזאַמעלט א גאַנצע רייהע טוער פון פערשידענע שטרעמונגען און שאַטירונגען אין יודישען לעבען, כדי צו אונטערזיכען א סך הכל פון דער איצטיגער טראַגישער לאַגע פונ׳ם יודישען פאָלק. די לאַגע פון יודען אין איראָפּע איז אַלעמען שוין צו גוט בעקאַנט, און דער אויסנאַהמס מצב פון דייטשען יודענטום איז טרויעריגער און אומגליקליכער ווי מיר לייענען אין דער פרעסע. מען רעדט זעהר א סך ביי אונז וועגען דער אויסזיכטסלאָזיגקייט אין די לענדער ווי יודען ווערען געראַדפט און אַרויסגעשטויסען פון אַלע פּאָזיציעס וואָס מיר האָבען פערנומען זייט לאַנגע יאָהרהונדערטער אין איראָפּע. די אַלע פּראָטעסטען קענען וואָס ווייניג העלפען, קיין פּאָזיטיווע רעזולטאַטען דאַכט זיך, וועלען מיר נישט האָבען.

נאָר עמיגראַציע קען העלפען!

עס וועלען קומען מענשען אונז אָנווייזען וועגען פּאַלעסטינע, גוט! אָבער זי איז דאָך א טיילווייזע, די עמיגראַציע אין דעם איינציג יודיש לאַנד, איז דאָך א בעגרענעצטע און כמעט א געשלאָסענע, דעריבער מוזען מיר זוכען אַנדערע ראַדיקאַלע לעזונגען אין דעם אָנגעווייטאַגטען עמיגראַציע־פּראָבלעם: מיר מוזען אויסזוכען א לאַנד וואָס איז זעהר ווייניג בעוואוינט, כמעט פון קיינעם נישט, ווייל דאָרט אין דעם פרייען לאַנד הויבען מיר ווידער אָן אויפסבויען זיך איבערצודערען, מיר בויען זיך איבער, מיר זענען פון אַלעמען געהאַסט, געזידעלט און געפייניגט, דעריבער מוזען מיר ווייזען דער וועלט: אַז פאַלש איז די מיינונג פון דער אַנטיסעמיטישער וועלט, אַז מיר זענען פּאַראַזיטען. די חלוצים אין פּאַלעסטינע האָבען בעוויזען וואונדער, און געראַטעוועט דעם כבוד פון יודישען פאָלק אין דער וועלט. מיט 20 יאָהר צוריק האָבען נאָך שאַקאַלען געוואויעט אין תל־אביב און היינט? איז איבעריג צו ענטפערען. די שטאָט איז גרויס, די יודישע בעפעלקערונג איז גרויס מיט איין וואָרט א וואונדער־שטאָט, דאָס אַלעס האָבען אונזערע יונגע יודען געשאַפען דורך אידעאַליזם און קרבנות.

שוין 2 טויזענט יאָהר הערשט לגבי אונז א ווידערווילען און א שנאה, אין דייטשע שולען לערנט מען מיט די יונגסטע קינדער ווי אונז צו האַסען. מיר עלטערע מענשען וועלען צוקומען צו אונזער נאַטירליכען סוף. אָבער וואָס ווייט זיין מיט אונזער יוגענט? די פּערספּעקטיווען פאַר יונגיטשקען דורות זענען נאָך פּאַטאַלערע.

מיר מענשען פון גוטען ווילען האָבען געשאַפען א טעריטאָריאַליסטישע ליגע „פרייַלאַנד“ וואָס האָט פאַר א אויפגאַבע צו בעקענען די גרופּע יודישע און נישט יודישע וועלט מיט אונזערע בעשטרעבונגען און האָפנונגען וועגען דער לעזונג פון דער יודען־פראַגע, צו דעם צוועק האָבען מיר מיט 8 חדשים צוריק בעפולמעכטיגט דעם ד״ר יוסף קרוק אין ענגלאַנד, צו בעקענען די ענגלישע וועלט מיט אונזערע פאָדערונגען און נויטען, שאַפען די פּאָליטישע מעגליכקייטען, פאַר דער טעריטאָריע פעראינטערעסירען די ענגלישע געזעלשאַפט. ער האָט אויך בעקענט דאָס ענגלישע יודענטום מיט אונזער לאַגע אין פּוילען.

דער קישיניעווער פּאָגראָם איז געווען א איינמאָליגער סטיכישער אויסברוך, אַ פּאָר יודען זענען געהרג׳עט געוואָרען, און דערנאָך איז געווען שטיל, שאַ.

אָבער היינט חזרן זיך איבער די טרויעריגע געשעהענישען יעדען טאָג.

מיר פאָדערען א אַנדער לאַנד, כאָטש פּאַלעסטינא גיט א טיילווייזען ענטפער פאַר אונזער עלענטער לאַגע.

אַנדריי ספּיר דער וואָס העלפט און אַגיטירט פאַר׳ן „קרן היסוד“ זאָגט: „די טראַגעדיע איז גרויס, אָבער פּאַלעסטינא איז קליין“ מען וויל אונז בעזייטיגען פון ווירטשאַפטליכען לעבען. דער עקאָנאָמישער קריזיס ברענגט שטענדיג די גרויזאַמע ערשיינונגען אין יודישען לעבען.

אויף די מיטינגען און בעראַטונגען וואָס מיר אָרדענען איין, קומט די יוגענט, און בעט וועגען ברייטע מעגליכקייטען.

פאָרשטעהער פון די רעכטע, ליבעראַלע, און לינקע פּאַרלאַמענטאַרישער ענגלישער וועלט, שטיצען אונז אונטער, און זענען גינסטיג געשטימט פאַר אונזער בעוועגונג.

מענשען פון דער פּאָליטישער, ליטעראַרישער, און גייסטליכער וועלט ווייזען אַרויס סימפּאַטיע פאַר אונזער׳ע פּראָיעקטען.

לאָרד מאַרליי, דזשעמס מעקסטאָן, לאָיד דזשאָרדזש, פענער בראָקווי, רעדאַקטאָר פון דיילי קראָניקל — וועלטאָן באַרטלעט, בישאָף פון קענטערבורי לואי דאָנאַלדסאָן, דיכטער גאָלדינג, בערטראַנד רוסעל, פאָלק, וועדזשוואוד און אַנדערע פערזענליכקייטען.

די פּאָליטישע אַטמאָספער פאַר אונז איז זעהר וואַרים. אונזער דעלעגאַציע איז בעשטאַנען פון פאָלגענדע פערזענליכקייטען: ד״ר ליוואָוויטש, אַלפרעד דעבלין, ד״ר סינגאַלעוויסקי, און ד״ר י. קרוק.

די פּאָליטישע בעדינגונגען זענען זומער צייט נאָך נישט געווען אַזוי גינסטיג, ענגלאַנד האָט זיך געגרייט צו די וואַהלען, מיר האָבען צונויפגערופען די שעהנסטע און אָנגעזעהענסטע מענשען אין ענגלישען פּאַרלאַמענט.

מיר האָבען זיך אויך פערבונדען מיט׳ן דייטשען יודענטום, וועלכעס פערמאָגט איבער 2 מיליאַרד גאָלד מאַרק, וועלכע ער וויל צו זייער פערמעגענס איז נישט א פּראָבלעמאַטישע, עס איז דאָ א פּראָיעקט וועגען שאַפען א אַגראַר־באַנק, פּראַכט־שיפען, מאַשינען פאַר לאַנדווירטשאַפט.

מען וועט שיקען א געאָגראַפישע עקספּעדיציע וואָס וועט בעשטיין פון פערשידענע ספּעציאַליסטען וואָס וועלען אויסזוכען דאָס פּאַסיגע לאַנד.

עס איז דאָ אויף דער וועלט א לאַנד פּערו וואָס איז 3 מאָל גרעסער ווי פּוילען, וואָס פערמאָגט די בעסטע נאַטירליכע אוצרות, עס איז דאָ: די בריטישע קאָלומביע, צפון אַפריקאַ, און אַפריקאַ, מיט איין וואָרט ספּעציאַליסטען וועלען די אַלע אויספאָרשען און אויסשטודירען זייערע מעגליכקייטען פאַר אונזער פאָלקס־עמיגראַציע.

צום סוף האָט ה׳ נאַטאַן וואָהל אויסגעפיהרט: מיט דעם אַלעם, וואָס איך האָב דאָ פאַר אייך פאָרגעשטעלט, וויל איך אַז לאָדז זאָל אויך האָבען א ווירדיגען חלק אין דער נייער „פרייַלאַנד“־בעוועגונג.

ד״ר יוסף קרוק

האָט אין זיין רעפעראַט געזאָגט;

איך וויל דאָ נישט רעדען א סך וועגען דייטשלאַנד און אַנדערע לענדער, עס איז גענוג בלויז צו שילדערען אַ רייזע פון וואַרשע ביז ווילנע, 16 פּראָצענט פון אַרויסשטויסונג, לאָזט זיך בעמערקען, קיין טרעגער, קיין קאָנדוקטאָר, קיין באַהן־קאַסיר, און, קאָנטראָליער, קיין בעדינער, קיין הויז־וועכטער קיין פּאָליציאַנט און אַזוי ווייטער, נעהמען מיר די האָלץ־בראַנזשע איז זי געווען כמעט א יודישע אין אַ גאַנצע רייהע לענדער, 90 פּראָצענט אין ליטע, 85 פּראָצענט אין לעטלאַנד, און היינט געהערט די גאַנצע האָלץ־בראַנזשע צו דער מלוכה. די טענדענצען פון אַרויסשטויסונג ווערען וואָס אַמאָל שטאַרקער

די ענדעקעס זאָגען: „ברויט מוז זיין פאַר אונז“ אָבער יעדער סטודענט טראַכט זיך ביי זיך אין האַרצען: וואָס וועט זיין מיט מיר, איך מוז לעבען.

עס פאַלט דער פּראָצענט פון יודישע דאָקטוירים איבערשיכערען און אַדוואָקאַטען, זייער לאַגע איז קאַטאַסטראָפאַל. איך שטעה נישט אויף דעם שטאַנדפּונקט: אַז, די לעזונג פון דער יודען־פראַגע, וועט פאָרקומען אויפ׳ן וועג פון דער עמיגראַציע, און אַז די איבעריגע טייל יודען ווערען ענטאַרטעט.

יודען וועלען קעמפען שטענדיג פאַר זייער רעכט, א בלינדקייט און א פערברעך וואָלט אָבער געווען, ווען די יודען זאָלען נישט אויסנוצען די פערהאַנענע עמיגראַציע־מעגליכקייטען.

אפילו פאַר דער מלחמה האָט די עמיגראַציע פערכאַפּט 100 ביז 120 טויזענט יודען פון רוסלאַנד ווען עס וואָלט נישט געווען קיין סטרוקטור־קריזיס, וואָלטען נאָך 2 מיט א האַלבען מיליאָן יודען אויסגעוואַנדערט קיין אַמעריקע.

די ענגלישע פּרעסע בעריהרט זייער אָפט די פראַגע וועגען די ענגלישע קאָלאָניעס, און עס הערשט די מיינונג, אַז דער היינטיגער יאָהר הונדערט, וועט זיין א גרויסע קאָלאָניזאַציע פון אויסטראַליען און אַפריקע.

עס איז א פראַגע צי יודען וועלען זיך קאָלאָניזירען? וועגען דעם דאַרפען מיר זיך פעראייניגען, און שאַפען די גרויסע טעריטאָריאַליסטישע ליגע „פרייַלאַנד“.

איך האָב גערעדט מיט מיינעם א קאָלעגע אין לאָנדאָן, ביי וועמען עס האָט געוואוינט דער אויסטראַלישער פּרעמיער, אין א שמועס האָט ער געזאָגט: „אויסטראַליע וועט אונטערגעהען, צוליב דעם יאַפּאַנישען דומפּינג, און די אימיגראַציע פון די געלע קוליסען“.

אונז וועט קיינער גאָרנישט געבען ממשות׳דיגעס, איך האָב געהאַט די געלעגענהייט בייצוווינען די פייערליכע דערעפענונג פון דער זאַמעל־אַקציע וואָס ווערט געפיהרט אין ענגלאַנד, פאַר׳ן פּוילישען יודענטום, זיי פערוואַנדלען אונז אין א באַנדע שנאָרעס, איך האָב איבערגעלעבט א חרפה אויף דער ערעפענונגס קאָנפערענץ־

די מלוכות זענען פעראינטערעסירט אין אונזער קאָלאָניזאַציע. אַנגאָליע האָט מען געוואָלט אָפּגעבען זאַנגוויל׳ען. אָבער מיר לעבען איבער א היסטאָרישען פּאַטאַליזם. די קאָנפערענץ האָט געזאָלט פאָרקומען סוף סעפּטעמבער, און די וועלט־מלחמה האָט פּלוצים אויסגעבראָכען דעם 28־טען סעפּטעמבער, און זאַנגוויל האָט נאָך אויף דער איינלאַדונג בעמערקט, דער אין פאַל פון א מלחמה, ווערט נישט פון דעם קאָלאָניזאַציע פּלאַן אין אַנגאָליע. עס איז נביאיש אָבער גלייכצייטיג טראַגיש.

ענגלאַנד האָט פּראָפּאַגירט אוגאַנדי, דעם פּראָפעסאָר ז. בראָדעצקין פון דער יודישער אַגענץ האָט מאַלקאָלם מאַקדאָנאַלד געוואָלט אָוועקגעבען קענגי

עקוואַדאָר פּערו ווילען אונזער קאָלאָניזאַציע, ווען עמיצער זאָל מיך פרעגען וועגען זיין פּערזענליכער עמיגראַציע, וואָלט איך איהם געראַטען נישט פאָהרען, אָבער די עמיגראַציע גייט געגען אונזער ווילען. די ענגלענדער זענען פּונקט פערקעהרט: זיי פרעגען תמיד, צו דאָס איז מעגליך?

לאָרד סעסיל פרעגט מיך, וואָס פאַר א אַרבייטס־פּלאַן האָבען מיר פאַר די נאָהענטסטע 10 יאָהר.

מיר קומען מיט א פּלאַן, רוסעל זאָגט, אַז מיר וועלען זיין די אידעאַליסטישע קאָלאָניע אין דער וועלט.

מיר פערמאָגען 120 טויזענט פּויערן אין אַמעריקע, 32 טויזענט אין פּאַלעסטינע, 20 טויזענט אין אַרגענטינע, 7 טויזענט אין בראַזיליען, 40 טויזענט אין טשעכאָסלאָוואַקיען, 6 טויזענט פּויערן זענען אַפילו געווען אין דייטשלאַנד ביז היטלער׳ן. אַלזאָ מיר האָבען א קימא לן פון 660 טויזענט פּויערען וואָס אַרבייטען אין שווערע בעדינגונגען. אין אונזער לעבען איז א זיגזאַגען ערשיינונג. צו בירא בידזשאַן האָבען מיר די סימפּאַטישסטע בעציהונג.

בירא בידזשאַן איז 99 פּראָצענט פאַר די רוסישע יודען, קיין שום לאַנד וועט נישט עפענען די טויערען פאַר אונז. אין פּאַריז איז א גירוש. די אַרבייטסלאָזיגקייט איז גורם דאָס אַלעס, איך האָב גערעדט מיט א רייהע טוער, וועלכע זאָגען: זאָל זיך יעדע מלוכה פערנעהמען מיט זיינע בירגער, און יודען דאַרפען דאָך וואו פאָהרען.

מיר ווילען שאַפען די „פרייַלאַנד“ ליגע, ווייל עס איז אַקטועל די ווירטשאַפטליכע איבערשיכטונג, מיר מוזען קאָנצענטרירען דאָס פאָלק. אונזער געזעלשאַפט איז איבערפּאַרטייאיש, מיר ווילען לעזען די אַקטועלסטע עקאָנאָמישע פראַגען. עס גייט וועגען אָרגאַניזירען די יודישע געזעלשאַפט.

מיר וואָרענען, עס איז 3 מינוט פאַר 12 א זייגער, צו קומען מיר נישט אַמאָל צו שפּעט!

דער בערימטער יודישער
מחבר און רעזשיסער
פון ווילנע
אייביש מייזעלס
פּרעזענטירט זיין אייגענע מוזיקאַלישע שפּיל
פון הומאָר, געזאַנג און טענץ א. נ.
גילדערנע
פּאַמעראַנצן
אין 2 אַקטען, 16 בילדער
מיטוואָך, דעם 25־טען ד. ח.
די פייערליכע פּרעמיערע
— אין —
פילהאַרמאָניע

פערשטאָפּונג און זיינע פאָלגען
ווי דאָס שלינגען פון בלוט און קאָפּ ווייטיג, מיגרענע א. ז. וו. ז. וו. פערשווינדען שנעל נאָכ׳ן בענוצען די געווינקסטע
פּיגולקעס קאָווענא
(CAUVIN'A)
די דאָזיגע פּיגולקעס זענען דורכרייניגענדע און פערלייכטערען די אָרגאַן־פונקציאָנירונגען.
פּרייז פון א שאַכטעלע, וואָס ענטהאַלט 30 פּיגולקעס קאָסט 2.50 זל.
מיר בעטען צו דערקענען די אויפמערקזאַמקייט אויף אָריגינעלע פּאַקונג מיט דער אויפשריפט „CAUVIN—PARIS“
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען.

היינט יובילעאום־פייערונג פון „משמרת החולים“

היינט 7 אָוועגד קומט פאָר אין ענגלישען זאַל א גרויסע יובילעאום־פייערונג, געווידמעט דער 30 - יעהריגער טעטיגקייט פון פעראיין „משמרת החולים“.

אין דער פייערליכקייט וועלען אנטיילנעהמען הרב ישראל פרידעל, הרב אברהם מרדכי סילמאַן און אַנדערע.

אין מוזיקאַלישען טייל וועט זיך בעטייליגען דער אויבערקאַנטאָר פון דער סינאַגאָגע ה׳ לוואָוויטש, דער כאָר פון דער סינאַגאָגע וועט אונטער דער דיר. פון דיריגענט דאַרגאַזשאַנסקי אויספיהרען פערשידענע מוזיקאַלישע קאָמפּאָזיציעס.

גרויסער ערפאָלג פון דער אַקציע פאַר די אָרימסטע

אַפּעל פון בירגער־קאָמיטעט צו דער בעפעלקערונג. - 28 טויזענד מעטער סחורה פאַר אָרימע קינדער

די הילף־אַקציע פאַר די אָרימסטע אין לאָדז ענטוויקעלט זיך גוט. אין דער אַקציע האָבען אַנטיילגענומען עטליכע הונדערט בירגער, א דאַנק דעם איז צוזאַמענגענומען געוואָרען עטליכע צענדליג זלאָטעס און שפּענדען אין נאַטור. דער קאָמיטעט האָט אין פערשידענע ראַיאָנען געעפענט 4 קיכען, וואָס געבען אַרויס 2 טויזענד מיטאָגען טעגליך. דער קאָמיטעט דאַנקט אַלע וואָס האָבען שוין אַריינגעטראָגען זייערע שפּענדען, און גלייכצייטיג ווענדעט זיך דער קאָמיטעט מיט אַן אַפּעל צו די וואָס זענען ביז איצט געווען גלייכגילטיג, בייהילפיג צו זיין צו דער וויכטיגער הילף־אַקציע.

* * *

דער גרויס־אינדוסטריעלער־פערבאַנד, האָט דעקלאַרירט 28 טויזענד מעטער סחורה פאַר קינדער פון אַרבייטסלאָזע. די סחורה וועט איבערגעגעבען ווערען צו דער דיספּאָזיציע פון וואָיעוואָדע ה׳ האוקע־נאָוואַק.

בונדישער מיטינג וועגען טראַנספער־אָפּמאַך

נעכטען איז אין פילהאַרמאָניע־זאַל פאָרגעקומען א בונדישער מיטינג וועגען טראַנספער־אָפּמאַך מיט דייטשלאַנד. צו דעם מיטינג איז געקומען א זעהר גרויסער עולם.

דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט ה׳ אפרים זעלמאַנאָוויטש. וועגען טראַנספער האָבען גערעדט די ה״ה וויראַווסקי פון לאָדז, י. פּאַט און נוימאַרק פון וואַרשע.

די רעדנער האָבען זיך ברייט אָפּגעשטעלט וועגען ציוניזם, קריטיקירענדיג שאַרף זיין טעטיגקייט. ה׳ ניימאַרק האָט ציטירט א גאַנצע רייהע מאַטעריאַלען מכח דעם טראַנספער־אָפּמאַך, וועלכער העלפט לויט דער מיינונג פון רעדנער דעם נאַצי־דייטשלאַנד.

ה׳ י. פּאַט האָט אין זיין רעדע זיך אויסגעזאָגט, אַז נישט דער ציוניזם קאָן לעזען די יודען־פראַגע, נאָר דער סאָציאַליזם.

צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען אַ שאַרפע רעזאָלוציע געגען טראַנספער־אָפּמאַך.

מ׳האָבען זיך אויך פערשריבען צום וואָרט רעדנער פון פּועלי־ציוניסטישער „פרייהייט“ אָבער דער פאָרזיצער האָט ערקלערט, אַז די מאַכט ערלויבט נישט קיין דיסקוסיע, ווייל די דיסקוסאַנטען זענען נישט אָנגעגעבען געוואָרען אין דער ווענדונג וועגען דעם מיטינג.

פאַר הונגער

(א) אויף דער לימאַנאָווסקיעגאָ־גאַס איז אומגעפאַלען פאַר אויסשעפּונג און הונגער די 53־יאָהריגע היימלאָזע אַנטאָנינאַ באַסשעק. פּאָגאָטאָוויע האָט איהר ערטײלט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אינ׳ם שטעטישען זאַמעלפּונקט.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאַסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20

Dr.
B. Robinzon
אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף 10 פּאַמאַרסקאַ 10
פּראָנט, 2טער שטאָק, טעל. 131-86.
נעהמט אָן פון 6 ביז 8 אין אָוונט.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעלעפאָן 141-32
אָרדינאַנס־שעה: 10-8, 2-12 און 8-5 אָוונט

נאך איין שבת'דיגער דאווענען פון אבערקאנטער משה קוסעוויצקי אין פילהארמאניע

נאך דעם קאלאסאלען ערפאלג פון לעצטען דאווענען פון אבערקאנטער משה קוסעוויצקי איז געלונגען אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום צו פארהאלטען דעם וועלט בעריהמטען חזן אויף נאך איין דאווענען, וואס וועט פארקומען פאר זיין אפפאהרען נאך ענגלאנד, שבת דעם 4-טען יאנואר אין זאל פילהארמאניע, די ידיעה וועט ביי די לאדזער מתפללים זיכער אויפגענומען ווערען מיט גרויס צופרידענהייט.

בארכאווו-אקאדעמיע פון די לינקע „פ-צ" אקטיוויסטען

פרייטאג אוונד איז פארגעקומען אין „שטערן"-זאל (פיעטריקאווער 61) אנ'אקאדעמיע געווידמעט דעם אנדענק פונ'ם פיהרער און טעארעטישען בעגרינדער פון דער אלוועלטלוכער „פועלי-ציון"-בעוועגונג, בער בארכאוו.

די אקאדעמיע עפענט אין נאמען פון דער לאדזער לינקער „פועלי-ציון"-אקטיוויסטישער בעוועגונג, ה' יהודה זיידע.

דער „שטערן"-ארקעסטער שפילט אונטער ליישונג פון ה' י. ראסטאוסקי — שאפענ'ס טרויער-מארש. דערנאך דעפילידען פארביי דער טריבונע 150 יונגבאריסטען.

א לענגערען רעפעראט האט געהאלטען ה' יצחק לעוו פון ווארשא, וועגען בארכאוו'ן דעם טעארעטיקער און דער נאציאנאלער פראגע.

עס האבען רעציטירט: פרל. רוסא לעווקאוויטש „מיר וואכען" פון פאפירניקאוו, א קינדער-סטודיענטקע הפלקא „סיגנאלען" פון פאפירניקאוו און א אינסצעניזאציע „דעם טאטענס-ראק" פון שולשטיינען. אויסגעפיהרט דורך דער דראמ. סטודיע פון דער בארכאוו-יוגענד.

קאנסום צו די קומענדע יום-טובים

אין נאך עטליכע טעג טיילען אונז אפ פון די פייערליכע חגאות. דעריבער איז טאקע די העכסטע צייט, אז יעדע איינציגע בעל הבית'טע זאל ערלעדיגען איהרע איינקויפען, אנשטאט צו געהען פון געוועלב צו געוועלב און פערלירען צייט, איז אמראציאנעלסטען איינצוקויפען אלעס אין דעם איינציגען אין אונזער שטאט ווארען-הויז „קאנסום" ביי דער ווידזעוער מאנופאקטור ראקאטשינער 54 דער דעוויז פון דעם פאר יום-טוב וואך דארף זיין גאנץ לאדז קויפט אין קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור.

דער פוילישער טאבאק מאנאפאל, זארגענדיג פאר איהרע קאנסומענטען האט לעצטענס פערברייטערט איהר פראדוקציע. וועלכע נעהמט ארום 23 סארטען פאפיראסען, האט ארויסגעלאזט א נייעם סארט אויפן מארק אונטערן נאמען „זעפיר", דאס איז א אויסגעצייכענטער פאפיראס פונ'ם רוסישען טיפ, און א שיינער פערפאקונג. טראגט דעם. וואס דער „זעפיר"-פאפיראס איז אויסגעארבייט פון די בעסטע מזרח'דיגע טאבאקען, און דער פרייז איז א צוגענגליכער. ווייל 20 שטיק קאסטען בלויז 1,20 זל.

מיר האבען די האפנונג אז דער רויכערער-פיינשמעקער וועט דעם „זעפיר" פאפיראס אויפנעהמען מיט גרויס צופרידענהייט.

גראנדיעזער חנוכה-באל אין גרויסען ענגלישען זאל אל. 1 מאי 2 לטובת „עזרת החולים"

מיטוואך, דעם 25-טען ד. ה. קומט פאר אין גרויסען ענגלישען זאל אל. 1 מאן 2 א גראנדיעזער חנוכה-באל איינגעארדענט דורך דער זעהר פאפולערער הילפס-אינסטיטוציע „עזרת החולים" אין באנני. די הכנסה איז בעשטימט לטובת די בעדערפטיגע און קראנקע יודען פון כאינער ראיאן.

די יודישע בעפעלקערונג וועט זיכער אויסנוצען די געלעגענהייט און מאסענווייז בעזוכען דעם חנוכה-באל, כדי אזוי ארום ווארים אונטערשטיצען די דאזיגע נוצליכע אינסטיטוציע.

צום 35-יעהריגען יובילעאום פון לאדזער מזרחי

ס'ווערט איצט 35 יאהר זינט ס'איז געשאפען געווארען די היגע ארטס-גרופע פון „מזרחי".

אין שייכות דערמיט קומט היינט פאר אין לאקאל פון דער מזרחי-שולע „תחכמוני" שענקעוויטשא א גרויסע יובילעאום - פייערונג, פערבונדען מיט דער איינוויהונג פון מזרחי-פאהן און חנוכה-אוונד.

צום דאזיגען אוונד קומען ספעציעל דער נשיא פון „מזרחי" אין פוילען, הרב שמואל בראט, טאמאשאווער רב און פראפ. ד"ר אהרן ווייס פון ווארשא, אלס פארשטעהער פון מזרחיסטישען צ. ק. אין פוילען.

חנוכה - פייערונג אין „נותן לחם"

לכבוד חנוכה ארדענט איין די פערוואלטונג פון „נותן-לחם" א גרויסע פייערליכקייט פאר די קינדער, וואס ערציהען זיך אין דער „שוויטעליצע" פון „נותן-לחם". די פייערונג קומט פאר מארגען 7 אוונד אין לאקאל פון דער יודישער אינטעליגענטען-קוך (שרוד-מיעסקא 20).

פון יודישען קאמבאטאנטען - פערבאנד

דער פערבאנד פון די יודישע קאמבאטאנטען דאנקט פאלגענדע פירמעס, וועלכע זענען בייהילפיג געווען מיט חנוכה-געשענקען פאר די יודישע זעלנער פון לאדזער גארניזאן: אגרומי, ארקאדיא, דאראטעא, יוזעף פעטער, קאירא, פאטריא, פלוטאס און „זלאטי ראי".

סיגרעסטע געווינס פון דער ווייהנאכטס-צוגאב ציהונג פון דער 33-טער לאטעריע. 20 טויזענד זל. געפאלען ביי וואלאנאווין

פרייטאג בעת דער צוגאב - ציהונג פון דער 33 טער לאטעריע איז דאס גרעסטע געווינס פון 20 טויזענד זל. אויף נומער 25705 געפאלען אין דער גליקליכער קאלעקטור פון וואלאנאוו. אין דער דאזיגער קאלעקטור פאלען שטענדיג די גרעסטע געווינסען.

מענדעלע-נומער פון ליטעראַרישע בלעטער

אינהאלט: די פייערונגען פון מענדעלעס הונדערסטען געבוירענטאג מ., מענדעלע מוכר-ספרים און זיינע ווערק נחמן בלומענטאל, מענדעלעס גאנג — פון כלל צו פרט ש. לעוו, אמר מענדעלע מוכר ספרים, מענדעלע אלס איבערזעצער פון „אויטאעמאנציפאציע" נחמן מייזיל, מענדעלע - מאטעריאלען אין אנסקי-מוזיי משה שאליט, בריף צו שלום עליכם פון מענדעלע מו"ס, א בריוועל צו א יונגערמאן מענדעלע מו"ס, מענדעלע דער „באלשעוויק" דניאל טשארני, ביי מענדעלען מיט 25 יאהר צוריק א. י. גראדזענסקי, פון וואך צו וואך (ליטעראטור און קולטור, טעאטער און קונסט), בילדער, אנאנסען.

טעאטער, מוזיק און פערזענלכע (קאמוניקאטען)

א פייערליכע פארשטעלונג צום יובל פון סופלער וואלף נייהויז

אין היגען יודישען טעאטער „ראזמאטאשטשו" וועט מאנטאג, דעם 30-טען דעצעמבער 9 אוונד פארקומען א פייערליכע פארשטעלונג לכבוד די 25-יאהריגע טעאטער-טעטיגקייט פון סופלער וו. נייהויז. עס וועט געשפילט ווערען די פרייליכע רעווי א. נ. „תל-אביב", וועלכע פערמאגט א אוצר מיט הומאר, און ספעציעלע יודישע לידער, וועלכע האבען איבעראל, וואו „תל-אביב" איז אויפגעטרעטען, געהאט א גרויסען ערפאלג און שטארק אויסגענומען ביים טעאטער-עולם. תל-אביב איז רעזשיסירט געווארען דורכ'ן בעוואוסטען רעזשיסער יצחק נאזשיק.

גרויסער מוזיקאלישער שפיל אין פילהארמאניע

ווי בעוואוסט איז קיין לאדז געקומען פון וויען דער בעקאנטער רעזשיסער און מחבר אייביש מייזעלס, וועלכער איז צוגעטרעטען צו רעזשיסירען א ספעציעל פון איהם געשאפען מוזיקאליש שפיל אין פילהארמאניע.

די ארבייטען ביים רעזשיסירען אין פארבען זענען אין פולען ברען. עס ווערען ספעציעל געמאלען דעקאראציעס פון בעריהמטען מאלער וויטקאווסקי, הערליכע מוזיק, גרויסער כאר פון עטליכע 20 פערזאנען. א. ד. גל.

אויפטריטען פון בעריהמטען רוסישען הומאריסט וו. ארלאוו

קומענדיגען מיטוואך ד. 25-טען ד. ח. טרעט אויף אין „פילהארמאניע" דער בעריהמטער רוסישער הומאריסט פון מאסקווער ארטיסטישען טעאטער וו. ארלאוו. זיינע אויפטריטען אין ווארשע, ריגע, בוקארעשט און אנדערע שטעט, האבען אומעטום געהאט א גרויסען ערפאלג.

דעם 26-טען ד. ח. טרעט אויף אין „פילהארמאניע" די אויסגעצייכענטע נעגערישע זינגערין קאטערינא זשארבארא. די קינסטלערין קומט קיין לאדז נאך איהר גרויסען ערפאלג אין ווארשא, [illegible]

אין פעראיין פון די קאנצעסיאנירטע עלעקטראטעכנישע אינסטאלאטארען

פעטריקאווער 56 איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג. אין דער פערוואלטונג זענען אריין: פרעזעס — יוזעף קאנצע, וויצע-פרעזעס לעאן שצעפאניאק, סעקרעטאר הערש צעכאווסקי, קאסירער אברהם ווייסוואהל, ווירט וויל. ריכטער. בראניסלאוו סאבעלא, יוסף ליבראך, סעווערין מאר צאך.

הייבט אן פאלג. טעג! — גרויסער דאפעלטער פראגראם! — הייבט אן פאלג. טעג!

II. מעכטיגע דראמע פון די צייטען פון דער פראנצויזישער רעוואליציע

„פורפור-בלום"

ליבע אין שאטען פון די תליות. — רעזשי: Aleksander Korda

אין די הויפט-ראלען: Merle Oberon, Leslie Howard

אנהויב 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12— בייטאג.

I. גרויסע אטראקציע-פילם פול מיט עמאציע, הומאר און סענסאציע

„Sequoia"

רעזשי: Chester Franklin אין די הויפט-ראלען: Jean Parker, Russel Hardie

קלאנג-קינא

CAPITOL

זאוואדזקא 16

Dr. med.
P. Braun

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 81
טעלעפאן 100-57.
נעהמט אן פון 8—1 און פון 4—8 אוונט

א שדכן

ווערט געבעטען זיך צו מעלדען פון 2—4
זשעראמסקיעגא 42 וו. 10
אדער טעלעפאניש 109-66

איבערציהונגען אין ארץ-ישראל

און עקספעדיציעס נאך
איך געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט
שנעל און פינקטליך צו מעסיגע פרייזען

„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.

oddział w Łodzi Kilińskiego 45
tel. 213-20, 209-72, 106-45

פערטרעטונג: Palestine Shipping Co. Ltd. Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

Dr. med. Niewiażski

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5. טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוונט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Dr. H. SZUMACHER

Choroby skórne i weneryczne
przyjmuje od 9—1 i od 5—9-ej
ul. Piotrkowska 56
tel. 148-62.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
Telefon **12-333**
Legjonów 6 (Zielona)
czynne bez przerwy przez całą dobę.
Szybka pomoc lekarska we wszystkich specjalnościach.

דאס עלעקטראטעכנישע ביורא
„SIŁA i ŚWIATŁO"
פון וו. קרוקאווסקי
23 פאלודניאווא 23, טעלעפאן 32=139
נעמט אן דורכצופיהרען אינסטאלאציעס פון ליכט און קראפט. קויפט און פערקויפט מאטארען און ערלעדיגט אלער ארט עלעקטרישע איינריכטונגען
אויף ליכטע בעדינגונגען
ביליג, רעיעל, שנעל און פינקטליך!
ספעציעלע ווערקשטעל פאר מאטארען-רעפעראטור.

קריינע אנאנסען!

1 זלאטי אנ'אנאנאס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

זעלבסטשטענדיגער בוכהאלטער-בילאנסיסט נעמט אן צו פיהרען ביכער מיט גאראנטיע, טעלעפאן 110-09 טעגליך פון 4-7 אוונד.

היגיענישע דראט-מאטראצן
א פאר 22 זל. 48 פעדערן, ווי אויך אויטאמאטען צו טאפטשאנס און פערשידענע טאפעצירער-ארבייט ביליג צו בקומען פאלודניאווא 10, י. ברעסלער

MOTORY

elektr.

OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych Przełączniki gwiazda trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu.
WARSZTATY REPERACYJNE,
przewijanie maszyn. Instalacje elektr.
Reklamy neonowe

Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź
Południowa 28, tel. 21-000.

BUCHALTER, rutynowany bilansista na stanowisku ma jeszcze kilka wolnych godzin. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją. Opłata przystępna. — Leon KRELL, Piotrkowska 79, m. 40. Tel. 145-60.

Buchalter, bilansista. ma jeszcze kilka wolnych godzin. Gwarancja za uznanie ksiąg. — Godny zaufania. — Referencje. Oferty sub „M. P."

ראקאלעז

איבערצוגעבען געשעפטס - לאקאלען פון 4 צימערן פון 1-טען יאנואר אן אויף נאוואמיעסקא 7 וו. 11 רעכטע אפיצינע 1-טער שטאק.

ווארימע מיט עלעקטריש ליכט און בעקוועמע וואוינונגען פון זאפארט צו פערמיטען אין ווישניאווא-גורא ביי ה' א. פאיקאוו.

צו פערמיטען א זוניג ליכטיג צימער ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע מיט אלע בעקוועמליכקייטען און מיט א בעזונדערן דורכגאנג. צו ערפאהרען זשעלאזנא 9, זילבערבערג.

Pokój z osobnym wejściem z wygodami przy lepszej rodzinie tanio do oddania od zaraz. Wiadomość Cegielniana 37, m. 27

פערשידענעס

צוליב אפרייזע ביליג צו פערקויפען אנ'איינגעפיהרטע פאבריקעל מיט א געזיכערטע פרנסה. פולנאצנא 5 אלשטיין.

Zaginiony został weksel na zł. 50.— z wystawienia R. Zelkowicz, Słupca, Mickiewicza 8 na zlecenie B. Szliferstein, Łódź, Pl. Wolności 6, pł. 20/I 1936. Weksel zostaje unieważniony

לעטשניצע

פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד
ווענעריש - קראנקע, מענער - שוועכע און הויט - קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס - סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל

אנאנסען
— אין —
פאלקסבלאט
האבן גרויס ערפאלג

Dr. med. **H. Wajs**
כירורג
וואוינט יעצט
פיעטריקאווער 17
טעל. 148-01

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען קראנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעהמט אן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30 אוו.

Dr. med. **M. TAUBENHAUS**
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעהמט אן פון 4—8 אוונד.

Dr. **W. Łagunowski**
specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz. w niedzielę i święta od 10—1.

לעטשניצע

פון דאקטוירים- ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאן 137-63
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
דר. קויפמאן, דר. דינעזאן,
דר. רויטער, דר. שפירא,
דר. שמערלאווסקי,
דר. י. איציקזאן, דר. סטופאי,
דר. שמירגעלד (נערווען קראנקה.)
און דענטיסטין סטאראפאלסקא
וויזיטען אין שטאט
אלע ארט מעדיצינישע הילף.
קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפיע
א וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

פאר ווענעריש-קראנקע
מענער - שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי-דאקטאר פון 11-1 און פון 5-7 אוונד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
WŁADYSŁAW SZPIRO
CHIRURG
4-6 popoł.
Sienkiewicza 34, tel. 222-10.

Dr. med. **FELDMAN**
אקושעריע און פרויען - קראנקהייטען
נעהמט אן פון 11—1
אויף זגערזשער 24,
פראנט 1טער שטאק, פריוואט-וואוינונג
KILINSKIEGO 113, tel. 155-77

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

געשיכטע פון מצרים אין די צייטען פון חומש

וועגען פערשטארבענעם גרעסטען עגיפטען־פארשער פראפעסאר דזשיימס ברעסטעד

פון ג. זאלאוויץ

מיט דעם טויט פון 70־יעהריגען פראפעסאר דזשיימס ברעסטעד, האט אמעריקע איצט פערלוירען איהר גרעסטען פארשער און קענער פון דער געשיכטע פון אלטען מצרים. פראפ. ברעסטעד איז געוועזן איינער פון די בעריהמטסטע עגיפטאלאגען אין דער וועלט. א לעבען־לאנג האט ער געפארשט און געשטודירט די שפראכען און די מנהגים פון די פערשוואונדענע פעלקער אין קליין־אזיען. פערגעסענע שטעט, וואס זענען געלעגען בעגראבען הונדערטער פוס אונטער דער ערד, האט ער אויסגעגראבען, פאלאצען און קברים פון אמאליגע בעריהמטע פרעה'ס האט ער אויסגעגראבען. א דאנק זיינע פארשונגען און אויסגראבונגען ווייסען מיר איצט אהן א שיעור מעהר וועגען די פעלקער און לענדער פון קליין־אזיען ווי אמאל.

דזשיימס ברעסטעד איז געווען פערליבט אין דער פערגאנגענהייט.

זיין הויפט־אינטערעס איז געלעגען אין דער פערגאנגענהייט פון די אלע פעלקער און לענדער, וואס ווערען דערמאהנט אין חומש. ער האט אויפגעגעבען א קאריערע אלס גייסטליכער, אום צו ווערען א קענער פון אלטע שפראכען און פערשוואונדענע ציוויליזאציעס.

די וויסענשאפט פון ארכעאלאגיע, פון מאכען אויסגראבונגען אין אלטע לענדער מיט אלטע ציוויליזאציעס, איז שוין קארגע פינף הונדערט יאהר אלט. עס האט זיך אנגעהויבען אין איטאליען אין דעם פופצעהנטען יאהרהונדערט, ווען מענשען האבען ביסלעכווייז גענומען ענטדעקען און אויפדעקען די פערגאנגענהייט, אויסגראבען די דענקמאלען און חפצים פון אמאליגען רוים. די ארכעאלאגיע האט זיך אנגעהויבען אין דער זעלבער צייט, ווען די רענעסאנס האט זיך אנגעהויבען. דאס געבורט פון ארכעאלאגיע אלס א קונסט און א וויסענשאפט, ביידע זאכען אינאיינעם, איז געווען א טייל פון יענער גלארייכער עפאכע, אין דער איראפעאישער געשיכטע, וואס ווערט בעצייכענט אלס רענעסאנס, אדער ווידער־געבורט פון דער גריכיש־רוימישער ציוויליזאציע. ווען מענשען האבען אנגעהויבען זיך ווידעראמאל צו אינטערעסירען אין די קלאסישע שפראכען און ליטעראטור, וויסענשאפט און פילאזאפיע, האבען זיי גענומען גראבען טיף אין דער ערד פון גריכענלאנד און איטאליען, וואו עס זענען געלעגען פערשאטען די זעלטענסטע קונסטווערק און אנטיקען פון דער אלטער צייט.

די וויסענשאפט, וואס איז בעקאנט אלס „עגיפטאלאגיע" — דאס שטודיום פונ'ם אמאליגען מצרים — האט זיך אנגעפאנגען אויף אן אמת'ן ענדע 18־טען יאהרהונדערט, ווען נאפאלעאן האט איינגענומען עגיפטען, און פראנצויזישע וויסענשאפט־לייט האבען גענומען דארט מאכען אויסגראבונגען. די ערשטע און וויכטיגסטע ענטדעקונג איז געווען דאס ראזעטא שטיין — א שטיק עגיפטישער זיילענשטיין, וואס מ'האט געפונען נעבען דער שטאט ראזעטא. אויפ'ן שטיין זענען געווען אויסגעקריצט אויפשריפטען אין דריי לשונות — גריכיש און צוויי ערליי סארטען היראגליפען, די בילדער־שפראך אדער פערצייטיגע שפראך פון מצרים. א פראנצויזישער אפיצער מיט'ן נאמען ברוטאר האט א לאנגע צייט שטודירט דעם שטיין, פערגליכען דעם גריכישען אויפשריפט מיט די „היראגליפען" אדער בילדער־שפראך, און ענדליך דערגאנגען דעם סוד פון דער פערצייטיגער שפראך. ער האט אויסגעפונען די בעדייטונג פון יעדען בילד אויפ'ן שטיין, דעם אלף־בית פון דער אמאליגער עגיפטישער שפראך. ער האט אויסגעפונען, אז די פערצייטיגע עגיפטער האבען געהאט צווייערליי שפראכען — איין שפראך, וואס איז בענוצט געווארען פונ'ם פראסטען פאלק, און א צווייטע שפראך, וואס איז בענוצט געווארען פונ'ם פריסטער קלאס. דער „ראזעטא שטיין" — עס געפינט זיך איצט אינ'ם בריטישען מוזעאום אין לאנדאן — איז דער פונדאמענט פון דעם מאדערנעם שטודיום פון עגיפטאלאגיע. א דאנק דעם, האט מען נאכהער געקענט איבערלייענען און איבערזעצען די אויפשריפטען אויף די אלע עגיפטישע מאנומענטען. א דאנק דעם, האט מען געקענט איבערלייענען און איבערזעצען די פערשריבענע „פאפירוסען" — די פארצייטיגע פאפיר, געמאכט פון א געוויסען פלאנץ, וואס פלעגט וואקסען אין עגיפטען. די אמאליגע עגיפטער פלעגען שרייבען זייערע דאקומענטען אויפ'ן דאזיגען סארט פאפיר אדער „פאפירוס". דער שטודיום פון די אומצעהליגע „פאפירוסען", וואס מ'האט ענטדעקט אונטער דער ערד, האט זיך אנגעפאנגען בלויז דאן, ווען מ'האט געהאט דעם שליסעל צו די צוויי פארצייטיגע עגיפטישע שפראכען.

די מייסטע אויסגראבונגען ווערען געמאכט אין עגיפטען. פארוואס גראד עגיפטען? הויפטזעכליך צוליב דעם דארטיגען קלימאט. דער קלימאט אין עגיפטען איז א ווארימער און א טרוקענער. נישטא דארט קיין פייכטקייט, נישטא קיין קעלט. ס'איז א קלימאט, וואס פרעזערווירט אלצדינג. דאס, וואס מענשען האבען איבערגעלאזט נאך זיך מיר פיר און פינף טויזענד יאהר צוריק, איז פערבליבען ביז'ן היינטיגען טאג אין אן אויסגעצייכענטען צושטאנד. סטאטועס און חפצים, וואס וואלטען פערדזשאווערט געווארען אדער צופאלען, אין א פייכטען קלימאט, האלטען אן זייער גאנצקייט און אריגינעלען אויסזעהען טויזענדער יאהרען נאכאנאנד אין דעם טרוקענעם קלימאט פון עגיפטען. מ'האט אנגעהויבען מאכען אויסגראבונגען אויף א גרויסען מאסשטאב אין עגיפטען ערשט אין די פופציגער און זעכציגער יאהרען פון דעם ניינצעהנטען יאהרהונדערט.

די לעצטע צעהן פופצעהן יאהר איז דער אינטערעס אין ארכעאלאגיע געוואלדיג אויסגעוואקסען אין דער וועלט. ספעציעל זינט מ'האט אויסגעגראבען דאס קבר פון דעם פרעה טוטאנקאמען. עס האבען זיך צעשפילט די פאנטאזיעס ביי אלעמען!... דער צייטונגס־לעזער האט מיטאמאל ענטדעקט, אז אמאל, מיט פינף טויזענד יאהר צוריק, האט געלעבט א הערשער אין מצרים, וואס האט געהייסען טוטאנקאמען. מ'האט זיך בעקענט מיט די אויפשריפטען אויף די ווענד פון זיין קעניגליכען קבר. איינע פון די דאזיגע אויפשריפטען האט ארויפגעווארפען א ציטער אויף מיליאנען לעזער. „דער טויט זאל קומען צו־פליהען אויף זיינע אדלער־פליגלען צו דעם יעניגען, וואס וועט וואגען צו פערשוועכען דעם קבר פון דעם פרעה". — אזוי לייענט זיך די אויפשריפט. פון די פערציג מענשען, וואס האבען אריינגעדרונגען אין טוטאנקאמען'ס קבר, זענען שוין צוואנציג געשטארבען. ביי מאנכע אבערגלויבישע מענשען איז פערשפרייט א מיינונג, אז טוטאנקאמען'ס קללה פערפאלגט אלע די, וואס האבען „פעראומרייניגט" זיין קבר מיט זייער אנוועזענהייט. די דאקטוירים, וואס האבען בעהאנדעלט פראפעסאר ברעסטעד'ן, ביז זיין לעצטער קראנקהייט, האבען געפונען פאר נויטיג ארויסצוגעבען אן ערקלערונג פאר דער עפענטליכקייט, אז זייער פאציענט איז געשטארבען פון א גאנץ געוועהנליכער אנשטעקונג און נישט פון קיין קללה.

וועלכער איז דער ריכטיגער האנס סאהל?

אינטערעסאנטער פראצעס פון א הויף־שטאפלער

סוף פעברואר איז אין סלאמעא ארעסטירט געווארען א יונגער מאן, וואס האט זיך אויסגעגעבען אלס דער בעקאנטער יודיש־דייטשער ליטעראט האנס סאהל. ער האט פארגעשטעלט א לעגיטימאציע פון „אינטערנאציאנאלען נאכריכטען ביורא" אין פאריז ווי אויך א צווייטע לעגיטימאציע פון דעם זעלבען ביורא אויפ'ן נאמען פון האנס בורג. צוליב דעם, וואס מען האט ביי איהם געפינען צוויי לעגיטימאציעס אויף פערשידענע נעמען איז ער איינגעזעצט געווארען אין תפיסה און די פאליציי האט אנגעהויבען אן אויספארשונג.

ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען איז דער ריכטיגער נאמען פון ארעסטירטען האנס מארטין גינסבורג געבוירען אין קעניגסבערג, אין 1933 איז ער ארעסטירט געווארען אין דייטשלאנד. מען האט איהם אינטערנירט אין קאנצענטראציע לאגער אין אראניענבורג און דאן אין דאכאו. מיט א יאהר שפעטער איז איהם געלונגען צו אנטלויפען. ער איז געקומען קיין פוילען, ער איז געווען אין ווילנע, ווארשא, קראקא, וואו ער איז געקומען אין בעריהרונג מיט די יודישע ליטעראריש־קרייזען און האט זיך אויסגעגעבען אלס דער בעקאנטער דיכטער האנס סאהל. ער איז אויך געווען אין קראקא, זאקאפאנע, זאלעשטשיקי, ווי אויך ביז איצט אין לאדז וואו ער איז געקומען אין קאנטאקט מיט די ליטעראריש און זשורנאליסטישע קרייזען. אין קראקא איז ער בעת א פארלעזונג דעמאסקירט געווארען ווייל גראד האט זיך אין זאל געפינען א פערזאן וואס האט איהם געקענט אלס גינסבורג און נישט סאהל.

די פוילישע פאליציי האט פעסטגעשטעלט, אז אזא אינפארמאציע ביורא פון וועלכער דער פערהאלטענער האט פארגעשטעלט א לעגיטימאציע עקזיסטירט בכלל נישט אין פאריז. א חוץ דעם האט די דייטשע געסטאפא וועגען איהם ארויסגעגעבען פאלגענדע מיינונג: גינסבורג־סאהל איז א הויף־שטאפלער, אמאל האט ער געהערט צו דער דייטשער קאמוניסטישער פארטיי פון וועלכער ער איז אויסגעשלאסען געווארען און ער איז געשטעלט געווארען אויף דער שווארצער ליסטע אלס פראוואקאטאר און קאנפידענט.

די טעג איז אין קאלאמעא פארגעקומען זיין פראצעס פאר אונלעגאל איבערגעהען די גרעניץ און פעלשען א לעגיטימאציע.

האנס גינסבורג—סאהל האט זיך אין געריכט פערטיידיגט, אז ער איז א אנהענגער פון אטא שטראסערס פארטיי, ער איז אלזא א געגנער סיי פון די קאמוניסטען, סיי פון היטלעריזם. ווייטער האט ער ערקלערט, אז ער בענוצט זיך שוין מיט דעם פסעודאנים האנס סאהל זייט 1929 ווען ער האט פערעפענטליכט זיין ערשט בוך (21 בריפע איינעס אונבעקאנטען). דער האנס סאהל אבער, וואס וואוינט אין פאריז האט איהם אויסגעכאפט זיין פסעודאנים.

אמת איז, אז דער ריכטיגער האנס סאהל איז א אויסגעצייכענטער טאלאנטירטער דיכטער. איצט איז אבער שווער פעסטצושטעלען ווער עס זאגט אמת. דער בעשולדיגטער האט זיך אינטערעסירט מיט אלע ערשיינונגען פון פאליטישען און קולטורעלען לעבען, וואס בעווייזט דער פאקט, אז נישט קוקענדיג אויף זיין יוגענד (ער איז אלט 23 יאהר) איז ער שוין איינציגע מאל געווען אין מאסקווא, אין פראנקרייך און אין אנדערע לענדער. אויב אפילו עס איז געשעהען עפעס א מיסטיפיקאציע מיט זיין פערזאן, איז עס נאר מעגליך געווען א דאנק דעם אויסערגעוועהנליכען צויבער פון זיין פערזאן צוליב וואס עס איז איהם געלונגען אריינצופיהרען אין טעות אזויפיל אנגעזעהענע ליטעראטען. עס איז אינטערעסאנט, אז אין תפיסה אין קאלאמעא האט גינסבורג אנגעשריבען צוויי בענדער פאעזיע און א באנד נאוועלען.

ביים סוף פון די געריכטס אונטערהאנדלונגען, האט דער אנגעקלאגטער, וועלכער האט די גאנצע צייט גערעדט דייטש געבעטען, מען זאל איהם בעפרייען, ציטירענדיג מיצקעוויטשען אז דאס געפיהל און דער גלויבען רעדען צו איהם מעהר, ווי דאס גלעזעל און אויג פון געלעהרטען. ער האט נאך צוגעגעבען, אז האנס סאהל, וואס וואוינט אין פאריז הייסט פאקטיש סאלאמאן האנס.

דאס געריכט האט ארויסגעטראגען אן אורטייל לויט וועלכען גינסבורג־סאהל איז פערמשפט געווארען פאר אונלעגאלען איבערגעהן די ליטוויש־פוילישע גרעניץ צו 6 חדשים תפיסה, פאר פעלשען צוויי פעסער צו 6 חדשים, פאר'ן ערשטען פאל און 8 חדשים פאר'ן צווייטען פאל, ווי אויך פאר'ן ארויסטרעטען אין קראקא, ווארשא לאדז זאקאפאנע אונטערן נאמען האנס סאהל אויף 9 חדשים תפיסה. די אלע שטראפען זענען פעראייניגט געווארען צו איין שטראף פון 10 חדשים.

א חוץ דעם איז אריין אינקראפט דער פסק־דין וועגען איין חודש תפיסה, וואס ער האט בעקומען אין שייכות מיט זיין אראגאנטישען פערהאלטען זיך לגבי דער געריכטס־מאכט. ער האט נעמליך אין דער אנקלאגע וואס ער האט אריינגעטראגען געגען דעם אויספארשונגס־ארעסט האט ער בענוצט דאס ווארט „ווילקיר" אויפ'ן אדרעס פון געריכט. א חוץ דעם האט ער געשריבען, אז „דאס געריכט קען אזוי האנדלען מיט א פוילישען בירגער און נישט קיין פרעמדען".

דער זינדיגער זוהן פון גרויסען רבי'ן פון ליאדי

פון מנשה אונגער

— 2. —

דערפאר האט די גרויסע נשמה פון ר' משה'ן, דער זוהן פון גרויסען רבי'ן ר' שניאור זלמן פון ליאדי, געמוזט אזויפיל ליידען אויף דער וועלט — דערצעהלט די חסידישע לעגענדע — ווייל דער פאטער זיינער האט פערטשעפעט דעם רבי'ן ר' ברוכ'ל פון מעזשיבעזש, וועלכער איז געווען אן עכט אייניקעל פון ר' ישראל בעל־שם־טוב; ווארים א מחלוקה האט אויסגעבראכען צווישען דעם רבי'ן ר' ברוכ'ל און דעם רבי'ן ר' שניאור זלמן פון ליאדי.

האט אמאל געטראפען, אז דער ליאדיער רבי איז געקומען קיין מעזשיבעזש צו זיין אויפ'ן קבר פון בעל־שם־טוב, האט דער רבי ר' ברוכ'ל צוערשט געהאט פאר איהם פערשלאסען דעם „אוהל", וואו דער בעש"ט איז געלעגען. ערשט נאך לאנגער מיה איז די חסידים געלונגען צו פועל'ן ביים רבי'ן ר' ברוכ'לען, אז מען זאל צוריק עפענען דעם „ציון".

האט דער רבי ר' שניאור זלמן געוואלט נוהג כבוד זיין אין רבי'ן ר' ברוכ'לען און ער איז, נאכדעם ווי ער האט זיך משתטח געווען אויפ'ן קבר פון בעש"ט, צו איהם אהיימגעגאנגען, אבער ר' ברוכ'ל האט געהאלטען, אז קיינער טאר נישט זיין קיין רבי, א חוץ ער אליין, ווייל ער איז אן אייניקעל פון בעל־שם־טוב, און ער האט געהאט גרויס תרעומות אויפ'ן ליאדיער רבי'ן.

און אזוי ווי דער רבי ר' ברוכ'ל האט דערזעהען, אז דער ליאדער רבי קומט אריין צו איהם אין שטוב אריין, האט ער זיך געזעצט אויף זיין זיידענ'ס שטול, ווי ער וואלט זיך געוואלט בעשיצען אונטער'ן שאטען פון זיין גרויסען זיידען, דעם „בעל־שם־טוב".

דער רבי ר' ברוכ'ל האט זיך נישט אויפגעשטעלט, ווען דער ליאדיער רבי איז אריינגעקומען, נאר זיצענדיג האט ער אויסגעשטרעקט די שפיץ פינגער און געגעבען איהם שלום־עליכם און איהם געזאגט: „מיר האבען אויף אייך ארויסגעקוקט, ווייל מיר האבען אייך א סך קשיות צו פרעגען"....

— אדרבה — האט דער ליאדיער רבי געזאגט און אויפגעהויבען זיינע שווערע ברעמען פון זיינע טיפע אויגען — מיר זענען מוכן צו ענטפערען.

— אונז איז קשה — האט ר' ברוכ'ל געצויגען די ווערטער — פאַ־וואס איהר זאגט נישט פרייטאג צונאכט ביים דאווענען קבלת־שבת „ושמרו" (די חב"ד'ער חסידים זאגען נישט „ושמרו", כדי עס זאל נישט זיין קיין הפסק צווישען „גאולה" און תפילה").

— און וואו שטעהט דאס געשריבען, אז מען דארף יא זאגען „ושמרו"? — האט דער ליאדיער רבי צוריקגעפרעגט און געוואלט דערמיט איהם געבען אנצוהערען, אז מען ווייסט, דאס ער איז נישט קיין גרויסער למדן אין נגלה...

איז דארט דעמאלט געווען ר' יוסף יאמפאלער, דער זוהן פון רבי'ן ר' מיכל פון זלאטשעוו; האט ער זיך אנגערופען:

— אין הימעל איז געווארען אזא גרויסער יאריד, וואס די יודען זאגען „ושמרו", קומט איהר צו געהען און פרעגט גאר, וואו עס שטעהט, אז מען דארף זאגען „ושמרו".

דער ליאדיער רבי האט אבער נישט געוואלט מען זאל מיט איהם רעדען וועגען הימעל־זאכען, ווען עס האנדעלט זיך וועגען א דין, און ער האט געענטפערט מיט א שמייכעל:

— מילא, נישט קיין גרויס אומגליק, ווען מען איז אויף אלע יארידים און מען פערפעהלט איין יאריד,...

דא האט זיך דער רבי ר' ברוכ'ל שוין נישט געקאנט איינהאלטען, און ער האט זיך אנגעלייגט מיט ביידע הענד אויף זיין זיידענ'ס שטול און א געשריי געטון:

— דרך־ארץ דארף מען פאר מיר האבען! איך בין אן אייניקעל פון מיין הייליגען זיידען דעם בעל־שם־טוב הקדוש!...

האט איהם דער ליאדיער רבי צוריק מיט שטאלץ געענטפערט:

— איהר זייט אן אייניקעל פון בעל־שם־טוב בגשמיות און איך בין דעם בעל־שם־טוב'ס א אייניקעל ברוחניות, ווייל איך בין א תלמיד פון גרויסען מגיד ר' בער פון מעזריטש, וועלכער איז געווען א תלמיד מובהק פון בעל־שם־טוב הקדוש...

— איהר רעדט שוין מיט מיר א דריי־פערטעל שעה און איך האב נישט געהערט איהר זאלט די גאנצע צייט כאטש איין מאל דערמאנען א הייליגען „שם" — האט זיך ר' ברוכ'ל צובייזערט.

— אין וואס? — האט ר' שניאור זלמן געלאסען געענטפערט — האט האבען מיר די מגילה וואס מיר זענען מחויב איהר צו לייענען יעדען יאהר, און טאמער פערפעהלען מיר צו הערען איין אות פון איהר, האבען מיר נישט יוצא געווען מיט דער מצוה, און דאך ווערט נישט דערמאנט דארט קיין איין „שם", און פונדעסטוועגען ווייסען מיר, אז די מגילה איז פול מיט „שמות" ברמז...

דא האט זיך שוין דער רבי ר' ברוך נישט געקאנט איינהאלטען, וואס דער ליאדיער רבי רעדט פון זיך אזוי גרויס און ער האט מיט כעס א געשריי געגעבען:

— דרך־ארץ דארף מען פאר מיר האבען! איך גיה אנגעטון אין די תפילין פון מיין הייליגען זיידען, דעם בעל־שם־טוב!...

— תפילין, וואס מען האט זיבען יאהר נישט בודק געווען, זענען על־פי־דין פסול, מעגען זיי אויך זיין דעם בעל־שם־טוב'ס אליין — האט דער ליאדיער רבי צוריק א געשריי געגעבען, און איז באלד אנטלאפען פון דער שטוב ארויס...

דער ליאדיער רבי האט גלייך דערנאך געהייסען איינשפאנען די בויד, וואס איז געשטאנען פאר'ן רבי'נ'ס הויז, און געהייסען וואס שנעלער ארויספאהרען פון דער שטאט, ווייל ער האט מורא געהאט פאר א „הקפדה" פון רבי'ן ר' ברוכ'ל.

— ער איז פארט דעם בעל־שם־טוב'ס אן אמת'דיג אייניקעל, און שלעכטס קאן יעדער איינער טאן... — האט דער ליאדיער רבי געזאגט צו זיין גבאי — אבער קיין טובה וועט ער זיך אויך נישט טאן...

און דער רבי ר' ברוכ'ל האט שוין מעהר נישט געקאנט רוהען און ער האט גלייך דערנאך, ווי דער ליאדיער רבי איז אנטלאפען פון זיין שטוב, געשיקט רופען נאך דעם סופר, ער זאל איבערזעהען די תפילין זיינע, וואס ער האט גע'ירש'ענט פון בעל־שם־טוב.

איז באלד געקומען דער סופר און האט איבערגעזעהען די תפילין און ער האט טאקע געפונען, אז זיי זענען פסול — עס איז געווען אפגעמעקט א „יוד" פון „שם"...

איז דער רבי ר' ברוכ'ל ארומגעלאפען איבער דער שטוב א צעקאכטער און האט געוויינט מיט ביטערע טרעהרען: „וואס וויל מען פון מיר האבען? — האט ער צו זיך אליין גערעדט — פאר־וואס האט „ער" מיר גע'פסל'ט די תפילין פון מיין זיידען?"...

און צום סוף האט ער א געשריי געגעבען: „ער האט מיר אויסגעריסען א „יוד" פון מיינע תפילין, און איך וועל איהם אויסרייסען א „יוד" פון זיינע קינדער!"...

און אט דערפאר זענען דעמאלט פארגעקומען צוויי גרויסע טראגעדיעס אין די רבי'אישע הויפען... צוליב יענער הקפדה פון ליאדיער רבי'ן איז ביים רבי'ן ר' ברוכ'לען אין דעמזעלבען יאהר זיין בעליבטסטע טאכטער געשטארבען...

און די קללה פון רבי'ן ר' ברוכ'ל איז אויסגעגאנגען אויף דעם בעסטען קינד פון ליאדיער רבי'נ'ס הויז.

די קללה האט זיך אויסגעגאסען אויף דעם טייערסטען זוהן פון ליאדיער רבי'ן, אויף ר' משה'ן. איז ר' משה געוואקסען ביים ליאדיער רבי'ן, און איז געוואקסען אין זיך תורה און חכמה, סיי אין נגלה און סיי אין נסתר, און אויף זיין קאפ האט געלויערט די קללה פון רבי'ן ר' ברוכ'ל.

(פארטזעצונג מארגען)

ביי נאכט פערטריבען פון זייערע וואוינונגען

די לאגע פון די דייטשע יודען אין די קליינע שטעטלעך

ווי מיר האבן שוין בשעתו געשריבן איז אין פאריז ערשינען א בוך „דער געלער פלעק" (די אויסראטונג פון 500.000 דייטשע יודען), דאס איז א זאמלונג פון דאקומענטען פון דעם טאג־טעגליכען נאצי־טעראר קעגען יודען אין היטלער־דייטשלאנד.

עס איז זעלבסטפערשטענדליך אוממעגליך צוזאמענשטעלען דאס גאנצע מאטעריאל וועגען די פערפאלגונגען פון די דייטשע יודען. „דער געלער פלעק" האט אויך ניט די מעגליכקייט צונויפצושטעלען די גאנצע ליסטע פון די אוממענשליכע רדיפות, וואס די יודען אין דייטשלאנד האבען אויסצושטעהן. און וואס לעבען די דייטשע יודען ווירקליך איבער אין יענע קליינע פראווינץ־געגענדען, פון וועלכע עס דערלאנגט אפילו ניט קיין געשריי צום אויער פון א אויסלענדישען קארעספאנדענט, שפיגלען זיך אפ אזעלכע סצענעס:

„איצט זענען מעהר ניט פאראן קיין יודען אין גלאדענבאך, הגם נאך מיט א קורצער צייט צוריק האבען דארט געוואוינט 16 יודישע פאמיליעס. מיט א האלב יאהר צוריק זענען נאך דארט געווען מעהר. אבער דאן האט פאסירט פאלגענדעס: אין א ווארימע זומער־נאכט איז פלוצלינג אויסגעבראכען א שטורעמדיגער שטורם און עס האט געגאסן א מבול'דיגער רעגען. פלוצלינג איז דורכ'ן פענסטער צו מיר אין שטוב אריינגעפאלען א שטיין און אין א מינוט ארום איז די טיר אויפגעריסען געווארען און די שטוב איז געווארען פול מיט שטורמיסטען. מיין פרוי און איך און מיינע צוויי קינדער זענען ארויסגעשלעפט געווארען פון די בעטען און אזוי ווי מיר זענען געווען אין די נאכט־העמדער, האט מען אונז ארויסגעטריבען אויפ'ן רעגען. דערווייל זענען שוין אויך אנדערע יודען געהאלטען געווארען פון די באנדיטען. דאס רוב האט פונקט אזוי ווי מיר ניט געהאט אויף זיך מעהר ווי די נאכט־העמדער. נאר א קליינער טייל האט געהאט מיט זיך א קאלדרע אדער עפעס א שמאטע, מיט וועלכער זיי האבען זיך ארומגעוויקעלט די פיס און אזוי איז עס געגאנגען פון הויז צו הויז. מען האט אלע יודען ארויסגעשלעפט און געטריבען זיי מיט די פויסטען. אויף דער פראגע, וואס עס וועט מיט אונז געשעהן, האבען מיר ניט בעקומען קיין תשובה. מען האט אונז נאר געזידעלט און אין א פאר מינוט ארום האבען מיר אלע געטריפט פון וואסער פון אונזער נאקעטע קערפער. אזוי האט מען אונז אלע יודען פון שטעטעל ארויסגעפיהרט אויפ'ן שאסע און דארט האבען מיר געמוזט מענער, פרויען און קינדער שטעהן אונטער דעם נאסען רעגען. אלס ענטפער אויף די געוויינען פון די פרויען און קינדער האבען זיי געקריגען געשלאגען און געקלאפט. ביז פארטאגס זענען מיר אלע געשטאנען נאקעט אין דעם רעגען. דאן האט מען אונז צוריקגעפיהרט אין דער שטאט און ערלויבט צוריקצוגעהן אין אונזערע וואוינונגען. איבעראל זענען די שענק געווען אויפגעריסען און אלע קליידער צוגנב'עט, די פענסטער און מעבעל צובראכען.

אין א פאר וואכען ארום זענען די ס. א.־חיות ווידער געקומען מיט די פייערלעשער שפריצען און האבען אלע וואוינונגען, אין וועלכע עס האבען זיך נאך געפינען יודען, פערפליצט מיט וואסער, אזוי אז אלץ איז געווארען פערניכטעט און אין די הייזער האט מען מעהר ניט געקענט וואוינען. אין אנדערע שטעטלעך אין העסען איז אויך געשעהן דאסזעלבע. איבעראל אין קרייז געלנהויזען און אויך ביי אלספעלד און ביי האנאו זענען די פענסטער געווען אויסגעהאקט און מענער און פרויען זענען מערדערליך געשלאגען געווארען. אין דער גאנצער געגענד איז אוממעגליך פאר די יודען ווייטער צו בלייבען".

אין א סך געגענדען אין דייטשלאנד האבען זיך אפגעשפילט ענליכע סצענעס. זענען שוין די דערפער „אפגערייניגט", נעמט מען זיך צו די שטעטלעך, און איינציגווייז דרינגט די פאגראם־כוואליע אריין אויך אין די גרויסע שטעט. דארט, פערשטעהט זיך, וואו געוועהנליכע פאגראם־אקציעס וואלטען געקענט ארויסרופען א נישט אנגענעהמען רעאקציע אין אויסלאנד, בענוצט מען זיך בעסער מיט די מיטלען פון קאלטען טעראר: אין די דערפער שלאגט מען די יודען ביז צום טויט; אין בערלין, דיסעלדארף און האמבורג ווערט ביי זיי צוגענומען דאס פערמעגען, זיי ווערען אפגעזאגט פון די פאסטענס, געמאכט פרנסה־לאז, און אפטמאל ארעסטירט. דער דאזיגער באראבאריזם חזר'ט זיך איבער יעדען טאג. יא, די אויסראטונג פון די יודען איז דער איינציגער פונקט פון פראגראם, וואס די נאציס ווילען אדורכפיהרען.

מען האט אפט געמיינט, אז אויך אין דער יודישער פראגע וועט סוף־כל־סוף קומען צו א קאמפראמיס. עס איז דא געווען פלומרשטע פויזען אין דער סעריע פון פערפאלגונגען. אויך איצט נאך דער פערעפענטליכונג פון די נירענבערג־געזעצען, זעהט אויס ווי עס וואלט אריינגעטרעטען א געוויסע בערוהיגונג, אבער דאס איז נאר א טריק. בכדי די אלימפיאדע, וואס הויבט זיך שוין אן סוף יאנואר אין גארמיש־פארטענקירכען צו עפענען מיט גלאנץ איז די אפענע יודען־פערפאלגונג עטוואס צוריקגעהאלטען געווארען. אין די קליינע דערפער, דארט וואו א פוס פון א אלימפיאדע בעזוכער וועט קיינמאל נישט פערבלאנדזשען, קענען די יודען ווייטער געשלאגען און אויסגעהונגערט ווערען, אבער אויף די גרויסע שאסען, אויף וועלכע עס וועלען פליהען די אויטאס פון די פרעמדע געסט, האבען אויף א פאר חדשים געמוזט פערשווינדען די שילדען מיט פאנאטישע אויפשריפטען: „אכטונג א מזיק בוינונג! יודען דארפן דא פאהרן מיט דער שנעלקייט פון 120 קילאמעטער!"

פערשטעהט זיך, אז אויך די יודישע ספארטלער דארפען זיך צוטרייטען צו דער אלימפיאדע. ווי אזוי זיי זאלען דא מאכען אין זייער זאך. פאר זיי איז לויט די ווערטער פון ספארט רייכספיהרער פאן טשאממער — אסטען, „יעדע פרייהייט געגעבען" אבער ניט די פרייהייט צו געהערען צו א ספארט אדער טורן־פעריין, אהער צו טרעניר'ן אויף א ספארט־פלאץ. אין דער היים, ביי זיך אין צימער, קענען זיי שווימען, ווארפען מיט דיסק און שפילען טענים. עס וואלט כדאי געווען, אז די אונהענגער פון דער דייטשער אלימפיאדע אין די פעראייניגטע שטאטען, ענגלאנד און פראנקרייך זאלען זיך נאכפארשען ביי פאן טשאממער אין אסטען, פארוואס מען זעהט אויגענשיינליך נאך נישט מעהר די בריהמטע באל. די [illegible] דייטשע אייז־האקעי שפילער, וואו עס געפינען זיך די ביידע דייטשע מייסטער אין [illegible], ראזענטאל און אונזער; וואס עס מאכען עפעס די בעריהמטע שפרינגער און לויפער גאטאן, לעווי און קאהן; און פארוואס האלטען זיך פריילין יאקאב, די דייטשע מייסטערין אין ווארפען מיט דער שפיז און דער דייטשער טענים־מייסטער פרען אויף אין ענגלאנד אנשטאט צו טרענירען אין דייטשלאנד צו דער אלימפיאדע?

די מאטאריזירטע־ציילער פון דעם „געלען פלעק" פערעפענטליכט אויך א סעריע פון די עקעלהאפטסטע פאטאגראפיעס און צייכנונגען, וואס זענען גענומען פון „שטירמער", אויך דאס איז א פערדינסט: די וועלט דארף וויסען דעם נישט פערגעסען, הגם דער „שטירמער" זאל שוין אין דער נאהענטסטער צייט פערקויפט ווערען. דער פריינד פון פיהרער, וועלכער האט שוין מיט זיין צייטונג פערדינט מיליאנען און בויט זיך איצט אין נירענבערג א פאלאץ, וויל איצט פערקויפען זיין פארנאגראפישע צייטונג און בעקומען פאר איהר צוויי און א האלבען מיליאן מארק.

מיטעלשטאנד אין אמעריקא פערמשפט צום אונטערגעהן

די גרעסטע מעהרהייט פון די פארשטעהער פון די אזוי גערופענע מיטעלע שיכטען, דאס הייסט פון די אלע, וואס זענען נישט קיין גרויסע קאפיטאליסטען, נישט קיין פארמערס נישט קיין ארבייטער זענען אין אמעריקע פערמשפט צום אונטערגעהען.

די פאקטען זענען זעהר בעלעהרענד אין משך פון דריי יאהר פון 1930 ביז 1932 זענען 87,000 פערזאן, וואס האבען אויסגעמאכט דעם זעקסטען טייל פון אלע קליינע סוחרים, אינדוסטריעלער און האנדווערקער פון די פעראייניגטע שטאטען רואינירט געווארען דורכ'ן קריזיס. זייט יענער צייט האבען א סך טויזענטער פערגרעסערט די צאהל פון יענע נייע ארימעלייט. די אבער וואס האלטען זיך נאך, זענען צוליב דער שארפער קאנקורענץ, וואס הערשט אויפ'ן מארק שטענדיג בעדראהט פון באנקראט. מיליאנען קוואליפיצירטע ארבייטער און בעאמטע זענען ארבייטסלאז. די היזקות, וואס די מיטעל שיכטען האבען געליטען זענען געוואלדיג. עס איז בערעכענט געווארען, אז די סומע הכנסות פון פערזאנען וואס זייערע יעהרליכע הכנסה שטייגט נישט איבער 5000 דאלאר" האט אין 1919 בעטראפען 27 מיליארד דאלאר און אין 1932 האט זי נישט בעטראפען קיין גאנצע 4 מיליארד דאלאר דער אנטייל פון די מיטעלע שיכטען אין די נאציאנאל הכנסה איז געפאלען פון 17 פראצענט אויף 4 פראצענט, מיליאנען פארשטעהער פון די מיטעלע קלאסען זענען אריינגעפאלען אין תהום פון ארימקייט, גלייכצייטיג מיט ארבייטער און מוזען עסען דאס ביטערע ברויט פון נדבות.

אין 1930 זענען אין די פעראייניגטע שטאטען געווען 12,5 מיליאן פערזאן וואס האבען געהערט צו די אזוי גערופענע מיטעלע קלאסען, ד. ה. 26 פראצענט פון דער בעפעלקערונג, וואס איז געווען פראפארציאנעל (אהן די משפחות), אין דער דאזיגער גרופע זענען אריין נאר די פערזאנען, וואס זייער יעהרליכע הכנסה איז געווען נידריגער ווי 10.000 דאלאר. די אלגעמיינע צאהל ארבייטער האט בעטראפען אין דער צייט 28,5 מיליאן און די צאהל־פארמערס — 6,2 מיליאן, די גרויס־בורזשואזיע האט צוזאמען געצעהלט נישט מעהר ווי 350,000 פערזאן מיט א הכנסה פון איבער 10,000 דאלאר יעהרליך.

די מיטעלע קלאסען נעהמען ארום קליינע סוחרים־לעך, קליינע אינדוסטריעלער, די אינטעליגענץ, בעאמטע, פארשטעהער פון פרייע פראפעסיעס א. אז. וו.

עס ווארפט זיך אין די אויגען די קליינע צאהל אונאפהענגיגע (קליינע) סוחרים און אינדוסטריעלער, אין 1930 איז אויף 12,5 מיליאן פערזאן וואס האבען געבילדעט דעם מיטעל קלאס איז געווען סך הכל 3,3 מיליאן קליינע סוחרים און אינדוסטריעלער. אין די יאהרען 1931, 1932 — האבען 3955 טויזענט פון די דאזיגע פערזאנען באנקראטירט. אין איצטיגען מאמענט איז נישט פערהאן מעהר ווי 2,2 מיליאן קליינע סוחרים און אינדוסטריעלער. אין משך פון 5 יאהר האט זיך זייער צאהל פערקלענערט אויף ווייטערדיגע 750,000, זיי רעפרעזענטירען איצט נאר 5 פראצענט פון דער גאנצער פראפעסיאנעל טעטיגער בעפעלקערונג אין די פעראייניגטע שטאטען, בעת מיט 60 יאהר צוריק האבען זיי אויסגעמאכט 15 פראצענט פון דער בעפעלקערונג.

דער מיטעל קלאס בעשטעהט איצט פון געצאהלטע בעאמטע. אין 1932 איז אויף 12,5 מיליאן פערזאן פון די מיטעל שיכטען געווען 9,2 מיליאן געצאהלטע בעאמטע. די דאזיגע צאהל איז אין די לעצטע יאהרען געשטיגען אויף 11 מיליאן.

ווען מיר וועלען צוגעבען דערצו די ארבייטער וועלען מיר בעקומען 42 מיליאן פערזאן, און צוזאמען מיט די ארבייטסלאזע איבער 52 מיליאן, וואס מאכט אויס 80 פראצענט פון דער גאנצער פראפעסיאנעל טעטיגע בעפעלקערונג — 52 מיליאן דערהאלט זיך ביים לעבען פון פערקויפען זייערע ארבייטס קראפט.

די לאגע איז אלזא פונקט א פערקעהרטע ווי מיט הונדערט יאהר צוריק: אמעריקע איז געווארען א לאנד פון געדונגענע ארבייט, דאס רוב געדונגענע בעאמטע האט נישט קיין שום אייגענטום. קוים א מיליאן פון זיי האט יוערט־פאפירען וואס גיט זיי א געוויסע קליינע צוגאב הכנסה. די אינהאבער פון אקציעס מאכען בכלל אויס 3,7 מיליאן פערזאן.

נאר 28 פראצענט פון די פארשטעהער פון מיטעל קלאס האט יועלכעס עס איז אייגענטום (אפשפארונגען, פערזיכערונגס פאליסען, יוערט פאפירען א. אז. וו.).

דער מאנגעל אין אייגענטום איז, א אלגעמיינע ערשיינונג צווישען די פאלקס מאסען, קוים 12 פראצענט פון דער גאנצער פראפעסיאנעל טעטיגער בעפעלקערונג פון די פעראייניגטע שטאטען איינשליסענדיג שוין די פארמערס (6,25 מיליאן) האלט זיך אויס פון פרייוואט אייגענטום.

מיט הונדערט יאהר צוריק האט די גרופע וואס האט געהאט א אייגענטום און זיך דערפון אויסגעהאלטען בעטראפען 80 פראצענט פון דער בעפעלקערונג. איצט האט זיך די אלגעמיינע סומע פון דער הכנסה פון פרייוואט אייגענטום געוואלדיג פערגרעסערט, אבער זי איז קאנצענטרירט אין די הענד פון א קליינע גרופע קאפיטאליסטען.

אין איצטיגען מאמענט געהען די אזוי גערופענע מיטעל קלאסען אדורך א דאפעלטען קריזיס: פון איין זייט קעמפען נאך די קליינע סוחרים און אינדוסטריעלער, אויף יויפיל זיי האבען נאך נישט באנקראטירט, געגען דעם אונפערמיידליכען אונטערגאנג. פון דער אנדערער זייט שטעהען די געדינגענע עס האנדעלט זיך דא יועגען געדינגענע ארבייטער פון די מיטעל קלאסען) פאר דער סכנה פון ארבייטסלאזיגקייט.

דאס אלץ בעווייזט די פראלעטאריזירונג פון דעם קליינעם בירגערטום און אינטעליגענץ.

בענזין און קוילען

ווערט פראדוצירט אין דייטשלאנד

דייטשלאנד האט נישט קיין נאפט, וואס איז אזוי ענג פערבונדען מיט דער אויטא און אעראפלאנען־טעכניק. די פראדוקציע פון נאפט אין האנאווער־שען קרייז שפילט נישט קיין שום ראלע אין דער דייטשער ענערגיטישער ווירטשאפט. אין 1933 האט עס אויסגעמאכט סך־הכל 5 פראצענט פון גאנצען געברויך פון בענזין. דעריבער איז די אויפמערקזאמקייט פון די דייטשע כעמיקער געווענדעט קודם כל אויף קוילען, וואס זיי האבען גענוג און איבעריג. צווישען די דייטשע טעכניקער איז ענטשטאנען די לאזונג: „פליסיג מאכען די קוילען!" עס האנדעלט זיך אין אדורכצופיהרען געוויסע כעמישע און פיזישע פראצעסען אלס רעזולטאט פון וועלכע די קוילען זאלען פערוואנדעלט ווערען אין בענזין אדער אין אוילען, וואס זייער כעמישער צוזאמענשטעל איז ענליך צו נאפט.

פאר'ן כעמיקער זענען נאפט און קוילען כעמישע פערבינדונגען פון קוילען־וואסערשטאף כאראקטער מיט געוויסע אונבעדייטענדע צומישונגען פון סובסטאנצען, וואס ענטהאלטען שטיקשטאף, שוועבעל און זויערשטאף. די דאזיגע פרינציפיעלע כעמישע ענליכקייט פון קוילען און נאפט איז געווען דער אויסגאנגס־פונקט פאר די דייטשע כעמיקער אדורכצופיהרען איבער קוילען די עקספערימענטען, בכדי צו בעקומען בענזין (בענזין בעקומט מען פון נאפט־ראפע). דער כעמיקער זעהט נישט אין דעם צוזאמענשטעל פון קוילען און פון נאפט קיין פרינציפיעלע אונטערשידען.

דער בעקאנטער דייטשער כעמיקער פרידריך בערגיוס האט זייט 1913 געארבייט איבערן פראבלעם צו פערפליסיגען קוילען און דאן דערפון ארויס־בעקומען בענזין. און היינט זענען שוין די דייטשע כעמיקער אזוי ווייט, אז זיי הויבען שוין אן צו רעאליזירען דאס דאזיגע פראבלעם. בערגיוס האט אדורכגעפיהרט א רייה אויסערגעוועהנליך קאמפליצירטע פראצעסען, וואס האבען געהאט צום ציל צו צוריסען דעם כעמישען צוזאמענשטעל פון קוילען אויף זיינע בעשטאנד־טיילען און דאן צוגעבען צו געוויסע טיילען וואסער־שטאף־גאז.

גלייכצייטיג מיט בערגיוס מעטאדען האט מען אין דייטשלאנד אויסגעארבייט אויך אנדערע מעטאדען פון בעקומען פליסיגען ברען־שטאף. אלס אויסגאנגס מאטעריאל פאר די דאזיגע מעטאדען איז קאקס, א פראדוקט, פון וועלכען די דייטשע אינדוסטריע האט גרויסע זאפאס, ווי בעוואוסט ענטשטעהט קאקס אלס א רעשט פון קוילען, נאכדעם ווי מען האט פון איהם ארויסגעצויגען דעם לייכטגאז און ביז איצט האט מען קאקס פערווענדעט און די אייזען־הוטען צו שמעלצען די רודע. אבער דער דאזיגער בעגרעניצטער פערברויך האט אוממעגליך געמאכט די פולע אויסנוצונג פון די גרויסע מאסען קאקס און אזוי־ווינאכ'ן אפציהען דעם לייכטגאז פון די קוילען ענטהאלט נאך דער קאקס עטליכע אכציג פראצענט פון דעם קוילען־סובסטאנץ איז זעלבסטפערשטענד־ליך געווען א פראבלעם, וואס טוט מען מיט דעם דאזיגען רייכטום.

אין די נאך־מלחמה יאהרען האט דער פראנצויזישער טעכנאלאג פאטאר און די כעמיקער פון דער באדישער אנילין און סאדא פאבריק אויסגעארבייט א מעטאדע ווי אזוי פליסיג צו מאכען דעם קאקס און פערוואנדלען איהם אין פליסיגען ברען־שטאף. אויב מען זאל איבער צעגליהטען קאקס לאזען א שטראם וואסער פארע ענטשטעהט א גאז און דאן דורך א רייה אנדערע כעמישע פראצעסען איז די כעמיקער געלונגען צו בעקומען אלקאהאל און בענזין.

א טעכנישע רעוואלאציע זענען געווען די ארבייטען פון פראנץ פישער און טראפש. זיי איז געלונגען צו דערגרייכען די זעלבע רעזולטאטען ביי א נע־וועהנליכען דרוק. בעת פריהער האט מען אנגעווענדעט דרוקען פון 200 ביז 300 אטמאספער.

די אלע דריי מעטאדען ווערען איצט אין דייטשלאנד אויספראבירט אויף א האלב־טעכנישען אופן, בכדי צו בעקומען פליסיגען ברען־שטאף פון קוילען. א טייל ווערט שוין פון דער אינדוסטרי פולשטענדיג אויסגענוצט. דער סיסטעם פון כעמיקער בערגיוס ווערט שוין אנגעווענדעט דורך דער א. ג. אקציען־געזעלשאפט אין לעאונא אויף אוילען. אין לויפענדען יאהר דארף זיך אנהויבען די ארבייט אין גרויסען מאסשטאב. דער פראצעס פון דער טעכנישער רעאליזירונג ווערט נאר צוריקגעהאלטען צוליב דער מורא פאר די גרויסע הוצאות פון דער אויסערגעוועהנליך קאמפליצירטער אפאראטור.

אמעריקאנער שאנסען האט אבער פישערס מעטאדע צו בעקומען בענזין און וואסער־גאז דורך דער הילף פון א געוועהנליכען דרוק. די אפאראטור איז א פשוט'ע און די אינוועסטיציע קאסטען מאכען אויס די העלפט, וואס איז נויטיג צו בערגיוס מעטאדע.

די אלע פראצעסען פון „פליסיג מאכען קוילען" זענען ענטשטאנען צוליב דער רויה־שטאף פראבלעם אין דייטשלאנד. אבער דער בילאנס, וואס איז דורך די טעכנישער צוזאמענגעשטעלט געווארען קיהלט עטוואס אפ דעם ענטוזיאזם. אפילו די דייטשע קוילען גיבען אן, אז דער פרייז פון בענזין, וואס מען וועט בעקומען פון קוילען וועט זיין טייערער פון בענזין, וואס מען בעקומט פון נאפט־ראפע.

דאס אונטערשטיצען די פראצעסען פון פליסיג מאכען קוילען איז אבער פאר דייטשלאנד איינער פון די אופנים אפצוזייסען זיך פון וועלט־מארק.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט“

קוראטעל איבער מינדעריעהריגע און ענטוויליגטע

וואס הייסט דאס א קוראטעל?

יעדער מינדעריעהריגער (יונגער ווי 21 יאהר), אדער ענטוויליגטער (וואס איז צוליב א גייסטיגער קראנקהייט רעכטליך נישט טאטפעהיג), וועלכער וויל אונטערנעהמען א געוויסע גילטיגע רעכטליכע שריט, מוז זיין רעפרעזענטירט דורך אנ'אזוי גערופענעם קוראטעל.

א קוראטעל איז אלזא א רעכטליכע אינסטיטוציע, וועלכע האט די אויפגאבע צו בעשיצען די אינטערעסען פון מינדעריעהריגע און ענטוויליגטע, צו געבען השגחה אויף זייערע פערזאנען און צו פערוואלטען מיט זייער פערמעגען.

וואסערע קוראטעלען זענען פערהאן?

אפהענגיג פון פערזאן, איבער וועמען די השגחה דארף זיך אויסשפרייטען, זעהט דאס געזעץ פאר צוויי ערליי קוראטעלעס: איבער געזעצליכע קינדער (פון א לעגאלער חתונה) און איבער נאטירליכע קינדער (פון א נישט־לעגאלער חתונה).

וואס שייך דעם אופן, ווי אזוי ס'ענטשטייט א קוראטעל, זענען פערהאן 4־ערליי השגחות: פון א פאטער און מוטער, פון א מוטער אדער א פאטער, פון א זיידע און פון א פאמיליע־ראט.

א קוראטעל קאן איינגעשטעלט ווערען נאר לויט דער אויסגערעכנטער ריהע, און אין צייט מעג בעשטימט ווערען נאר איין קוראטעל.

דער בעשטאנד פון א קוראטעל

א קוראטעל בעשטייט פון פאלגענדע ארגאנען: הויפט־אפיעקון, צוגאב־אפיעקון, פאמיליע־ראט, געריכט, פראקוראטור.

קוראטעל פון א פאטער און מוטער

כל־זמן די עלטערן וואוינען צוזאמען געהער צו זיי ביידע די אויפזיכטס־מאכט איבערן קינד, סיידען דער פאטער איז ערקלערט געווארען פאר גייסטיג קראנק און ממילא רעכטליך נישט טאט־פעהיג. פאר אוועקגעקומען אדער די ציווילע רעכט זענען איהם פערהאנגען געווארען. דעמאלט פיהרט אויס די השגחה — אויפגאבען די מוטער.

אין פאל, ווען איינער פון די עלטערען שטארבט, געהער די אויפזיכט איבערן מינדעריעהריגען קינד צום אנדערען. ווי באלד די מוטער איז נישט פעהיג צו פערוואלטען מיטן קינד־פערמעגען, קאן דער אפשטארבענדער פאטער בעשטימען איינעם אדער צוויי ראטגעבער, וועלכע זאלען מיטהעלפען דער אלמנה אין ערפילען איהרע אויפזיכט — אויפגאבען.

ווי באלד די עלטערען זענען זיך פונאנדערגעגאנגען, פיהרט די אויפזיכט אויס דער צד, וואס איז אנערקענט געווארען פאר נישט שולדיג. קוים זענען ביידע עלטערען שולדיג אין גט, מוז דער פאמיליע־ראט איינשטעלען אנ'אויפזיכט.

גרייט זיך די מוטער, וועלכע האט די רעכטליכע אויפזיכט איבערן קינד, נאכאמאל חתונה צו האבען, איז זי פערפליכטעט צוזאמענצורופען א פאמיליע־ראט. דער פאמיליע־ראט קאן איבערלאזען. וויטער די אויפזיכט איבערן קינד ביי דער מוטער. אין אזא פאל דארף דער פאמיליע־ראט בעשטימען דעם נייעם מאן אלס מיט־אפיעקון.

קוראטעל פון א פאטער אדער מוטער

די עלטערן מעגען אין פאל, ווען זיי וועלען שטארבען בעשטימען אנ'אפיעקון איבער זייערע קינדער. דאס בעשטימען קאן פארקומען דורך א צוואה, געריכטס אדער נאטאריאלען אקט און אנוועזענהייט פון 2 עדות.

אזא אויפזיכט ווערט איינגעשטעלט, ווען איינער פון די עלטערען, וועלכער האט בעשטימט אנ'אפיעקון, פיהרט אויס די אויפזיכט איבערן מינדעריעהריגען קינד ביזן טויט, ווען דער אנדערער פון די עלטערען, צו וועלכען די אויפזיכט איבערן קינד דארף אויטאמאטיש איבערגיין, איז דורך דער צייט געשטארבען, פערשוואונדען געווארען אדער פערלוירען די רעכטליכע טאט־פעהיגקייט.

קוראטעל פון א זיידע

דארט, וואו ס'איז נישט פערהאן קיין השגחה מצד עלטערען און אויך נישט קיין בעשטימטע דורך זיי השגחה, גייט די אויפזיכט איבער א מינדעריעהריג קינד אויטאמאטיש איבער צום זיידען. קודם כל פון פאטערס צד, און אויב אזעלכער איז נישט פערהאן, צום זיידען פון דער מוטערס זייט.

קוראטעל פון א פאמיליע־ראט

אויב ס'קאן נישט קומען אין בעטראכט קיינע פון די אויסגערעכנטע השגחות, בעשטימט די אויפזיכט איבערן קינד דער פאמיליע־ראט. א פאמיליע־ראט בעשטייט פון 6 מיטגלידער און א ריכטער. די מיטגלידער ווערען אויסגעוועהלט צו דריי פערזאן פון פאטערס און מוטערס צד, לויט דער ריהע פון קרובה'שאפט.

אזא אויפזיכט ווערט איינגעשטעלט, ווען איינער איבערגעבליבענע קינד איז מינדעריעהריג און נישט זעלבסטשטענדיג, ווען ס'בלייבט אהן פאטער און מוטער, אהן בעשטימטע דורך די עלטערען אפיעקונעס, ווען ס'האט נישט קיין זיידע אדער די אלע אויסגערעכנטע פערזאנען זענען נישט פעהיג אויסצופיהרען די אויפזיכט אדער זיי זענען דורכן געריכט בעפרייט געווארען פון דער אויפגאבע.

ווי געזאגט, וועהלט דער פאמיליע־ראט אויס אנ'אפיעקון, ווי באלד דער אויסוואהל ווערט אנולירט, קומט זיך צוזאמען נאכאמאל דער פאמיליע־ראט און וועהלט אויס אנ'אנדערען אפיעקון.

ווי אזוי בעקומט מען אנ'אויסלענדישען פאס

(אויספיהרליכע אינפארמאציעס)

ווער ס'ויל בעקומען אנ'אויסלענדישען פאס, מוז דערלאנגען א בקשה אין דער סטאראסטווע פון זיין וואוינארט.

צו דער בקשה מוזען בייגעלייגט ווערען.

1) א בעשטעטיגונג פון פוילישער בירגערשאפט

2) א וואוינשאפט־בעווייז;

3) 2 פאטאגראפיעס.

פערזאנען, וועלכע אינטערליגען דער אלגעמיינער מיליטער דינסט־פליכט, דארפען נאך צושטעלען א בעווייז, אז מצד דער מיליטער־מאכט איז נישט פערהאן קיין מניעה אויף זייער ארויספאהר קיין אויסלאנד, אזעלכע דערלויבנישען מצד דער מיליטער מאכט פאדערט זיך פון פאלגענדע פערזאנען

1) מענער, וועלכע זענען אנערקענט געווארען דורך די פאבאר־קאמיסיע פאר פעהיגע צו מיליטער דינסט לויט דער קאטעגאריע „א“ אין משך פון דער גאנצער צייט פון קוואליפיצירען ביז'ן אריינציהען אין די מיליטערישע רייהען.

2) פערבליבענע מחוץ'ן קאנטינגענט (ביז'ן 23־סטען יאהר).

3) זעלנער אורלאפירטע צוליב צייטווייליגע אונפעהיגקייט צו מיליטער־דינסט אויפ'ן סמך פון א וי גערופענער דאקטארישע רעוויזיע.

די אלע אויסגערעכנטע פערזאנען בעקומען די נויטיגע דערלויבנישען דורך די פ. ק. או'ען אהן בזונדערע שוועריגקייטען, אויב זייער ארויספאהר קיין אויסלאנד שטייט אין שייכות מיט א טויט פאל אדער א קראנקהייט אין דער משפחה, קוראציע אדער אפעראציע, מיט א ירושה, האנדעלס אדער אינדוסטריעלע ענין, מיט א ספארט אימפרעזע, שטודיום, אויספלוג, אורלאפ, קאנגרעס־צוזאמענפאהר, טוריסטיק אדער סעזאן־ארבייט אלזא מיט א קורץ־דויערענדער געשעהעניש.

האנדעלט זיך אבער וועגען ארויספאהר אויף שטענדיג (עמיגראציע) אזא ערלויבניש דארף צו ערטיילען די ד. א. ק. די ד. א. ק. ערטיילט אבער אזעלכע ערלויבנישען בלויז אין אויסנאהמליכע פאלען און דאס אויך נאר, אויב ס'ווערט פארגעשטעלט פיי עמיגראציע־אמט, ארבייטס־פערמיטלונג אדער פון דער ארטיגער סטאראסטווע א בעווייז וועגען דער נויטווענדיגקייט פאר'ן פעטענט פון אזא רייזע.

די בקשה וועגען דער דערלויבניש פון דער מיליטער מאכט אויף ארויספאהר קיין אויסלאנד מוז דערלאנגט ווערען אין דער געהעריגער פ. ק. או. אפילו אויך אין דעם פאל, ווען דעם ענין איז בערופען צו דעצידירען די ד. א. ק. צו דער בקשה מוז בייגעלייגט ווערען דער פערזענליכער מיליטערישער דאקומענט און אויך א בעשטעטיגונג וועגען דער נויטיגקייט פון דער נסיעה.

צום סוף דארף נאך צוגעגעבען ווערען, אז ס'זענען פערהאן א גאנצע רייהע מיליטער־פליכטיגע פערזאנען, וועלכע דארפען נישט קיין ערלויבנישען אויף ארויספאהר קיין אויסלאנד, זיי גיט אבער די סטאראסטווא ארויס אויסלענדישע פעסער בלויז אין אויסנאהמליכע פאלען:

זאָ קומען אין בעטראכט פערזאנען אין עלטער פון 18 ביז 20 יאהר, ווי אויך אנערקענטע פאר צייטווייליג נישט פעהיג צו מיליטער־דינסט (קאט. „ב“), וועלכע פאהרען קיין אויסלאנד צוליב עמיגראציע אדער פערדינסט צוועקען, אויף זיפיל די נויטיגקייט פון דער רייזע ווערט בעוויזען דורך אנ'ענטשפרעכענדען דאקומענט, דאגעגען אויף אזוי־גערופענע געלעגענהייטס־רייזעס גיט די סטאראסט וואַ ארויס אויסלענדישע פעסער די אנגעוויזענע קאטעגאריעס מיליטער־פליכטיגע אהן בעגרעניצונגען.

וואס שייך פערזאנען אין פאבאר־עלטער (21 יאהר) דארף די סטאראסטווא זיי ארויסגעבען אויסלענדישע פעסער נאר אין פאל פון אויסערגעוועהנליכע נויט־בעדערפענישען אדער ווען זיי בעווייזען, אז דער צוועק פון זייער רייזע איז צו בעזעצען זיך אין אויסלאנד אויף שטענדיג.

לאדזשער יוד. לאקאטארען און סובלאקאטארן־פאריין

געפינט זיך

אויף פיעטריקאווער 31, וו. 22, טעלעפאן 38־264.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך פון 6 ביז 9 אוונט. ס'ווערען געשריבען ביטעס, ערטיילט עצות. אויסגעגלייכט סכסוכים און געפיהרט כל'ערליי דירות־ און עקסמיסיע־פראצעסען.

שטורמדיגע צייטען

57

ראמאן

— איך בין גליקליך דיך צו בעגלייטען, כאן!

— האט קיביראוו אויסגערופען, זייענדיג באמת צופרידען, וואס ס'איז איהם אונטערגעקומען אזא געלעגענהייט, וועלכע ער וועט קענען אויסנוצען פאר זייבע צוועקען.

גוט בעוואפענטע און פערקליידעטע אלס גרוזינער, זענען סעלים־כאן און קיביראוו ארויס אין וועג אריין, לאזענדיג זיך קלעטערען איבער די פוסטע ערטער אין די בערג, דארטען, וואו עס בעווייזט זיך זעהר זעלטען א מענש.

זיי זענען ארויס פונ'ם לאגער בייטאג, און ווען ס'איז געווארען נאכט, זענען זיי אנגעקומען אין אנ'ארט, וואו ס'איז געשטאנען א פערלאזט, האלב־איינגעפאלען ביידעל.

— מיר וועלען דא איבערנעכטיגען, — האט סעלים־כאן געזאגט.

— א, ניין, נישט מיר, נאר בלויז דו וועסט זיך לעגען שלאפען. איך וועל שטעהן אויף דער וואך, הגם מיר געפינען זיך אויף זעהר א פוסט ארט, קאן נאך אמאל דא אהער פערבלאנדזשען א מיליטערישער פאטרול.

— נו, זאל זיין, — האט סעלים־כאן געזאגט, — אויב אבער דו וועסט זיין שלעפעריג, וועק מיך אויף, וועסטו זיך לעגען און איך וועל שטעהן אויף דער וואך.

— גוט, כאן, איך וועל אזוי טון. דערווייל לעג דו זיך שלאפען...

סעלים־כאן איז אריין אינ'ם האלב־איינגעפאלענעם ביידעל. ער האט זיך אוועקגעלעגט אויף דער ערד, אונטערגעלעגט צוקאפענס דעם קאפטאן, וואס ער האט געטראגען און עס האט נישט געדויערט לאנג, זי ער איז געשמאק איינגעשלאפען.

קיביראוו איז אויף די שפיץ־פינגער אריין אין ביידעל, זיך גוט איינגעהערט, צי סעלים־כאן שלאפט טאקע, דערנאך האט ער זיך שנעל געלאזט לויפען בארג אראפ, שטעמענדיג און סאפענדיג שווער.

— שנעלער! שנעלער! — האט איהם געזעצט דאס הארץ, זי מיט א האמער.

מען מוז וואס שנעלער דערגרייכען צום נאהנטסטען פאליציי־פאסטען — האט קיביראוו געטראכט: — אום צו פאנגען דעם שלאפענדען סעלים כאן, וועלען גענוג זיין א זעקס פאליציאנטען. מ'וועט איהם בינדען און — פארטיג! דאן וועט ער שוין בלייבען אונשעדליך, דאן — זאל לעבען דער אפיציר קיביראוו! — טראכט ער און פיהלט, ווי דאס הארץ צאפעלט איהם פאר פרייד.

קיביראוו קאן זעהר גוט די געגענד, וואו זיי געפינען זיך איצט. דער נאהענטסטער פאליציי־פאסטען געפינט זיך א פאר ווערסט אראפ, אונטען אין טאל, נישט ווייט פון דארף וואדין.

ער לויפט אזוי שנעל, אז ער האט מורא ער זאל זיך נישט אראפקייקלען אין אפגרונד. אבער ווער טראכט איצט וועגען א געפאהר! ער צאפעלט איצט אינגאנצען פאר אויפרעגונג און פרייד צוגלייך.

„באלד, באלד וועט סעלים־כאן ליגען א געבונדענער! — טראכט ער, — באלד וועט „דער מענש, וואס האט אויפגערודערט גאנץ רוסלאנד“ ליגען א בעזיגטער; און ער — קיביראוו וועט אויך האבען אין זיינע הענד! ער וועט ברענגען די „מתנה“ צום גענעראל־גובערנאטאר מיכעיעוו און איהם זאגען: זעהסט, וואס פאלקען־מיליטער זאבען נישט דערגרייכט, דאס וואס צעהן יאהר פערפאלגען סעלים־כאן'ען האט נישט געקאנט אויפטון — דאס האב איך דערגרייכט, דאס האב איך אויפגעטאן! אט האסטו איהם, סעלים־כאנ'ען, א לעבעדיגען, א בעזיגטען, א געפאנגענעם!“

און קיביראוו טראכט שוין, וואס פאר אנ'אויסצייכנונג ער וועט בעקומען — געוויס דעם קרייץ פון הייליגען וולאדימיר, און אפשר נאך א גרעסערע אויסצייכנונג! עס קאן זיין, אז ער וועט בעקומען א העכערען ראנג, אפשר א מאיאר! און חוץ דעם, וועט דאך וועגען איהם, וועגען קיביראוו'ן, רעדען גאנץ רוסלאנד, גאנץ אייראפע! א קליינינקייט, ער, אייבער אליין, האט געפאנגען דעם אונבעזיגבארען סעלים־כאן!

און קיביראוו לויפט אלץ ווייטער און ווייטער איבער שטאק און איבער שטיין. צוליב דער פינסטערניש גליטשט ער זיך אלע ווייל אויס, שלעפט מיט זיך שטיינער, וואס קייקלען זיך אראפ פון די בערג מיט א הילכיגע קנאקעריי, כדי נישט אראפ־צופאלען, כאפט ער זיך אן אלע מינוט אן אנ'ארויס שטארטשענדיגע קוסטע, אן א פעלז, אן א שטיין. ער סאפעט שווער, דאס העמד קלעפט אויף איהם, ער פיהלט, ווי דער שוויס רינט איהם אין גרויסע טראפענס פון שטערען.

ער רוהט זיך אבער נישט אפ אויף קיין איין אויגענבליק, ער לויפט אלץ האסטיגער און שנעלער.

„יעדע מינוט קאן זיך סעלים־כאן אויפכאפען,

— טראכט קיביראוו מיט שרעק — און זעהענדיג, אז „אלי“ איז נישטא, קאן פאר איהם אלץ קלאר ווערען, קאן ער אלץ פערשטעהען און גלייך פערשווינדען! זיין גאנצע געפעהרליכע אונטערנעהמונג קאן דאמאלט ליידען א שרעקליכע מפלה. מען מוז זיך דעריבער שטארק צואיילען, יעדע מינוט קאן זיין צו שפעט!“...

אט איז שוין קיביראוו אונטען, אין טאל. ער לויפט איצטער האסטיגער. דאס הארץ זעצט איהם, ווי מיט א האמער. ער קאן קוים כאפען דעם אטעם. פון דערווייטענס זעהט ער א פייערעל, איז דאס שוין דער פאליציי־פאסטען? ער קאן זיך נישט דערמאנען, אין וועלכער ריכטונג עס געפינט זיך דער פאליציי־פאסטען, פונדעסטוועגען לויפט ער אין דער ריכטונג פונ'ם פייער.

ער קומט צו, ס'איז א הייזעל פון א וויינגערט־נער־היטער, ער קלאפט אן אין דער טיר, אנ'אלטע פרוי עפענט איהם.

— וואו געפינט זיך דא דער פאליציי־פאסטען? — פרעגט האסטיג קיביראוו.

— אנדרעהאלבען ווערסט פון דאנען, אויפ'ן וועג קיין נארזאן, — ענטפערט די פרוי און קוקט אן קיביראוו'ן מיט א פארשענדיגען בליק, — וואס איז געשעהען, יונגערמאן, האט מען אימיצען דער־הרג'עט?

— גארנישט, גארנישט... — ענטפערט ער האסטיג און ווישט זיך דעם שוויס פון'ן שטערען, — וואס זאגט איהר, נאך אנדערהאלבען ווערסט?

— יא, נאך אנדערהאלבען ווערסט.

קיביראוו לאזט שטעהן די פרוי א פערוואונדערטע און לאזט זיך ווייטער לויפען. ער איז שוין אזוי מיד פון לויפען, אז עס דוכט זיך איהם אט־אט פאלט ער אנידער! ער שטרענגט אן אלע זיינע כוחות, ער בעוואפענט זיך מיט א שטארקען ווילען און לויפט ווייטער און ווייטער...

„איך מוז זיגען, איך מוז! היינט פאקען סעלים־כאנ'ען, — האמערען די געדאנקען אין זיין מוח. — היינט מוז איך האבען מיין לאנג־ערווארטעטען זיג!“

א פערשוויצטער, א פערסאפעטער, קאנענדיג קוים אפכאפען דעם אטעם, פאלט ער אריין אויפ'ן פאליציי־פאסטען ווי א שטורם־ווינד.

— וואו איז דער עלטסטער? — פרעגט ער האסטיג.

— ער שלאפט. וואס דארפט איהר איהם? — פרעגט דער דיזשורנער פאליציאנט און קוקט אן קיביראוו'ן מיט פערדאכט.

— וועקט איהם אויף! גיכער!

— ווער זענט איהר אזעלכער, וואס איהר באַלעבאטעוועט דא אזוי? — פרעגט דער פאליציאנט און טראכט, אז ער האט אוודאי צו טון מיט א משוגענעם.

קיביראוו'ס רויט און פערשוויצט געזיכט, זיינע ברענענדיגע אויגען, זיין האסטיג רעדען און סאפען, האבען טאקע ביי יעדען איינעם געקאנט ארויסרופען א חשד, אז מ'האט דא צו טון מיט אנ'אומנארמאלען מענש.

— וועקט אויף דעם עלטסטען, זאג איך אייך! — שרייט קיביראוו אין דער העכסטער אויפרעגונג, — דא, נישט ווייט, שלאפט סעלים־כאן אין א ביידעל, כ'האב אליין געזעהען!

— סעלים־כאן? — פרעגט איבער דער פאליציאנט און זיין פנים דריקט אויס שרעק.

— יא, יא, סעלים־כאן! אבער וואס־זשע זיצט איהר? — רעדט קיביראוו מיט אנ'אויפגערעגטער שטים: — וועקט אויף דעם עלטסטען, זאל ער צונויפנעהמען א פינף־זעקס פאליציאנטען, וועל איך איהם ווייזען דאס ארט, וואו סעלים־כאן שלאפט איצט. עס איז איהם איצט זעהר לייכט צו פאנגען, ער איז איינער אליין, ער געהט פערקליידעט פאר א גרוזינער, וואס־זשע זיצט איהר. גאט מיינער, שנעלער, שנעלער!

— ביי אייך געהט עס צו אזוי שנעל — ענטפערט דער פאליציאנט מיט א געלאסענעם טאן: — אבער ביי מיר נאך נישט. ערשטענס, ווער זענט איהר?

— ווער איך בין? וואס דארפט איהר וויסען ווער איך בין? צו אלדע טייוועל! אויב איהר וועט זיך נישט איילען, וועט זיך סעלים־כאן אויפכאפען און אלץ וועט זיין פערשפילט! צוויי שעה צייט, ווי איך לויף שוין אהער — און איהר מאכט זיך דערפון גארנישט! וועקט אויף דעם עלטסטען, קומט היכף אהין אויפ'ן ארט, וואו סעלים־כאן שלאפט. אויב איהר האט א פערד־און־וואגען, איז נאך בעסער. אבער, גאט מיינער, מאכט עס שנעלער!

(ווייטער קומט)

רבי לוי יצחק פֿון בערדיטשעוו / (צום 125־טען יאָהרצייט)

— 3. —

דער בערדיטשעווער רבי לוי יצחק פֿלעגט שטענדיג אַליין בעדינען זיינע געסט. ער פֿלעגט זיי ברענגען דאָס עסען, מאַכען זייערע געלעגערס א. אַז. וו. ווען מען האָט איהם געפֿרעגט פֿאַר וואָס טוט ער אַזעלכע זאַכען וואָס בעדינער קענען טוּן, האָט ער געענטפֿערט: „הכנסת אורחים איז אַ גרויסע מצוה, און מען דאַרף בעדינען די געסט אָהן געצאָהלט. דינער בעקומען בעצאָהלט, זייער בעדינען די געסט ווערט דערפֿאַר נישט געטוּן מיט יענער אינערליכער גוטהאַרציגקייט, מיט וועלכער מען דאַרף געסט בעדינען, און די מצוה פֿון הכנסת אורחים ווערט פֿערלוירען“.

דער בערדיטשעווער האָט נישט געזאָגט קיין מוסר צו קיין יודען, אָבער ער פֿלעגט ברענגען משלים, וועלכע האָבען געווירקט ווי דער שטאַרקסטער מוסר. מען דערצעהלט: איין מאָל איז ער געקומען אין אַ דאָרף. אַ קצב האָט איהם געזעהען און האָט איהם געפֿרעגט: „זענט איהר אַ שוחט. איך דאַרף זעהר נויטיג אַ שוחט צו שעכטען אַ בהמה“. דער בערדיטשעווער האָט געענטפֿערט: „יאָ“, און דער קצב האָט איהם געפֿיהרט צום פּלאַץ, וואו ער האָט געהאַט צו שעכטען די בהמה. פֿאַר׳ן שעכטען זאָגט דער בערדיטשעווער, אַז ער וויל קודם דאָס דער קצב זאָל איהם באָרגען צוועלף טאָלער, אַז נישט שעכט ער נישט. צוקאָכט זיך דער קצב: „ווי קען איך אייך לייהען געלד, אַז איך קען אייך גאָרנישט“. „זעהסטו ווי נישט פֿאָרזיכטיג דו ביזט — האָט דער בערדיטשעווער רבי געענטפֿערט — געלד ווילסטו מיר נישט לייהען, ווייל דו קענסט מיך נישט, און שעכטען דיין בהמה ווילסטו מיך לאָזען כאָטש דו קענסט מיך נישט, כאָטש דו ווייסט נישט צי איך בין טאַקי אַ שוחט און פֿרעגסט מיך גאָרנישט אויף מיין קבלה. דו האָסט דאָך געקענט רופֿען אַ אונפֿעראַנטוואָרטליכען מענשען שעכטען דיין בהמה, און דו וואָלסט אָנגעגעסען דעם עולם מיט טרפֿות“. דער קצב האָט אַנערקענט זיין טעות און פֿערשפּראָכען מעהר אַזוי נישט צו האַנדלען.

דער בערדיטשעווער האָט שטאַרק געהאַלטען פֿון אָפּהיטען דעם קערפּער און די מחשבות. ער האָט געזאָגט: „דער מענש דאַרף שטענדיג האַלטען זיין קערפּער ווי דעם קודש קדשים, אין וועלכען עס מאַניפֿעסטירט זיך די שכינה. אויב ער טוט דאָס, וועט ער זיין אָפּגעהיט פֿון זינדיגע נייגונגען. דער מוח פֿון מענשען איז ווי אַן ארון־קודש, אין וועלכען מען לייגט אַריין די ספֿרי תורה. ווער עס נעמט אַריין זינדיגע מחשבות אין זיין מוח, איז ווי ער וואָלט אַריינגעשטעלט געטשקעס אין קודש־קדשים. און ווען אַ מענש הויבט אויף זיין האַנד צו טוּן עפּעס זאָל ער זייבע הענד בעטראַכטען אַלס שליחים פֿון גאָט“.

ער האָט אַמאָל געהערט, אַז נישט־רעליגיעזע יודען זענען פֿעראינטערעסירט אין ארץ־ישראל. האָט ער וועגען דעם דערצעהלט אַ משל:

אַ רייכער מאַן האָט געזוכט אַ חתן פֿאַר זיין טאָכטער. האָט איהם איינער געראַטען, אַז ער זאָל זי חתונה מאַכען מיט אַן אָרימען יונגען מאַן, וועלכער וועט פֿערשטעהן צו שעצען דעם נדן, וואָס ער וועט איהם געבען; ער האָט אַזוי געטוּן. אָבער גלייך נאָך דער חתונה האָט דער איידים אַזוי פֿערנאַכלעסיגט זיין ווייבעל, אַז מען האָט איהם געמוזט הייסען געהן. ער איז דאָך דערנאָך געקומען און ער האָט געבעטען דעם נדן, וואָס מען האָט איהם צוגעזאָגט. האָט דער רייכער שווער געזאָגט: „איך האָב דיר צוגעזאָגט נדן, אַז דו זאָלסט קענען בעזאָרגען מיין טאָכטער. אָבער אַז דו האָסט נישט געשעצט, נאָר פֿערנאַכלעסיגט מיין טאָכטער, קומט דיר נישט דער נדן“. דער בערדיטשעווער האָט דאַן דעם משל פֿערטייטשט מיט פֿאָלגענדען נמשל: ווען גאָט האָט געוואָלט געבען די תורה פֿאַר אַ כלה האָט ער געזוכט פֿאַר איהר אַ חתן אַ פֿאָלק, וואָס זאָל זי שעצען. משה האָט איהם געראַטען זי צו געבען צו אַן אָרים פֿאָלק, אָהן אַ לאַנד, וואָס וועט וויסען ווי זי צו שעצען. אַנדערע פֿעלקער, האָט ער געזאָגט, האָבען געניג לאַנד און זיי וועלען נישט שעצען דאָס שטיקעלע לאַנד ארץ־ישראל, וואָס דו ווילסט געבען אַלס נדן מיט דער תורה. גאָט האָט געהאַנדעלט לויט משה׳ס ראַט, און געגעבען די תורה צו די יודען. ווען די יודען האָבען פֿערנאַכלעסיגט די תורה, האָט ער זיי אַרויסגעטריבען פֿון לאַנד. איצט ווילען יודען אַהין צוריקגעהן אָהן דער תורה, אָבער דער רבונו של עולם וועט צו זיי זאָגען: „איך האָב אייך געגעבען דאָס לאַנד, כדי איהר זאָלט קענען ווייזען אייער שעצונג און ליבע צו דער תורה. און אויב איהר קימערט זיך נישט אין דער תורה, דאַן קענט איהר אויך נישט האָבען קיין שום רעכט אויף דעם לאַנד“.

מען דערצעהלט אויך, אַז דער בערדיטשעווער האָט געוואַרט אויף דאָס באַלדיגע קומען פֿון משיח, בעזונדערס האָט ער געוואַרט אין תשעה באב, ווייל ס׳איז פֿערהאַן אַ לעגענדע אין תלמוד, אַז דער טאָג פֿון צושטערונג פֿון בית המקדש, דער טאָג פֿון טרויער תשעה באב וועט ווערט פֿערוואַנדעלט ווערען אין אַ טאָג פֿון פֿרייד, אין טאָג ווען משיח וועט קומען... אַ גאַנצע נאַכט האָט ער געוואַרט, זיך צוגעהערט מיט גרויס אויפֿמערקזאַמקייט, אפֿשר וועט ער דאָך דערהערען די טריט פֿון משיח׳ן. אָבער אומזיסט איז געווען זיין וואַרטען. עס איז שוין געוואָרען שפּעט אין טאָג, די יודען האָבען זיך שוין געהאַט פֿערזאַמעלט אין שוהל צו זאָגען קינות, און דער רבי איז נישטאָ... דער שמש איז צו איהם געקומען און געזאָגט: „רבי, ס׳איז שוין צייט קינות צו זאָגען. דער עולם זיצט שוין אויף דער ערד אין שוהל און וואַרט“. די ווערטער האָבען געווירקט אויפֿ׳ן רבי׳ן, ווי אַ דונער־שלאַג. ער האָט זיך אויפֿגעכאַפּט פֿון זיינע טיפֿע געדאַנקען, און האָט אויסגערופֿען: „ווי שרעקליך, ווי שוידערליך, עס איז די ווירקליכקייט: דאָס פֿאָלק ישראל איז אין גלות, דאָס יודענטום איז אין גלות, און ער איז נישטאָ“... מיט אַ גרויס געוויין איז דאַן דער הייליגער צדיק אַריין אין שוהל, זיך געוואָרפֿען צו דער ערד פֿאַר דעם ארון קודש און געזאָגט „איכה ישבה בדד העיר“ און געזאָגט האָט ער דעמאָלט די קינות אין דעם גייסט אין וועלכע ירמיהו הנביא אַליין האָט די עלעגיע פֿון יודישען אומגליק, די טרויער־פֿאַרעמע פֿון דעם יודישען חורבן, פֿערפֿאַסט.

מען בעהויפּטעט, אַז דער בערדיטשעווער רבי לוי יצחק האָט פֿאָרגעפֿיהלט זיין טויט. עס ווערט דערצעהלט, אַז ערב סוכות פֿון יאָהר אין וועלכען ער איז נסתלק געוואָרען איז ער אַריינגעקומען אין זיין שוהל און געזאָגט צו זיינע חסידים: „ווייסען זאָלט איהר, אַז היינט האָט זיך געענדיגט די צייט פֿון מיין לעבען. איך האָב שוין בעדאַרפֿט אין דער שעה זיך שיידען פֿון דער וועלט. אָבער עס האָט מיך שטאַרק געאַרט, וואָס איך וועל נישט קענען מקיים זיין די צוויי בע׳טעמ׳טע מצוות פֿון סוכה און אתרוג, דערפֿאַר האָב איך מתפלל געווען, מען זאָל מיך נאָך לאָזען ביז איבער סוכות, און גאָט האָט ׳מיין תפֿילה אָנגענומען“... תיכף אין טאָג נאָך סוכות איז דער בערדיטשעווער קראַנק געוואָרען, און אויף דעם צווייטען טאָג איז ער נסתלק געוואָרען.

יועגען זיין ליבע צום פֿאָלק ישראל איז געשאַפֿען געוואָרען אַ מערקווירדיגע לעגענדע, אַז דער שטן האָט געכאַפּט דעם בערדיטשעווער׳ס נשמה, ווייל ער האָט פֿערטיידיגט די יודען, און קיינער האָט זי נישט געקאָנט רעטען פֿון זיינע הענד, אָבער כביכול אַליין האָט איהם געראַטעוועט. נאָר וועגען אַזאַ צדיק ווי דער בערדיטשעווער רבי לוי יצחק איז געווען האָט מען געקענט אַזאַ לעגענדע בעשאַפֿען.

היסטאָריקוס

דיקע אָדערן און זייער ראַדיקאַלע היילונג

מעדיצינישע שמועסען

פֿון ד״ר אַלעקסאַנדער פּאַקשאַנסקי (כירורג)

— 4. —

ווי אַזוי דאַרפֿען אַדורכגעפֿיהרט ווערען די איינשפּריצונגען? אומבעסטען ווערען געהיילט אויף אַזאַ אופֿן פֿאָלגענדע פֿאָרמען פֿון דיקע אָדערן:

1) אַ איינהייטליכער דיקער אָהדער, וואָס זעהט זיך שטאַרק אָן.

2) אַ אָנזאַמלען פֿון דיקע אָדערן אונטער דער קני, אָדער פֿון די זייטען פֿון דער קני.

3) דיקע אָדערן וואָס פֿילען זיך נאָך אַ קלאַפּ.

דאַגעגען דיקע אָדערן פּערלאַזטע, וואָס זעהען אויס ווי אַ בלויער שוואַם היילען זיך שווער און אָפטמאָל קומען זיי, ווידער צוריק. געוועהנליך קען מען אַלע דיקע אָדערן היילען מיט איינשפּריצונגען, אויב עס איז נאָר נישט פֿאַרהאַן קיין מניעה דערצו צוליב אַנדערע סיבות. דער קראַנקער אויף דיקע אָדערן פֿיהלט תיכף נאָך דער איינשפּריצונג אַ פֿערלייכטערונג.

אין דער אַמבולאַטאָרישער פּראַקטיק האָב איך געהאַט די געלעגענהייט אַנצווענדען אַנ׳ערך צוויי טויזענד איינשפּריצונגען און האָב אין קיין איין פֿאַל נישט פֿעסטגעשטעלט קיין ערנסטערע קאָמפּליקאַציע. דער איינציגער נעגאַטיווער רעזולטאַט פֿון דער איינשפּריצונג וואָס טרעפֿט איבעריגענס זעהר זעלטען, ווייל קוים איינער אויף פֿינף הונדערט, בעשטעהט אין אַ אָרטיגער ענטצינדונג אויפֿן אָרט וואו די איינשפּריצונג איז געמאַכט געוואָרען, וועלכע האָט אָבער נישט קיין שעדליכען פֿערלויף, אָהן געהעכערטע טעמפּעראַטור, אַזוי אַז דער קראַנקער קען זיך היילען אַמבולאַטאָריש און דער נאָרמאַלער צושטאַנד קעהרט צוריק נאָך אַ וואָך. מען קען אַלזאָ דאָס נישט בעטראַכטען פֿאַר אַ אָפּשרעקענדע קאָמפּליקאַציע.

די סטאַטיסטיק פֿון נעקערס שפּיטאָל אין פּאַריז ציטירט נישט אויף 15 טויזענד איינשפּריצונגען קיין איין פֿאַל פֿון אַ ערנסטע קאָמפּליקאַציע. די דאָזיגע גינסטיגע רעזולטאַטען זענען צו פֿערדאַנקען דער פֿאָרזיכטיגקייט פֿון דאָקטאָר ביים אויסוועהלען דעם מאַטעריאַל, וואָס ביי אַ געוויסער איבונג געהערט עס נישט צו די שווערע זאַכען.

וואָס זענען איינענטליך די נאָרמאַלע ערשיינונגען נאָך דער איינשפּריצונג? אויב עס האַנדעלט זיך וועגען אַלגעמיינע ערשיינונגען, קען מען זאָגען אַז עס איז בכלל נישט צו בעמערקען קיין שום ערשיינונגען, זיי טראָגען אָבער אַ צווייפֿאַכען כאַראַקטער: דאָס בלוט ־ געפֿעס אין וועלכען עס געמאַכט געוואָרען די איינשפּריצונג ציהט זיך אויף אַ געוויסען שטח צוזאַמען; 2) אַ שמערצליכער קראַמף אין פֿיס (נישט שטענדיג) וועלכער איז אָבער נישט געפֿעהרליך און פֿערשווינדט נאָך 1־2 מינוט, די שפּעטערדיגע ערשיינונגען. דער קראַנקער וואָס האָט בעקומען די איינשפּריצונג בעמערקט צומאָרגענס שוין אויפֿן צווייטען טאָג, אַז די וועגע האָט זיך פֿערקלענערט, דער פֿיס ווערט ווי לייכטער און מען פֿיהלט זיך אַ סך בעסער. ביים בעריהרען איז דער דיקער אָדער קלענער, האַרט און איינציגווייז פֿערשווינדט ער אינגאַנצען.

איך וואָלט נאָך געוואָלט זאָגען אַ פּאָר ווערטער וועגען דער אַלגעמיינער קוראַציע, נאָכן דערגרייכען ביי דער איינשפּריצונג גינסטיגע רעזולטאַטען, ווי איך האָב שוין אויבען אָנגעוויזען איז די הויפּט סיבה פֿון דער ענטשטעהונג פֿון די דיקע אָדערן אַ שטערונג אין דער אינערליכער אויסשיידונג. דעריבער איז וויכטיג איינצונעהמען אָדער איינשפּריצונגען פֿון אַ עקסטראַקט פֿון מוח צוזאַמען און אייער שטאָק. עס איז אויך וויכטיג צו נעהמען טעגליך פֿון 5 ביז 20 טראָפּען יאָדינע. מען דאַרף אויך אָפּהיטען אַ געוויסע היגיענע: אויסהיטען זיך ווי ווייט מעגליך פֿון אַ שטעהענדיגע פּאָזיציע און אָפּהיטען זיך פֿון אַ פֿערשטאָפּונג.

אין פֿאָלגענדע וויכטיגע קראַנקהייטס ערשיינונגען, וואָס זענען ענטשטאַנען דורך דיקע אָדערן ווענדט זיך אויך אַ׳איינשפּריצונג:

1) בלוטונגען פֿון די דיקע אָדערן, די בלוטונגען זענען אַ אָפֿטע ערשיינונג און זענען געוועהנליך שטאַרק. עס איז אָבער גענוג אויפֿצוהויבען הויך דעם פֿיס, אַז די בלוטונג זאָל אויפֿהערען. די רעזולטאַטען פֿון דער איינשפּריצונג זענען אין אַזעלכע פֿאַלען פּשוט אויסגעצייכנט. איין אָדער צוויי איינשפּריצונגען אין דער אויסגעברייטערטער און בלוטענדער דיקער אָדער פֿערשווינדט.

2) די צווייטע זעהר אָפֿטע און אונאַנגענעהמע קאָמפּליקאַציע פֿון דיקע אָדערן איז עקזעמא. עס איז פֿאַרהאַן אַ שאַרפֿע און כראָנישע עקזעמא וואָס רופֿט אַרויס אַ שטאַרק שווענדזשען, דער קראַנקער האָט דאָס געפֿיהל פֿון אַ אונאַנגענעהמע וואַרעמקייט און פֿייכטקייט. עס זענען פֿאַרהאַן עקזעמעס אין דער פֿאָרם פֿון גרויסען פֿלעק, וואָס פֿערנעהמט דעם אונטערשטען טייל פֿון דיקען פֿלייש. נאָכן אונטערזוכען דעם קראַנקען און איבערצייגענדיג זיך אַז עס איז נישט פֿאַרהאַן קיין אַנדערע סיבה פֿון דער עקזעמע ווי דיקע אָדערן, טרעט מען צו צו די איינשפּריצונגען.

3) די וויכטיגסטע קאָמפּליקאַציע פֿון די דיקע אָדערן זענען פּלאָטערן אין אייטערנדיגע וואונדען וועלכע מען קען אין משך פֿון 5־6 וואָכען דורך איינשפּריצונגען פֿולשטענדיג אויסהיילען.

אַזוי אַרום האָט די כירורגיע אין די לעצטע יאָהרען געפֿינען אַ זיכער און אונשעדליך מיטעל צו היילען דיקע אָדערן, וועלכע זענען ביז׳איצט געווען אַ ערנסטע פּלאָג פֿון די קראַנקע. די מיטלען וואָס זענען ביז איצט אָנגעווענדעט געוואָרען, הגם זיי האָבען טיילווייז געגעבען גוטע רעזולטאַטען, אָבער קיינמאָל נישט אויף אַ לאַנגע צייט.

דער געהאַנגענער... / פֿון מאַרים דעקאָבראַ

די געשיכטע האָט פּאַסירט אין איינער פֿון די קליינע שטעטלעך אין מזרח־טייל פֿון די פֿעראייניגטע שטאַטען, וואו די גנבים פֿון בהמות ווערען אָהן שום קונצען פֿערמשפּט צום טויט און אויפֿגעהאָנגען אין משך פֿון 24 שעה.

דער נעגער מאַיז שעללי איז בעגאַנגען אַזאַ אונפֿערגעבליך פֿערברעכען. די געגנבעטע בהמה האָט ער זיך בעמיהט צו פֿערקויפֿען אַ געוויסען מעקסיקאַנער.

אַ טרעגער פֿון סאַנטאַ־פֿע האָט געהאַט אויף איהם אַ פֿערדאַכט און געמסרט פֿאַר׳ן שעריף (דער לייטער פֿון דער אַדמיניסטראַטיווער און אויך געריכטליכער מאַכט). מ׳האָט איינגעאָרדענט אויף איהם אַ „יאַגד“. מאַיז שעללי איז מיט דער הילף פֿון אַ „לאַסאָ“ געפֿאַנגען געוואָרען דורך אַ קאָוובאָי פֿון דער בעגנבעטער פֿערמע און איז פֿערמשפּט געוואָרען צום טויט דורך אויפֿהענגען.

אין אונזער אַלטען אייראָפּע, וואו די גערעכטיגקייטס־נעטין אַרבייט מיט טשערעפּאַכע־טריט וואָלט אַזאַ ענין געדויערט מינדעסטענס פֿיר חדשים אָבער דאָרט, אין אַמעריקע, איז דער ענין ערלעדיגט געוואָרען אין משך פֿון פֿיר טעג.

ס׳איז געקומען דער טאָג, ווען ביים זון־אויפֿגאַנג האָט דער נעגער מאַיז שעללי פֿאַר זיין פֿערברעכען שוין בעדאַרפֿט אויסהויכען די נשמה. לויט׳ן מנהג, האָט מען איהם געזאָלט אויפֿהענגען אויף אַ צווייג פֿון דעם גרויסען דעמב, הינטער דער שטאָט. דער שעריף און זיינע מיטהעלפֿער האָבען גערויטע כערט זייערע לולקעס. זיי האָבען גערולדיג געוואַרט אויפֿ׳ן אָנקומען פֿונ׳ם פֿערמשפּט׳ען. אויפֿ׳ן וועג האָבען זיך טאַקי בעוויזען צוויי רייטער — קאָוובאָיען פֿון דער פֿערמע. זיי האָבען געהאַלטען אין דער האַנד די קייטען, מיט וועלכע דער נעגער איז געשמידט געווען.

דער אויספֿיהרער פֿונ׳ם אורטייל האָט דעם פֿערמשפּטען אָנגעטון אַ שוואַרצען קיטעל און, בעת ער האָט איהם געבונדען די פֿיס און די הענד, איז דער שעריף איבערגעגאַנגען צום געוועהנליכען צערעמאָניאַל:

— בעשולדיגטער! זענט איהר מאַיז שעללי?

— יאָ, הער שעריף.

— זוהן פֿון אַבאַראַהאַם און געאָרגינא?

— יאָ, הער שעריף.

— האָט איהר נאָך עפּעס צו זאָגען פֿאַר דעם אויספֿיהרען פֿון אורטייל?

— ניין, הער שעריף.

ווענדענדיג זיך צום תליון, האָט דער שעריף פֿערענדיגט די צערעמאָניע:

— דזשעמס, דער פֿערמשפּטער גייט איבער אין אייער רשות.

מאַיז שעללי האָט נאָך געהאַט צו לעבען בלויז געציילטע מינוטען. ער האָט שוין פֿערלוירען יעדע האָפֿנונג, ווען פּלוצים ; האָט זיך דערהערט אַ קלינג פֿון אַנ׳אַלאַרם־גלאָק, נאָך איהם אַ צווייטער און, אַ דריטער. אין שטעטעל איז אויסגעבראָכען אַ שׂרפֿה...

די פּליכט פֿונ׳ם שעריף איז געווען מיט זיינע מיטהעלפֿער צו לויפֿען צו די פֿייערלעשער, כדי פּערזענליך אָנצופֿיהרען ביים לעשען די שׂרפֿה.

— לאָזט דעם פֿערמשפּטען צוגעבונדען צום בוים פֿון גערעכטיגקייט, — האָט ער פֿעראָרדענט. — מיר וועלען זיך אומקערען, ווען דאָס פֿייער וועט זיין פֿערלאָשען. חברים, אויף די פֿערד!...

די מענשען, וועלכע רעפּרעזענטירען דאָס געזעץ, זענען פֿערשוואונדען אין אַ וואָלקען פֿון שטויב און מאַיז שעללי איז געבליבען אויף דער ערד, צוגעבונדען מיט אַ שטריק צום בוים, ווי אַ הונד. זיינע געדאַנקען זענען געווען ווייט נישט קיין פֿרייליכע. ער האָט בעטראַכט די שטריק, דעם בוים און די שנירען ,וואָס האָבען פֿעסט קרעמפּירט זיין גאַנצען קערפּער, און ער איז געקומען צום אויפֿיהר אַז ס׳יועט אונמעגליך זיין אַליין ,זיך צו בעפֿרייען.

אין דער זעלבער מינוט האָט זיך אויפֿ׳ן וועג בעוויזען אַ נעגער אַנגעטון ענליך ווי ער אין אַ רויט העמדעל און האַקי־הויזען. דער נעגער איז אַראָפּגעשפּרונגען פֿונ׳ם פֿערד און אַ פֿערוואונדערטער צוגעגאַנגען צום בוים, וואו ס׳איז געלעגען דער געבונדענער.

— האַ, וואָס טוסטו דאָ? ..

אַ נייער געדאַנק האָט אָנגעהויבען בויערען אין שעללי׳ס מוח. ער האָט זיך מיט גרויס מיה ברייט אויף האַרציג צעלאַכט און מיט אַ בעוועגונג פֿונ׳ם קאָפּ געבעטען דעם דורכפֿאָהרער זיך צו דערנעענטערען.

— איך אַרבייט ביי אַ פֿילם — האָט ער פֿערטרויליך איהם איינגערוימט אין אויער אַריין.

— ביי אַ פֿילם?

— יאָ. אונזער טרופּע גרייט צו אַ סצענע מיט ריאָ זשים אין דער הויפּט־ראָל... דער דירעקטאָר האָט מיך אַנגאַזשירט צו שפּילען דעם געהאָנגענעם... צען דאָלאַר פֿאַר אַ סעאַנס... באַלד וועלען זיי אָנקומען צו דרייהען די סצענע, אין וועלכער מ׳וועט מיך הענגען... נישט קיין שלעכט געשעפֿט, האַ?...

דער נעגער האָט, האַלטענדיג דאָס פֿערד ביים צוימעל, אָנגעצונדען אַ פּאַפּיראָס. ער איז געווען שטאַרק פֿעראינטערעסירט.

— צען דאָלאַר פֿאַר איין סעאַנס... עס איז גאָרנישט שלעכט... אפֿשר קאָנסטו מיך פּראָטעזשירען אין דיין טרופּע?

מאַיז שעללי האָט זיך פֿערטראַכט אַ מינוט און איינגערוימט דעם נעגער אין אויער אַריין:

— ווייסטו וואָס?... איך, האָב ערגעץ אַנדערש אַ בעסערן פּלאַץ. ווילסטו איצט פֿערנעמען מיין אָרט?

— איך בין עס גרייט צו טון.

— ווי הייסט דו?

— סאַם בראַון.

— אַלזאָ גוט. בעפֿריי מיך פֿון די שטריק לייג זיך אויף מיין אָרט, און די אָפּעראַטאָרען וועלען מיט דיר שפּילען דעם געהאָנגענעם, אַנשטאָט מיט מיר. פֿאַר זיי איז דאָס דאָך אַלץ איינס...

— אָל־רייט!

סאַם בראַון האָט זיך גענומען אויפֿבינדען די שטריק און מאַיז שעללי האָט אין גרויס איילעניש איהם צוגעבונדען צום בוים. ער האָט אָבער נישט פֿערגעסען צו מאַכען אינמיטען אַ פֿאַלשען שלייף. דערנאָך איז ער אַרויפֿגעשפּרונגען אויף דעם פֿערד און, צוזאָגענדיג איהם איבערלאָזען דאָס פֿערד אין דער שכנות׳דיגער אכסניה...

דערווייל איז דאָס פֿייער פֿערלאָשען געוואָרען און דער שעריף מיט זיינע בעגלייטער זענען צוריקגעקומען צום בוים. ער איז געווען מיד און האָט זיך געאיילט ווי אַמשנעלסטען דורכצופֿיהרען די עקזעקוציע. דער תליון איז אַראָפּ דער ערשטער פֿון פֿערד און זיך גענומען מאַכען די פֿאָרבערייטונגען.

דער שעריף האָט גאָרנישט בעמערקט, אַז שעללי איז פֿערביטען געוואָרען דורך אַנ׳אַנדערן און האָט אָנגעהויבען שטיל צו זאָגען די תפֿילה. סאַם בראַון איז אַרויפֿגעטראָגען געוואָרען אויף אַ הויכער צווייג אויף וועלכער ער האָט געזאָלט אויפֿגעהאָנגען ווערען. אַלע האָבען געטרונקען אַ שפּאָר ביסעל וויסקי און אויך נישט בעמערקט דאָס פֿערשווינדען פֿון מאַיז שעללי.

וואָס אָנבעלאַנגט יודער סאַם בראַון איז ער זיכער געווען דער פֿריילעכסטער פֿעראורטיילטער צום טויט, וואָס מ׳קען זיך נאָר פֿאָרשטעלען און ער האָט מיט פֿעראינטערעסירונג זיך צוגעקוקט צו דער גאַנצער צערעמאָניע.

ווען ער האָט דערפֿיהלט, אַז ער פֿערלירט דאָס גלייכגעוויכט, האָט ער זיך אַביסעל דערשראָקען און אַ געשריי געטון:

— מאַכט נישט קיין קונצען מיט מיר, חברים!

אין דער זעלבער מינוט האָט דער תליון אַראָפּגעלאָזט דעם געבונדענעם קערפּער פֿון צווייג און דער שעריף האָט שוין געהאַרט איהם צו זעהן הענגען אויף דער הויך, פֿון אַ צוויי מעטער פֿון דער ערד.

אָבער צו דער גרויסער שטוינונג פֿונ׳ם שעריף און זיינע מיטהעלפֿער, האָט זיך דער שטריק אויפֿגעבונדען און סאַם בראַון איז אַ דערשראָקענער אַראָפּגעשפּרונגען אויף דער ערד.

— וואָס מיינט איהר זיך טאַקי? — האָט ער אַ געשריי געטון, — אויב איהר וועט נאָכאַמאָל מאַכען מיט מיר אַזעלכע קונצען, וועל איך זיך פֿערקלאָגען פֿאַר׳ן רעזשיסער!..